

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

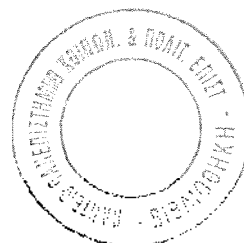
**Περιφερειακός Προγραμματισμός και Περιφερειακή Ανάπτυξη της
Ηπείρου κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Κοινοτικών Πλαισίων
Στήριξης**

Επιμέλεια εργασίας:
Ράπη Μαρία
A.M. 0801M008

Επιβλέπων Καθηγητής:
Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθανάσιος

Αθήνα
Φεβρουάριος 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Αντικείμενο της παρούσας εργασίας	5
2. Μεθοδολογία έρευνας	5
3. Περιεχόμενο της Εργασίας	5

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

1. Περιφερειακή Ανάπτυξη	7
2. Γενικά για τον Προγραμματισμό	8
2.1 Ορισμός του Προγραμματισμού	8
2.2 Είδη Προγραμματισμού και διοικητικά συστήματα	8
3. Περιφερειακός Προγραμματισμός	10
3.1 Διακρίσεις του Περιφερειακού Προγραμματισμού	11
3.2 Η πορεία του περιφερειακού προγραμματισμού στην Ελλάδα	12
4. Η εικοσαετής (1986-2006) πορεία των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων	14
5. Οι Περιφέρειες Προγραμματισμού	15
6. Τα όργανα προγραμματισμού	21

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

1. Κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας	24
1.1 Γεωγραφικά – μορφολογικά στοιχεία της Περιφέρειας	24
1.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά της Ηπείρου	25
1.3 Περιφερειακό ΑΕΠ	31
1.4 Απασχόληση – Ανεργία	33
1.5 Μεταφορές και Υποδομές	36
1.6 Εκπαίδευση	38
1.7 Υγεία – Πρόνοια	39
1.8 Βασικές αδυναμίες και μειονεκτήματα της Περιφέρειας	40
2. Νομοί, Αστικά Κέντρα, Ζώνες της Περιφέρειας	41
2.1 Νομός Ιωαννίνων	41

2.2 Νομός Άρτας	44
2.3 Νομός Πρεβέζης	46
2.4 Νομός Θεσπρωτίας	48
2.5 Διανομαρχιακές ανισότητες	51
2.6 Αστικά Κέντρα	53
2.7 Ορεινός χώρος / Βασικές ζώνες	54

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ :

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

1. Περιφερειακή Πολιτική της Ηπείρου	56
1.1 Προγραμματική περίοδος 1989 –1993	56
1.1.1 Στόχοι και στρατηγική	56
1.1.2 Συνοπτική Παρουσίαση υποπρογραμμάτων και μέτρων	56
1.1.3 Αξιολόγηση του Προγράμματος – Βαθμός επίτευξης των στόχων	68
1.2 Προγραμματική Περίοδος 1994 –1999	70
1.2.1 Στόχοι και Στρατηγική	70
1.2.2 Αναπτυξιακοί Στόχοι	70
1.2.3 Δράσεις	70
1.2.4 Συνοπτική Περιγραφή Υποπρογραμμάτων και Μέτρων	73
1.2.5 Αξιολόγηση του Προγράμματος – Βαθμός Επίτευξης των Στόχων	80
1.3 Προγραμματική Περίοδος 2000 – 2006	82
1.3.1 Συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Περιφέρειας	82
1.3.2 Στρατηγικοί στόχοι και Ειδικότεροι στόχοι κατά τομέα παραγωγής	82
1.3.3 Άξονες Προτεραιότητας	86
1.3.4 Αξιολόγηση του Προγράμματος	95
1.3.5 Η πορεία υλοποίησης του ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ 2000-2006 μέχρι την 20-11-2003	97
2. Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και Προγράμματα	109
2.1 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται	109
2.2 Κοινοτικές πρωτοβουλίες που έχουν υποβληθεί για έγκριση	113

2.3 Προγράμματα	114
3. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου	119
3.1 Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας	119
3.2 Στρατηγικοί Στόχοι Χωροταξικού Σχεδίου	119
3.3 Σύνδεση της Περιφέρειας με το Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές Χωρικό Σύστημα	121
3.4 Γενικευμένες Ζώνες Ανάπτυξης	122
3.5 Σενάριο Χωρικής Ανάπτυξης της Ηπείρου	123
3.5.1 Κύριες Παρεμβάσεις-Έργα	124
3.5.2 Τάσεις – Προοπτικές – Προτάσεις	125
3.5.2.1 Ως προς το οικιστικό δίκτυο	126
3.5.2.2 Ως προς τις γενικευμένες ζώνες ανάπτυξης	126
3.5.2.3 Ως προς το μεταφορικό δίκτυο	130
3.5.2.4 Ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον	131
3.5.2.5 Ειδικές ρυθμίσεις	132
3.6 Πρόγραμμα Δράσης	135
4. Η θέση της Ηπείρου στον Εθνικό και Ευρωπαϊκό χώρο	144
5. Συμπεράσματα	149

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Αντικείμενο της παρούσας εργασίας

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί αφενός η διερεύνηση των αιτιών καθυστέρησης της Περιφέρειας Ηπείρου και αφετέρου η διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης που παρουσιάζει. Βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανάπτυξης που παρουσιάζει η Περιφέρεια και για την βελτίωση της ευημερίας των ατόμων και της περιοχής αποτελεί ο Περιφερειακός Προγραμματισμός.

Παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια, κυρίως με την διάθεση σημαντικών πόρων στην Περιφέρεια Ηπείρου, η Περιφέρεια, αν και παρουσιάζει στοιχεία ανάπτυξης, αναπτύσσεται με ρυθμούς μικρότερους του εθνικού μέσου όρου, με συνέπεια η Ήπειρος να χάνει έδαφος όσον αφορά την κατάταξή της στο σύνολο των 13 περιφερειών της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Μεθοδολογία έρευνας

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, όσον αφορά την ολοκλήρωση του θεωρητικού μέρους πραγματοποιήθηκε με διερεύνηση και άντληση στοιχείων από τη σχετική με το αντικείμενο βιβλιογραφία ενώ για το υπόλοιπο μέρος της εργασίας έγινε συλλογή και επεξεργασία στοιχείων η οποία βασίστηκε κυρίως στην επιτόπια έρευνα και συλλογή στοιχείων από τοπικούς φορείς (Περιφέρεια Ηπείρου, Πανεπιστήμιο κ.α.), στην συλλογή στοιχείων από την στατιστική υπηρεσία της Ελλάδος, στην άντληση στοιχείων από αρχειακό υλικό και στη χρήση του διαδικτύου.

3. Περιεχόμενο της Εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από τρία μέρη.

Στο πρώτο μέρος, επιχειρείται μια αποσαφήνιση εννοιών και προσεγγίσεων περιφερειακής ανάπτυξης και περιφερειακού προγραμματισμού, εξετάζεται η εξέλιξη του περιφερειακού προγραμματισμού στην Ελλάδα και παρουσιάζονται στοιχεία γενικά για τον περιφερειακό προγραμματισμό.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Περιφέρειας με αναφορά στα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της Ηπείρου, τα αστικά κέντρα και τις διανομαρχιακές ανισότητες.

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται ο περιφερειακός προγραμματισμός και η περιφερειακή πολιτική της Περιφέρειας από την πρώτη διαχειριστική περίοδο μέχρι την τρέχουσα περίοδο (2000 - 2006). Γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των στόχων και των αξόνων προτεραιότητας ανά πρόγραμμα και αξιολόγησή τους. Επίσης γίνεται αναφορά στον χωροταξικό σχεδιασμό και την αειφόρο ανάπτυξη της Ηπείρου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

1. Περιφερειακή Ανάπτυξη

Με τον όρο Περιφερειακή Ανάπτυξη εννοούμε το σύνολο των διαδικασιών που στοχεύουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των δεκατριών περιφερειών της Χώρας. Η ανάπτυξη αυτή επιδιώκεται με την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας των περιφερειών και με ορισμένες αναδιαρθρώσεις. Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας και οι αναδιαρθρώσεις πρέπει να εξασφαλίζουν την συνεχή αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού τους.

Η αρχή της περιφερειακής ανάπτυξης σε άλλες χώρες άρχισε το έτος 1933. Στην χώρα μας οι πρώτες προσπάθειες από την πλευρά του κράτους για την οργάνωση της περιφερειακής ανάπτυξης άρχισαν μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο με πειραματικό χαρακτήρα.

Πρώτη συστηματική προσπάθεια θεωρείται το Πρόγραμμα Αναπτύξεως της Ηπείρου του έτους 1958, το οποίο, πέραν των άλλων, οδήγησε και στη δημιουργία της Υπηρεσίας Περιφερειακής Ανάπτυξης Ηπείρου. Το έτος 1961 ιδρύθηκε η Υπηρεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΥΠΑ) Πελοποννήσου και η ΥΠΑ Κρήτης.

Το 1965 ιδρύθηκαν σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο Υπηρεσίες Περιφερειακής Ανάπτυξης. Κατά την περίοδο 1967 – 1974 οι ΥΠΑ απορροφήθηκαν από τις τότε ιδρυθείσες Περιφερειακές Διοικήσεις που υπαγόταν στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Το 1977 με το ΠΔ.816/1977 αποφασίστηκε οι ΥΠΑ να ενταχθούν στο Υπουργείο Συντονισμού, το σημερινό Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, στο οποίο παρέμειναν για μεγάλο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια μεταφέρθηκαν στις Περιφέρειες¹.

Στις μέρες μας η ανάπτυξη των περιφερειών της Χώρας μας, όπως και άλλων Χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό.

Για το σκοπό αυτό έχουν τεθεί σε εφαρμογή διάφορα Προγράμματα, τα οποία καλύπτονται οικονομικώς από Εθνικούς και Περιφερειακούς πόρους.

¹ Κων/νος Γε. Αθανασόπουλος, «Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης», Τόμος Α', Δ' έκδοση, Αθήνα 2000, σελ.37 - 39.

2. Γενικά για τον Προγραμματισμό

2.1 Ορισμός του Προγραμματισμού

Στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της Ε.Ε. της 21^{ης} Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία ως **Προγραμματισμός** ορίζεται «η διαδικασία οργάνωσης, λήψης αποφάσεων και χρηματοδότησης που πραγματοποιείται σε περισσότερα του ενός στάδια και αποσκοπεί στην εφαρμογή, σε πολυετή βάση, της κοινής δράσης της Κοινότητας και των κρατών μελών για την επίτευξη των παρακάτω τριών στόχων κατά την περίοδο 2000 - 2006:

1. Προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών "στόχος 1"
2. Στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες, "στόχος 2"
3. Στήριξη της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, "στόχος 3"².

Σε όλες τις κοινωνίες, ο προγραμματισμός αποτελεί βασικό εργαλείο στη διαδικασία ανάπτυξης καθώς κύρια επιδίωξή του είναι η επίτευξη του μεγαλύτερου βαθμού κοινωνικής ευημερίας λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που επικρατούν. Συνεπώς με τον προγραμματισμό επιχειρείται, σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, επιτυχής συνδυασμός των διαθέσιμων, των μέσων και των σκοπών που αποβλέπει στην καλύτερη επιλογή της δράσης και στοχεύει στην ανάπτυξη με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

2.2 Είδη Προγραμματισμού και διοικητικά συστήματα

Ο Προγραμματισμός μπορεί να διακριθεί στα παρακάτω κυριότερα είδη:

Με βάση τον βαθμό ελευθερίας με τον οποίο σχεδιάζεται και εφαρμόζεται, σε προγραμματισμό ενδεικτικό, υποχρεωτικό, δημοκρατικό, μικτής μορφής.

Με βάση το αντικείμενο δράσης σε προγραμματισμό οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό.

Με βάση τη γεωγραφική κάλυψη σε εθνικό, περιφερειακό, νομαρχιακό, τοπικό προγραμματισμό.

Με βάση τον χρονικό ορίζοντα υλοποίησης του προγράμματος σε βραχυχρόνιο, μεσοχρόνιο, μακροχρόνιο προγραμματισμό.

² Ευρωπαϊκή Ένωση, Οι διαρθρωτικές δράσεις 2000-2006, Παρατηρήσεις και Κανονισμοί, Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, Το Ταμείο Συνοχής, Το προενταξιακό διαρθρωτικό μέσο, Οδηγός 1999.

Με βάση τον επιχειρούμενο βαθμό κάλυψης των δραστηριοτήτων που έχουν σχεδιαστεί σε μερικό, ολοκληρωμένο προγραμματισμό.

Τέλος, με βάση τον βαθμό ομαδοποίησης των υπεισερχόμενων στον προγραμματισμό μεγεθών σε μικρο-προγραμματισμό και μακρο-προγραμματισμό³.

Τα βασικά συστήματα προγραμματισμού είναι το συγκεντρωτικό και το αποκεντρωτικό σύστημα. Το συγκεντρωτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την συμμετοχή των κεντρικών οργάνων στην κατάρτιση, οριστικοποίηση και εφαρμογή ενός προγράμματος περιφερειακής ανάπτυξης. Συνεπώς όταν εφαρμόζεται το συγκεντρωτικό σύστημα προγραμματισμού οι κεντρικές υπηρεσίες του κράτους αναλαμβάνουν την κατάρτιση και εφαρμογή του περιφερειακού προγράμματος. Αντίθετα, το αποκεντρωτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την συμμετοχή, περιφερειακών και τοπικών φορέων, στην προγραμματική διαδικασία. Με το σύστημα αυτό οι περιφερειακοί και τοπικοί φορείς, που έχουν άμεση επίγνωση των προβλημάτων της περιοχής τους, επιλέγουν εκείνα τα μέσα ανάπτυξης που επιθυμούν για τον τόπο τους⁴.

Το αποκεντρωτικό σύστημα επιτρέπει την άμεση γνώση των προβλημάτων, διευκολύνει την ταχύτερη λήψη αποφάσεων, πλεονεκτεί στην παρακολούθηση των αποτελεσμάτων διοικητικής ενέργειας, διευκολύνει τα περιφερειακά όργανα στο χειρισμό θεμάτων μεγάλης ποικιλίας και βελτιώνει τη στάθμη της διοίκησης με αποτέλεσμα την εδραίωση καλών σχέσεων κράτους και πολίτη.

Στην περίπτωση του αποκεντρωτικού συστήματος το περιφερειακό πρόγραμμα αποτελεί έργο των περιφερειακών υπηρεσιών γιατί αυτές έχουν την αρμοδιότητα της κατάρτισης, έγκρισης και εφαρμογής του, μέσα όμως στα πλαίσια που επιβάλλονται από την εναρμόνιση του με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της χώρας.

Όταν εφαρμόζεται το συγκεντρωτικό σύστημα, τότε το περιφερειακό πρόγραμμα καταρτίζεται και οριστικοποιείται από τις κεντρικές υπηρεσίες. Στην περίπτωση αυτή αφαιρείται από την περιφέρεια κάθε πρωτοβουλία και αποκλείεται η συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού στις όλες διαδικασίες⁵.

³ Κων/νος Γε. Αθανασόπουλος, «Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης», Τόμος Α', Α' έκδοση, Αθήνα 2000, σελ.91-92.

⁴ Αθ. Δ. Παπαδασκαλόπουλος, Μαν. Σ. Χριστοφάκης, «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002, σελ. 26 - 28.

⁵ Νικ. Ι. Κόνσολας, «Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», 1 Γενική Θεώρηση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1985, σελ. 186-188.

Στην πράξη δεν συναντάμε αποκλειστικά μόνο του κανένα από τα δύο αυτά συστήματα προγραμματισμού. Αυτό που επικρατεί είναι ο συνδυασμός και των δύο με διάφορες παραλλαγές.

Στην Ελλάδα παραδοσιακά ίσχυε το συγκεντρωτικό σύστημα ενώ από τις αρχές της δεκαετίας του '80 μέχρι σήμερα έχει αντικατασταθεί από το αποκεντρωτικό σύστημα προγραμματισμού. Συνεπώς ισχύει ένα νέο μοντέλο σχέσεων μεταξύ κεντρικού κράτους και τοπικής αυτοδιοίκησης όπου γίνεται συνδυασμός των δύο προσεγγίσεων, «εκ των άνω» και «εκ των κάτω».

3. Περιφερειακός Προγραμματισμός

Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός αποτελεί βασικό εργαλείο των κρατών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από την άνιση κατανομή της ανάπτυξης στο χώρο και για τη βελτίωση της ευημερίας των ατόμων και των περιοχών.

Ένας ορισμός που μπορεί να δοθεί για τον Περιφερειακό Προγραμματισμό είναι ο εξής: «Ως Περιφερειακός Προγραμματισμός νοείται ο τύπος της δημόσιας δράσης, που σχετίζεται άμεσα με τον έλεγχο της αναπτυξιακής πραγματικότητας, μέσω μιας συστηματικής προσπάθειας προσδιορισμού και προσανατολισμού των δράσεων σε μία δεδομένη κλίμακα χώρου, η οποία είναι κατά κανόνα μεγαλύτερη από την τοπική και μικρότερη από την εθνική και ονομάζεται περιφέρεια προγραμματισμού, με σκοπό τον εκ των προτέρων έλεγχο μιας μελλοντικής, σαφώς προσδιορισμένης χρονικά, αναπτυξιακής κατάστασης».⁶

Ο Περιφερειακός Προγραμματισμός που καθιερώθηκε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο αποτελεί βασικό συστατικό του οικονομικού προγραμματισμού και μέχρι τις μέρες μας τόσο οι εθνικές κυβερνήσεις όσο και οι υπερεθνικοί οργανισμοί δίνουν μεγάλη προτεραιότητα σε αυτόν.

Στη Δυτική Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής κυριαρχούν δύο αντιλήψεις για τον Περιφερειακό Προγραμματισμό. Στην ευρωπαϊκή αντίληψη για τον περιφερειακό προγραμματισμό οι δημόσιοι φορείς σχεδιάζουν και υλοποιούν τα περιφερειακά προγράμματα κινητοποιώντας και τους ιδιωτικούς φορείς προς όφελος της περιφερειακής ανάπτυξης. Αντίθετα στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη Μ.

⁶ Αθ. Δ. Παπαδασκαλόπουλος, Μαν. Σ. Χριστοφάκης, «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002, σελ. 22.

Βρετανία, στον περιφερειακό προγραμματισμό επικρατεί η φιλελεύθερη αντίληψη και δίνεται έμφαση στην υποστήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας⁷.

3.1 Διακρίσεις του Περιφερειακού Προγραμματισμού

Η εμπειρία των περισσότερων χωρών, ιδιαίτερα αναπτυσσόμενων, δείχνει ότι οι περιφερειακές ανισότητες, σε επίπεδο ανάπτυξης, διευρύνονται όταν η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων δεν αποτελεί έναν από τους βασικούς αντικειμενικούς σκοπούς του προγραμματισμού σε εθνικό επίπεδο.

Συχνά υποτίθεται ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός αποτελεί τη χωρική πλευρά του εθνικού προγραμματισμού. Η χωρική πλευρά του εθνικού προγραμματισμού περιλαμβάνει πολλά επίπεδα χωρικών μονάδων και όχι ένα.

Από άποψη γεωγραφικής κάλυψης ο εθνικός προγραμματισμός καλύπτει ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια της χώρας.

Όσον αφορά τον περιφερειακό προγραμματισμό υπάρχουν τρεις διακρίσεις, αυτές είναι⁸:

- Διαπεριφερειακός προγραμματισμός ή περιφερειακός προγραμματισμός σε εθνικό επίπεδο ή εθνικός προγραμματισμός για περιφερειακή ανάπτυξη,
- Περιφερειακός προγραμματισμός σε περιφερειακό επίπεδο ή διατοπικός προγραμματισμός,
- Προγραμματισμός χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων ή χωροταξικός προγραμματισμός.

Αναλυτικότερα:

1. Διαπεριφερειακός προγραμματισμός είναι μια δραστηριότητα σε εθνική κλίμακα και αποσκοπεί στο να διαγράψει την πορεία κάθε περιφέρειας στο πλαίσιο της εθνικής οικονομίας. Με άλλα λόγια ο διαπεριφερειακός προγραμματισμός καθορίζει το ρόλο των περιφερειών της χώρας στην υλοποίηση αναπτυξιακών εθνικών στόχων.
2. Διατοπικός Προγραμματισμός είναι μια δραστηριότητα σε περιφερειακό επίπεδο. Οι βασικές λειτουργίες των φορέων του διατοπικού προγραμματισμού είναι: 1) η διαμόρφωση των αντικειμενικών σκοπών της περιφέρειας και η εναρμόνισή τους με τους σκοπούς της κεντρικής εξουσίας,

⁷ Αθ. Δ. Παπαδασκαλόπουλος, Μαν. Σ. Χριστοφάκης, «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002, σελ. 41.

⁸ Θεόδωρος Α. Σκούντζος, «Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική», Τόμος Β, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα – Πειραιάς 1993, σελ. 17 – 22.

- 2) η κατανομή των έργων και των πόρων μεταξύ των διαφόρων περιοχών της περιφέρειας και η εναρμόνιση μεταξύ τους με σκοπό την προώθηση των καινοτομιών και των διαρθρωτικών αλλαγών.
3. Ο Χωροταξικός Προγραμματισμός έχει αντικειμενικό σκοπό την χωροθέτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων.

3.2 Η πορεία του περιφερειακού προγραμματισμού στην Ελλάδα

Η περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα άρχισε να γίνεται πραγματικότητα στα τέλη της δεκαετίας του '50 όπου γίνονται και οι πρώτες προσπάθειες προγραμματισμού της οικονομικής ανάπτυξης.

Το περιφερειακό πρόβλημα και η ανάγκη άσκησης περιφερειακής πολιτικής για την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων τέθηκε με το Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 1960-1964.

Αναλυτικότερα την πορεία του περιφερειακού προγραμματισμού στην Ελλάδα μπορούμε να τη χωρίσουμε σε τέσσερις περιόδους οι οποίες είναι⁹:

1^η Περίοδος 1948-1964

Από το 1948 άρχισαν να εφαρμόζονται νομοθετήματα για την ενίσχυση της βιομηχανικής περιφερειακής ανάπτυξης και για την προστασία της βιομηχανίας στην περιφέρεια. Τα νομοθετήματα αφορούσαν αυξημένες αποσβέσεις, παρακρατήσεις κερδών για να επενδυθούν σε επεκτάσεις, αφορολόγητες κρατήσεις κλπ.

2^η Περίοδος 1964-1979

Την περίοδο 1964 έως 1974 καθιερώνονται τα χρηματοδοτικά κίνητρα, γίνεται διαχωρισμός των περιφερειών ανάλογα με το βαθμό ανάπτυξής τους, εφαρμόζονται τα ειδικά προγράμματα για περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα ανάπτυξης, ιδρύονται βιομηχανικές περιοχές, γίνεται ενεργοποίηση των υπηρεσιών περιφερειακής ανάπτυξης κλπ..

Κατά την περίοδο 1975-1979 δίνεται έμφαση στην παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών, ενισχύονται οι επιχειρήσεις και τα ειδικά προγράμματα καθώς επίσης και τα προγράμματα υποδομής. Το 1980 γίνεται σύνδεση της ελληνικής περιφερειακής πολιτικής με την περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας.

⁹ Οικονομικός Ταχυδρόμος, *Η Οικονομία των Ελληνικών Περιφερειών*, Επιστημονική Επιμέλεια: Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, 17 Φεβρουαρίου 2000, σελ.1- 6.

3^η Περίοδος 1980-1986

Η περίοδος αυτή αρχίζει με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) και την προσπάθεια σύνδεσης της Ελληνικής περιφερειακής πολιτικής με την περιφερειακή πολιτική της Ε.Ο.Κ.. Την περίοδο αυτή γίνεται η ψήφιση του νόμου 1116/81, όπου κύριο χαρακτηριστικό είναι η εντατικοποίηση των παρεμβάσεων με την καθιέρωση των επιδοτήσεων κεφαλαίου με περιφερειακή κλιμάκωση¹⁰.

Επίσης την περίοδο αυτή γίνεται η ψήφιση του νόμου 1262/82 ο οποίος ενίσχυσε τις αποκεντρωτικές διαδικασίες και η κατάρτιση του Πενταετούς Προγράμματος 1983-1987. Το Πενταετές Πρόγραμμα καθιερώνει τις αρχές του δημοκρατικού προγραμματισμού και επισημαίνει τα προβλήματα και τις δυνατότητες ανάπτυξης όλων των νομών της χώρας.

4^η Περίοδος 1986-2006

Η τελευταία περίοδος του Περιφερειακού Προγραμματισμού αρχίζει με την εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (1986-1992) και των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (1989-1993, 1994-1999 και 2000-2006).

Για πρώτη φορά οι τοπικοί φορείς καλούνται να συμμετάσχουν ουσιαστικά στη διαδικασία εκπόνησης των περιφερειακών προγραμμάτων καθώς μέχρι τότε η περιφερειακή πολιτική ήταν αποκλειστικά αντικείμενο των κεντρικών υπηρεσιών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Στα προγράμματα αυτά ενσωματώνονται εκτός από τις υποδομές, διαρθρωτικές παρεμβάσεις στον τομέα της γεωργίας, προβλέψεις για παραγωγικές επενδύσεις που εκτελούνται από κοινωνικούς φορείς ή ιδιώτες και προγράμματα κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού¹¹.

Με τα προγράμματα αυτά σηματοδοτείται η οριστική ένταξη της Ελληνικής Περιφερειακής Πολιτικής στις διαδικασίες της Περιφερειακής Πολιτικής της Κοινότητας.

Η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα σήμανε το πέρας του Περιφερειακού Προγραμματισμού, από την οποία εφαρμογή ασύνδετων μέτρων (κέντρα τουριστικής και βιομηχανικής ανάπτυξης, χωροταξικός και πολεοδομικός

¹⁰ Παπαδασκαλόπουλος Αθ., Χριστοφάκης Μαν., «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002, σελ. 44.

¹¹ Γιάννης Σπιλάνης, «Περιφερειακός Οικονομικός Σχεδιασμός και Περιβάλλον», Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 185-189.

σχεδιασμός) στην πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων οικονομικής, κοινωνικής και τεχνικής υποδομής.

Στα μέσα τις δεκαετίας του '80, όπου ξεκίνησε η μετάβαση στην εφαρμογή των περιφερειακών προγραμμάτων, αρχικά των ΜΟΠ και κατόπιν των ΠΕΠ στο πλαίσιο του ΚΠΣ, ο Περιφερειακός Προγραμματισμός έγινε αυστηρός. Η διαδικασία κατάρτισης των Περιφερειακών Προγραμμάτων παύουν να αποτελούν ασκήσεις σχεδιασμού στα πλαίσια πενταετών προγραμμάτων. Η διαδικασία της εκ των άνω ανάπτυξης, της χρηματοδότησης από τις κεντρικές υπηρεσίες αντικαθίσταται από την περιφερειοποίηση της χώρας, τη συμμετοχή περιφερειακών φορέων (της Γενικής Γραμματείας της Περιφέρειας, του Περιφερειακού Συμβουλίου, της Περιφερειακής Επιτροπής Παρακολούθησης).

4. Η εικοσαετής (1986-2006) πορεία των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Από το 1986, που γίνεται η έναρξη εφαρμογής των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ), έως το 2006, που τελειώνει η νέα προγραμματική περίοδος του 3^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ), η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο θα έχουν καταρτίσει σαράντα πέντε προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης συνολικού κόστους 7,7 τρισεκατομμυρίων δρχ.(σε τιμές 1999).

Σημαντική επίδραση στην περιφερειακή ανάπτυξη έχουν και τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά έχουν σαν στόχο την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό τομέων της οικονομίας (γεωργία, τουρισμός, περιβάλλον κ.λ.π.) και όχι περιοχών, αλλά τα περισσότερα έργα που χρηματοδοτούν έχουν συγκεκριμένη χωροθέτηση και επομένως επηρεάζουν άμεσα τις προοπτικές ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας.

Η περίοδος 1986-1993 χαρακτηρίζεται από μείωση της υστέρησης των αγροτικών περιοχών της χώρας όσον αφορά τις βασικές υποδομές διαβίωσης και στήριξης της οικονομικής δραστηριότητας.

Την περίοδο 1994-1999, χωρίς να εγκαταλείπεται ο στόχος της ισόρροπης κατανομής της βασικής υποδομής για την ενίσχυση των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών, δίνεται βάρος στην συνολική οικονομική ανάπτυξη μέσω μεγάλων έργων εθνικής και υπερεθνικής εμβέλειας. Στις επιλογές των μεγάλων έργων κυριαρχούν η αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης της χώρας στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο, η προετοιμασία της στην ΟΝΕ και η υπέρβαση των εμποδίων που προκαλεί η γεωφυσική δομή του εθνικού χώρου. Παράλληλα με την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής

οικονομίας κρίνεται ως σημαντική και η περαιτέρω ανάπτυξη των προβληματικών περιοχών. Επίσης δίνεται προσοχή στα αστικά κέντρα, κυρίως στην Αθήνα, όπου απαιτούνται άμεσες παρεμβάσεις στην κοινωνική υποδομή εξαιτίας της υστέρησης που παρατηρείται και της επιδείνωσης των περιβαλλοντικών και κυκλοφοριακών συνθηκών. Παράλληλα δίνεται προτεραιότητα στις περιφερειακές πολιτικές απασχόλησης εξαιτίας της εντεινόμενης ανεργίας. Κατά την περίοδο αυτή αποκτά βαρύτητα η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με έμφαση στην ενίσχυση της ποιότητας και τον εκσυγχρονισμό. Τέλος οι πόροι του Ταμείου Συνοχής δίνουν ώθηση στην προστασία του περιβάλλοντος κυρίως στον τομέα ύδρευσης και αποχέτευσης.

Με το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006 δίνεται συνέχεια στους κύριους επιδιωκόμενους στόχους και γίνονται ορατές κάποιες νέες συνιστώσες. Η επιλεκτικότητα στην αντιμετώπιση προβλημάτων περιφερειακής υστέρησης είναι μία από αυτές τις συνιστώσες. Ιδιαίτερη προσοχή προσελκύουν οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες με έμφαση στον ορεινό και νησιωτικό χώρο. Επίσης ως αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων κρίνεται η αναβάθμιση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού. Στην νέα αυτή προγραμματική περίοδο ως τομείς προτεραιότητας τονίζονται η εκπαίδευση και η αρχική επαγγελματική κατάρτιση. Επίσης απαραίτητη για την αποφυγή νέων φαινομένων περιθωριοποίησης της εθνικής οικονομίας και των επιμέρους περιφερειών θεωρείται η συμμετοχή της χώρας στην παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας.

Βασικοί κόμβοι διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας θεωρούνται τα δύο μητροπολιτικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Μεγάλη σημασία δίνεται στο εμπόριο, στις μεταφορές και την τηλεματική λόγω της επίπτωσής τους στην ανταγωνιστικότητα των υπόλοιπων τομέων παραγωγής. Τέλος οι επενδύσεις στον πολιτισμό ανάγονται σε αναπόσπαστο μέρος της αναπτυξιακής προσπάθειας¹².

5. Οι Περιφέρειες Προγραμματισμού

Οι Περιφέρειες Προγραμματισμού είναι γεωγραφικές ενότητες που αποτελούνται από όμορες χωρικές μονάδες και οριοθετούνται για την άσκηση της Περιφερειακής Πολιτικής και την εφαρμογή του Περιφερειακού Προγραμματισμού. Η λειτουργία

¹² Οικονομικός Ταχυδρόμος, *Η Οικονομία των Ελληνικών Περιφερειών*, Επιστημονική Επιμέλεια: Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, 17 Φεβρουαρίου 2000, σελ. 8 – 12.

αυτών των Περιφερειών προϋποθέτει ενιαία διοικητική και προγραμματική δικαιοδοσία.

Με σκοπό να υπάρξει μια μοναδική ενιαία διαίρεση των εδαφικών μονάδων για την παραγωγή των κοινοτικών περιφερειακών στατιστικών η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT), σε συνεργασία με άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής κατάρτισε την ονοματολογία των εδαφικών μονάδων για τις στατιστικές (NUTS). Για πρακτικούς λόγους που έχουν να κάνουν με τη διαθεσιμότητα των δεδομένων και την εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής, η ονοματολογία NUTS βασίζεται κυρίως στην πολιτική διαίρεση που ισχύει σήμερα στα κράτη μέλη.

Η ονοματολογία NUTS περιέχει περιφερειακές μονάδες γενικού χαρακτήρα αποκλείοντας έτσι εδαφικές μονάδες που εξυπηρετούν ειδικούς σκοπούς και τοπικές μονάδες¹³.

Τα επίπεδα περιφερειών NUTS για την Ελλάδα έχουν ως εξής:

Επίπεδο NUTS 0

Σε αυτό το επίπεδο ανήκει η Ελλάδα, δηλαδή ολόκληρη η χώρα.

Επίπεδο NUTS 1

Σύμφωνα με αυτό το επίπεδο η χώρα έχει διαιρεθεί σε τέσσερις περιφέρειες κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει αριθμό περιφερειών του Επιπέδου NUTS 2¹⁴:

1. Βόρεια Ελλάδα

Ανατολική Μακεδονία – Θράκη

Κεντρική Μακεδονία

Δυτική Μακεδονία

Θεσσαλία

2. Κεντρική Ελλάδα

Ήπειρος

Ιόνια Νησιά

Δυτική Ελλάδα

Στερεά Ελλάδα

Πελοπόννησος

¹³ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής, *Οι περιφέρειες κατά τη δεκαετία του '90, Τέταρτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και την ανάπτυξη των περιφερειών της Κοινότητας*, Βρυξέλλες – Λουξεμβούργο, 1991, σελ.83.

¹⁴ Θεόδωρος Α. Σκούντζος, *Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική, Θεωρία και Μέτρα Πολιτικής*, Τόμος Α', γ' έκδοση, εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα – Πειραιάς 1996, σελ.127 – 131.

3. Αττική

Αττική

4. Νησιά

Βόρειο Αιγαίο

Νότιο Αιγαίο

Κρήτη

Επίπεδο NUTS 2

Σύμφωνα με αυτό το επίπεδο η χώρα έχει υποδιαιρεθεί σε 13 περιφέρειες (Περιφέρειες Προγραμματισμού) σε κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνεται ένας αριθμός νομών επιπέδου NUTS 3. Οι 13 περιφέρειες με τους αντίστοιχους νομούς που περιλαμβάνει κάθε μία από αυτές παρουσιάζονται παρακάτω:

1. Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, με έδρα την Κομοτηνή, Νομοί 5,

Νομός Έβρου

- » Ροδόπης
- » Ξάνθης
- » Δράμας
- » Καβάλας

2. Κεντρική Μακεδονία, με έδρα την Θεσσαλονίκη, Νομοί 7,

Νομός Σερρών

- » Θεσσαλονίκης
- » Χαλκιδικής
- » Κιλκίς
- » Πέλλας
- » Ημαθίας
- » Πιερίας

3. Δυτική Μακεδονία, με έδρα την Κοζάνη, Νομοί 4,

Νομός Φλώρινας

- » Κοζάνης
- » Καστοριάς
- » Γρεβενών

4. Ήπειρος, με έδρα τα Ιωάννινα, Νομοί 4,

Νομός Ιωαννίνων

- » Άρτας

» Θεσπρωτίας

» Πρέβεζας

5. Θεσσαλία, με έδρα τη Λάρισα, Νομοί 4,

Νομός Λάρισας

» Μαγνησίας

» Τρικάλων

» Καρδίτσας

6. Ιόνια Νησιά, με έδρα την Κέρκυρα, Νομοί 4,

Νομός Κερκύρας

» Λευκάδας

» Κεφαλληνίας

» Ζακύνθου

7. Δυτική Ελλάδα, με έδρα την Πάτρα, Νομοί 3,

Νομός Αιτωλοακαρνανίας

» Αχαΐας

» Ηλείας

8. Στερεά Ελλάδα, με έδρα τη Λαμία, Νομοί 5,

Νομός Φθιώτιδας

» Ευρυτανίας

» Φοκίδας

» Βοιωτίας

» Ευβοίας

9. Αττική, με έδρα την Αθήνα, Νομός 1,

Νομός Αττικής

10. Πελοπόννησος, με έδρα την Τρίπολη, Νομοί 5,

Νομός Κορινθίας

» Αργολίδας

» Αρκαδίας

» Μεσσηνίας

» Λακωνίας

11. Βόρειο Αιγαίο, με έδρα τη Μυτιλήνη, Νομοί 3,

Νομός Λέσβου

» Χίου

» Σάμου

12. Νότιο Αιγαίο, με έδρα την Ερμούπολη, Νομοί 2,

Νομός Κυκλάδων

» Δωδεκανήσου

13. Κρήτη, με έδρα το Ηράκλειο, Νομοί 4,

Νομός Χανίων

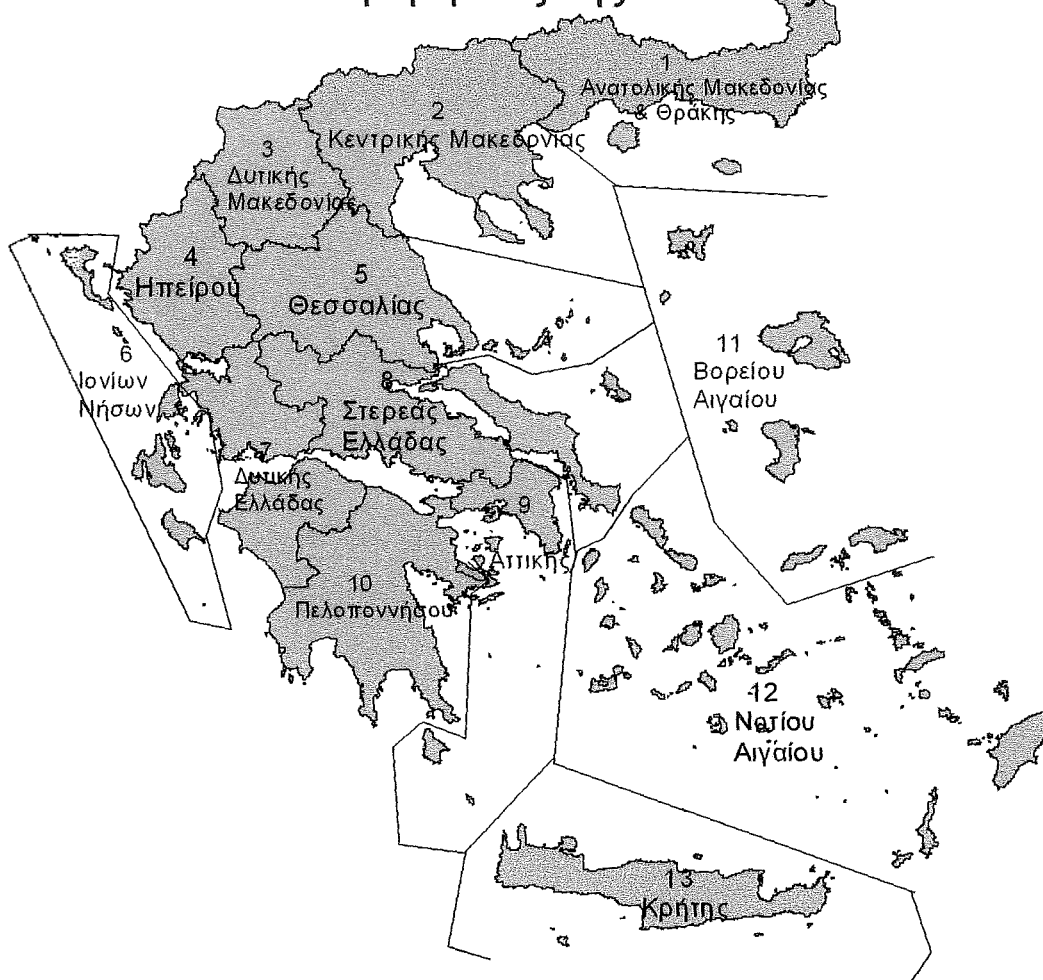
» Ρεθύμνης

» Ηρακλείου

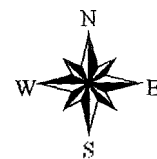
» Λασιθίου

Η διαίρεση των Περιφερειών της Ελλάδας δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική γιατί κατά την κατάτμηση της χώρας δεν ελήφθησαν σοβαρά υπόψη οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι επιμέρους νομοί.

Οι περιφέρειες της Ελλάδας

100000 0 100000 200000 Kilometers

Επίπεδο NUTS 3

Σε αυτό το επίπεδο ανήκουν οι 51 νομοί της χώρας.

Επίπεδο NUTS 4

Σε αυτό το επίπεδο ανήκουν οι Επαρχίες.

Επίπεδο NUTS 5

Σε αυτό το επίπεδο ανήκουν οι Δήμοι και οι Κοινότητες.

6. Τα όργανα προγραμματισμού

Στην Ελλάδα η διοίκηση της χώρας χαρακτηρίζεται από τη λειτουργία της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι αρμοδιότητες της κρατικής διοίκησης ασκούνται είτε κεντρικά είτε αποκεντρωμένα μέσω της περιφερειακής διοίκησης.

Τα βασικά όργανα διοίκησης της Περιφέρειας είναι ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας και το Περιφερειακό Συμβούλιο.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας είναι άμεσος εκπρόσωπος της Κυβέρνησης και υπεύθυνος για την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής για θέματα που αφορούν την Περιφέρεια. Επίσης είναι προϊστάμενος όλων των πολιτικών, αστυνομικών και λιμενικών υπηρεσιών περιφερειακού επιπέδου.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο είναι το κυρίαρχο όργανο που παίρνει τις αποφάσεις σε περιφερειακό επίπεδο.

Η αρχική σύνθεση του Περιφερειακού Συμβουλίου είναι η εξής:

- Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, ως πρόεδρος,
- Νομάρχες των νομαρχιών, που περιλαμβάνει η Περιφέρεια,
- Πρόεδροι των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων των ιδίων νομών,
- Ένας εκπρόσωπος των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων από κάθε νομό της περιφέρειας, που εκλέγεται, μαζί με τον αναπληρωτή του από τη Διοικούσα επιτροπή τους.

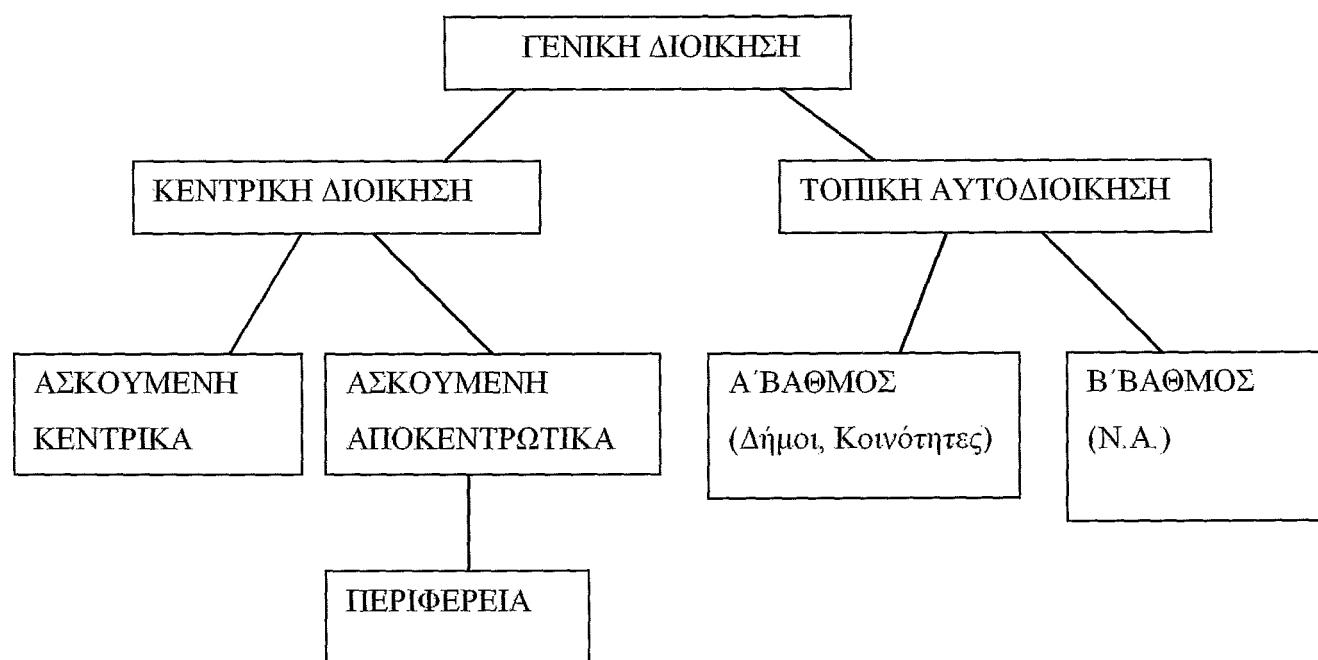
Με το Ν.2218/1994 η σύνθεση των μελών του Περιφερειακού Συμβουλίου διευρύνθηκε. Η νέα σύνθεση του Περιφερειακού Συμβουλίου έχει ως εξής:

- Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, ως πρόεδρος,
- Νομάρχες της Περιφέρειας,

- Ένας εκπρόσωπος από κάθε Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων που περιλαμβάνει η Περιφέρεια, ο οποίος εκλέγεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τη διοικούσα επιτροπή της Τ.Ε.Δ.Κ.
- Ένας εκπρόσωπος της περιφερειακής οργάνωσης των παρακάτω φορέων:
 - ✓ Των επιμελητηρίων των Παραγωγικών Τάξεων
 - ✓ Του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος
 - ✓ Του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος
 - ✓ Του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος
 - ✓ Της Α.Δ.Ε.ΔΥ.
 - ✓ Της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.
 - ✓ Της Γ.Σ.Ε.Ε.

Όπου δεν υφίσταται περιφερειακή οργάνωση ή η αρμοδιότητά της σε τοπικό επίπεδο καλύπτει μέρος μόνο της χωρικής αρμοδιότητας της Περιφέρειας οι εκπρόσωποι ορίζονται από τις νομαρχιακές οργανώσεις του Φορέα¹⁵.

Η διάρθρωση της γενικής διοικητικής μηχανής της χώρας μας είναι η εξής:

Από την παραπάνω διάρθρωση παρατηρούμε ότι στη βάση της στηρίζεται το γενικό πλαίσιο άσκησης της περιφερειακής πολιτικής και του προγραμματισμού.

¹⁵ Κων/νος Γε. Αθανασόπουλος, «Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση» (Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία), τ. Α' Γ' έκδοση, Αθήνα 1996, σελ. 44 – 45.

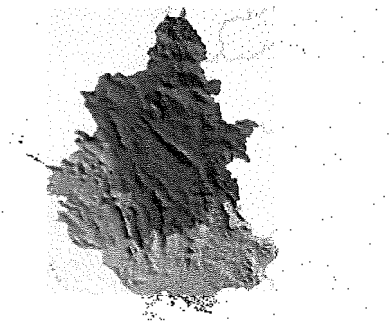
Στην άσκηση της περιφερειακής πολιτικής συμμετέχουν αρκετοί φορείς σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, οι οποίοι είτε ασκούν περιφερειακή πολιτική άμεσα είτε επηρεάζουν έμμεσα την περιφερειακή πολιτική, μέσω των αποφάσεων και των προγραμμάτων τους. Στην κατάρτιση και εφαρμογή των περιφερειακών προγραμμάτων επίσης συμμετέχουν υπηρεσίες μελετών, κέντρα ερευνών, αναπτυξιακές εταιρείες, ινστιτούτα, πανεπιστήμια κ.α.. Συνεπώς οι διαδικασίες κατάρτισης και εφαρμογής των αναπτυξιακών πολιτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο δεν ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της κεντρικής και αποκεντρωμένης διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης¹⁶.

¹⁶ Παπαδασκαλόπουλος Αθ., Χριστοφάκης Μαν., «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002, σελ. 168 – 169.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

1. Κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας

1.1 Γεωγραφικά – μορφολογικά στοιχεία της Περιφέρειας

Η περιφέρεια Ηπείρου καταλαμβάνει το Βορειοδυτικό τμήμα της χώρας και αποτελείται από τους Νομούς Ιωαννίνων, Άρτας, Πρεβέζης και Θεσπρωτίας με έδρα τα Ιωάννινα. Ανατολικά συνορεύει με την Μακεδονία και τη Θεσσαλία, ενώ δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος. Βόρεια συνορεύει με την Αλβανία, ενώ νότια εκτείνεται μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και το Νομό Αιτωλοακαρνανίας. Έχει συνολική έκταση 9.203 τετρ. χλμ. και καλύπτει το 6,97% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Από γεωμορφολογική άποψη η Ήπειρος είναι στην πλειοψηφία της ορεινή καθώς οι ορεινές περιοχές καλύπτουν το 74% της συνολικής έκτασης, οι ημιορεινές το 15% και οι πεδινές μόνο το 11%. Έχει άφθονα επιφανειακά νερά (ποτάμια, λίμνες, κλπ.), εκτεταμένες δασικές εκτάσεις και μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας.

Τα σημαντικότερα βουνά της Ηπείρου είναι ο Γράμμος, ο Σμόλικας, η Τύμφη, το Μιτσικέλι, ο Λάκμος, τα Τζουμέρκα και ο Τόμαρος. Η οροσειρά της Πίνδου χωρίζει την Ήπειρο από την υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα και αποτελεί έναν από τους βασικότερους παράγοντες απομόνωσης της Περιφέρειας καθώς προξενεί σημαντικά εμπόδια στις επικοινωνίες και συνεπάγεται υψηλό κόστος ανάπτυξης των υποδομών. Οι πεδινές εκτάσεις είναι των νομών Άρτας και Πρεβέζης και οι κοιλάδες των ποταμών Αχέροντα και Θύαμη. Οι κυριότεροι ποταμοί της Περιφέρειας είναι ο Άραχθος, ο Αχέροντας, ο Αώος, ο Καλαμάς και ο Λούρος. Επίσης, σημαντικό στοιχείο της υδρογραφίας της Ηπείρου αποτελεί η Λίμνη των Ιωαννίνων, στα ΝΔ του βουνού Μιτσικέλι.

Η Ήπειρος διαθέτει δύο φυσικά λιμάνια στο Ιόνιο Πέλαγος: της Πρέβεζας στο νοτιότερο άκρο της, στην είσοδο του Αμβρακικού Κόλπου, και της Ηγουμενίτσας στο βορειότερο άκρο της, το οποίο κατέχει την τρίτη θέση στην Ελλάδα σε διακίνηση επιβατών. Δευτερεύοντα λιμάνια είναι αυτά της Σαγιάδας και της Πάργας.

Το κλίμα της Ηπείρου χαρακτηρίζεται από ποικίλες κλιματικές καταστάσεις, οι οποίες διαφέρουν ως προς την θερμοκρασία μεταξύ περιοχών με διαφορετικό υψόμετρο και απόσταση από τη θάλασσα. Επίσης χαρακτηρίζεται από πολλές βροχοπτώσεις και υψηλά επίπεδα υγρασίας που επικρατούν κυρίως κατά τους χειμερινούς μήνες.

Παρόλο που η Ηπειρος είναι απομονωμένη από το υπόλοιπο της χώρας παρουσιάζει δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης, καθώς διαθέτει ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον και σημαντικούς φυσικούς πόρους.

1.2 Δημογραφικά χαρακτηριστικά της Ηπείρου

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Ηπείρου για το έτος 2001 ανέρχεται σε 353.820 κατοίκους σύμφωνα με εκτίμηση της ΕΣΥΕ και αντιστοιχεί στο 3,23% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Ειδικότερα ο Ν. Ιωαννίνων καταλαμβάνει το 54,22% (4.990 χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα) της συνολικής έκτασης και κατέχει το 48,11% (170.239 κατοίκους) του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Ο Ν. Άρτας καταλαμβάνει το 18,01% (1.662 χιλ. τετρ. χιλιόμετρα) και κατέχει το 22,08% (78.134 κατοίκους) του συνολικού πληθυσμού της Ηπείρου. Ο Ν. Πρεβέζης καταλαμβάνει το 11,26% της συνολικής έκτασης (1.036 χιλ. τετρ. χιλιόμετρα) και κατέχει το 16,78% (59.356 κατοίκους) του συνολικού πληθυσμού της Ηπείρου ενώ τέλος ο Ν. Θεσπρωτίας καταλαμβάνει το 16,46% (1.515 χιλ. τετρ. χιλιόμετρα) της συνολικής έκτασης και κατέχει το 13,03% (46.091) του συνολικού πληθυσμού της περιφέρειας.

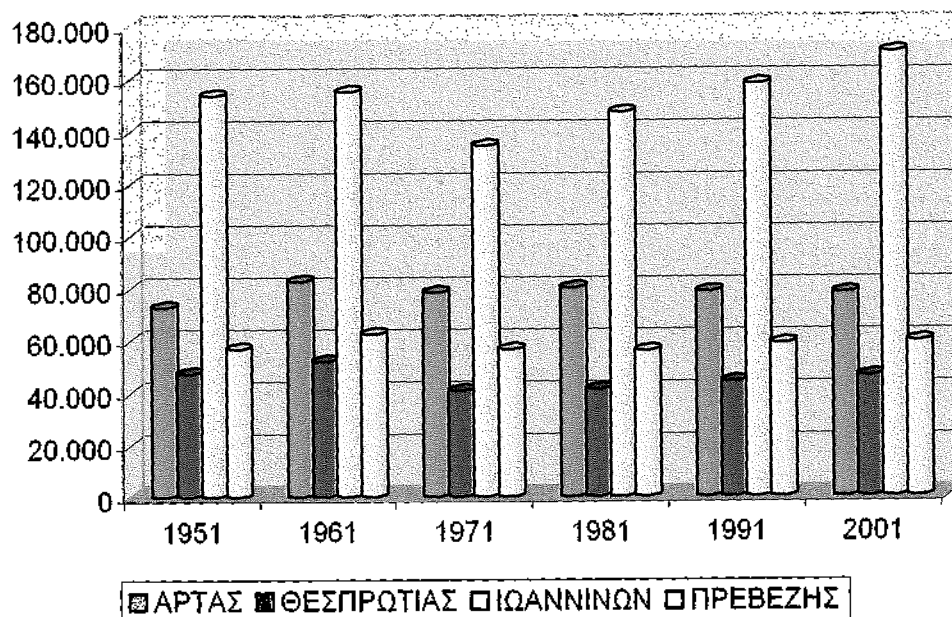
Στον πίνακα 1.2.1 που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη του πληθυσμού των Νομών της Ηπείρου, συγκριτικά με τη χώρα, κατά τις δεκαετίες που διεξήχθησαν οι απογραφές πληθυσμού.

Από τα στοιχεία αυτού του πίνακα και από την απεικόνιση των στοιχείων του στο διάγραμμα 1.2.1 παρατηρούμε ότι ο Ν. Ιωαννίνων είναι ο πολυπληθέστερος Νομός της Ηπείρου ενώ ακολουθούν, με μεγάλη διαφορά, οι Νομοί Άρτας και Πρεβέζης και την τελευταία θέση κατέχει ο Ν. Θεσπρωτίας.

Πίνακας 1.2.1: Πληθυσμιακή εξέλιξη

ΝΟΜΟΙ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ					
	1951	1961	1971	1981	1991	2001
ΑΡΤΑΣ	72.717	82.630	78.376	80.044	78.719	78.134
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	47.299	52.125	40.684	41.278	44.188	46.091
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	153.748	155.326	134.688	147.304	158.193	170.239
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	56.779	62.523	56.586	55.915	58.628	59.356
ΗΠΕΙΡΟΥ	330.543	352.604	310.334	324.541	339.728	353.820
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	7.632.801	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	10.964.020

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε

Διάγραμμα 1.2.1: Διαχρονική εξέλιξη πληθυσμού

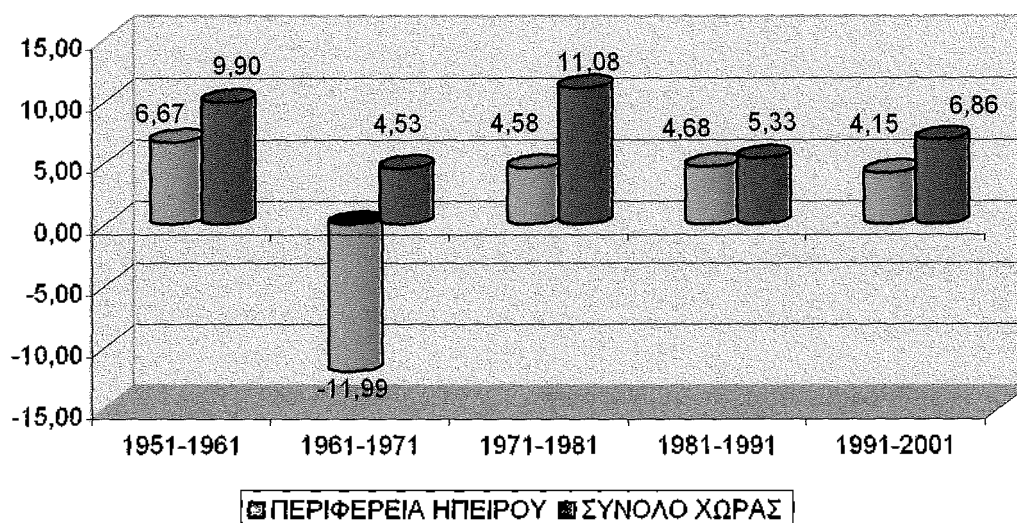
Πηγή: Στοιχεία πίνακα 1.2.1

Ο ρυθμός εξέλιξης του πληθυσμού της Περιφέρειας παρουσιάζει αυξητική τάση με εξαίρεση τη δεκαετία 1961 – 1971 όπου ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Περιφέρειας ήταν αρνητικός (-11,9%) (Πίνακας 1.2.2).

Πίνακας 1.2.2 : Ποσοστιαία μεταβολή πληθυσμού

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ					
ΝΟΜΟΙ	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991	1991-2001
ΑΡΤΑΣ	13,63	-5,15	2,13	-1,66	-0,74
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	10,20	-21,95	1,46	7,05	4,31
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1,03	-13,29	9,37	7,39	7,61
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	10,12	-9,50	-1,19	4,85	1,24
ΗΠΕΙΡΟΥ	6,67	-11,99	4,58	4,68	4,15
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	9,90	4,53	11,08	5,33	6,86

Πηγή : ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 1.2.2 : Ποσοστιαία διαχρονική μεταβολή πληθυσμού

Πηγή : Πίνακας 1.2.2

Ο αστικός πληθυσμός της Περιφέρειας παρουσιάζει αυξητικές τάσεις καθώς το έτος 1991 ανέρχεται σε 30,8% ενώ το έτος 1971 και 1981 ήταν 23,7% και 24,2% αντίστοιχα. Μικρή αυξητική τάση παρουσιάζει και ο ημιαστικός πληθυσμός της Περιφέρειας καθώς το 1971 ήταν 8,2% το 1981 9% και το 1991 9,8%. Τέλος ο αγροτικός πληθυσμός παρουσιάζει πτωτική τάση καθώς το 1971 ήταν 68,1% το 1981 66,8% και το 1991 59,4%. Διαπιστώνεται επομένως μια τάση του πληθυσμού να

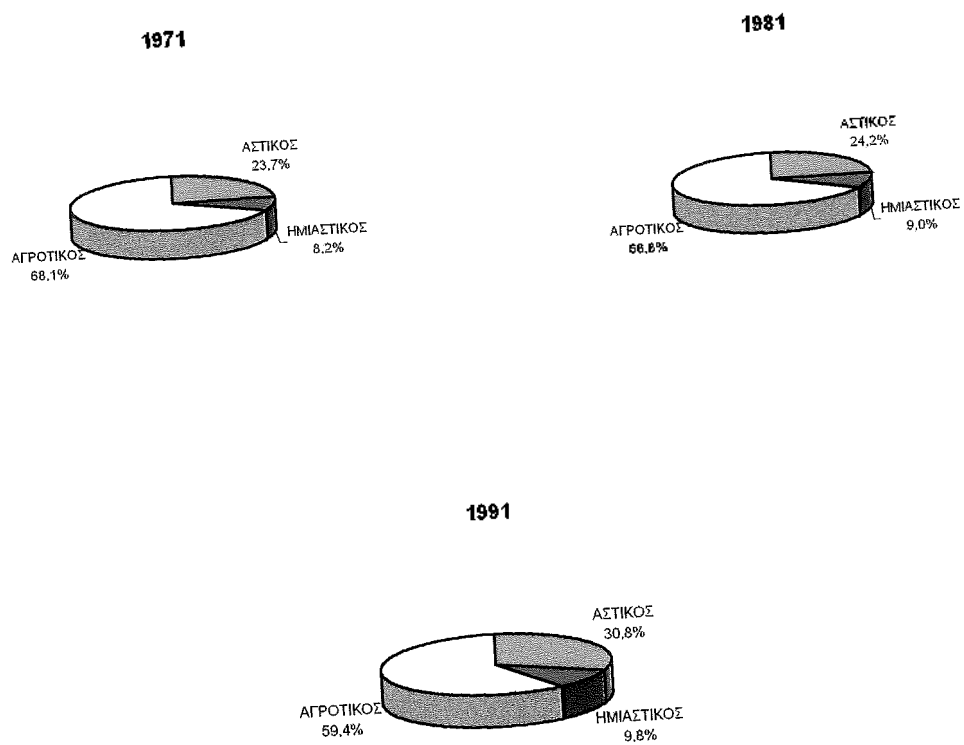
μετακινείται προς τα ημιαστικά και αστικά κέντρα και κυρίως προς τις πρωτεύουσες των Νομών.

Πίνακας 1.2.3 : Κατανομή Αστικού, Ημιαστικού και Αγροτικού πληθυσμού

	1971			1981			1991		
	ΚΑΤΑΝΟΜΗ %			ΚΑΤΑΝΟΜΗ %			ΚΑΤΑΝΟΜΗ %		
	ΑΣΤΙΚΟΣ	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	ΑΣΤΙΚΟΣ	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	ΑΣΤΙΚΟΣ	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ
ΗΠΕΙΡΟΥ	23,7	8,2	68,1	24,2	9,0	66,8	30,8	9,8	59,4
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	53,2	11,7	35,1	58,1	11,6	30,3	58,8	12,8	28,4

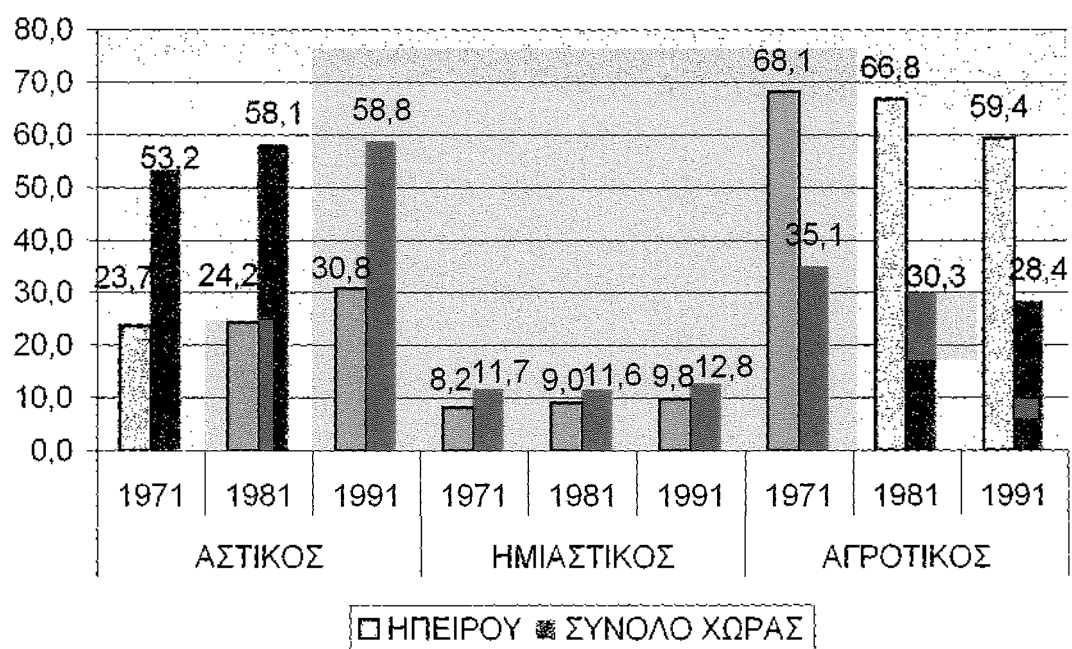
Πηγή : ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 1.2.3 : Αστικός, Ημιαστικός & Αγροτικός πληθυσμός 1971, 1981, 1991

Πηγή : Πίνακας 1.2.3

Διάγραμμα 1.2.4 : Διαχρονική μεταβολή αστικού, ημιαστικού και αγροτικού πληθυσμού

Πηγή : Πίνακας 1.2.3

1.3 Περιφερειακό ΑΕΠ

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Ηπείρου βρίσκεται σε χαμηλότερη θέση από αυτό της χώρας. Συγκεκριμένα το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας το έτος 2000 είναι 47,1% και καταλαμβάνει την τελευταία θέση στις 13 Περιφέρειες της χώρας.

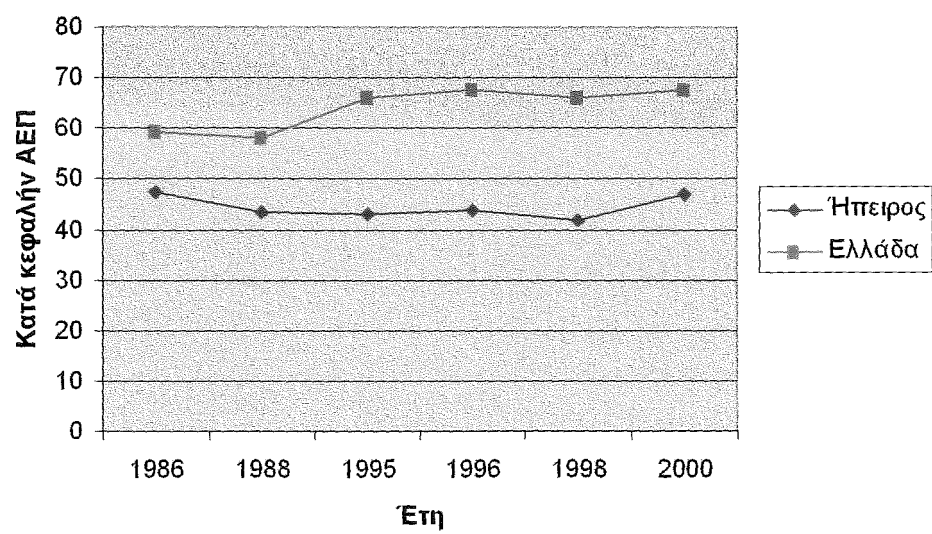
Η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ηπείρου είναι ιδιαίτερα δυσμενής σε σχέση με αυτή της χώρας. Ειδικότερα κατά τη δεκαετία 1988 – 1998 η θέση της Περιφέρειας ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχει χειροτερεύσει (43,5% το έτος 1988 και 41,8 το 1998).

Με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας να φτάνει το έτος 1998 το 41,8% της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ηπειρος είναι η φτωχότερη Περιφέρεια της Ε.Ε. ενώ το έτος 1986 κάλυπτε το 47,4% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ε.Ε..

Πίνακας 1.3.1: Κατά κεφαλή ΑΕΠ						
	1986	1988	1995	1996	1998	2000
Ελλάδα	59,2	58,1	65,9	67,5	66	67,7
Βόρεια Ελλάδα	57,2	56,6	61,2	64,8	62,6	64,2
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	55,8	52,2	55,6	61,1	55,4	54,6
Κεντρική Μακεδονία	58,3	58,3	64,4	67,4	67,6	67,9
Δυτική Μακεδονία	58,1	62,6	63	61,8	59,9	67
Θεσσαλία	55,2	53,8	57,1	62,7	57,4	61,4
Κεντρική Ελλάδα	57,7	56	58,9	58,2	59,3	59,1
Ήπειρος	47,4	43,5	43	43,8	41,8	47,1
Ιόνια Νησιά	51,9	54,6	56,2	61,9	55,7	59,2
Δυτική Ελλάδα	48,9	48,2	52,7	57,7	52,6	51,1
Στερεά Ελλάδα	73,5	71,6	82,7	65,5	84,2	76,4
Πελοπόννησος	60,7	58	51,8	58,3	52,7	57,7
Αττική	62,8	61,1	51,8	76,8	73,8	77,1
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	56,2	57,6	66,3	69,5	68,4	69,7
Βόρειο Αιγαίο	44	44,5	58,9	51,7	60,8	65,6
Νότιο Αιγαίο	65,1	68,4	73,9	75,3	76,9	79,8
Κρήτη	56,6	57,3	65,2	72,5	66,8	66,1

Πηγή: 2^η και 5^η Περιοδική έκθεση

Διάγραμμα 1.3.1: Διαχρονική εξέλιξη κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Πηγή: Στοιχεία Πίνακα 1.3.1

1.4 Απασχόληση – Ανεργία

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, ο ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 116.100 άτομα, ενώ οι απασχολούμενοι είναι 102.200 (2001). Η διαχρονική εξέλιξη του ενεργού πληθυσμού και της απασχόλησης παρουσιάζει μικρή κάμψη τα τελευταία χρόνια (1990 –2001) παρά τη συνολική αύξηση του πληθυσμού της Περιφέρειας.

Το ποσοστό ανεργίας της Περιφέρειας το έτος 2001 φθάνει το 11,9% ποσοστό υψηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό που το ίδιο έτος ανέρχεται στο 10,2%. Η διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας της Ηπείρου τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει αυξητικές τάσεις. Συγκεκριμένα το ποσοστό ανεργίας το έτος 1995 ήταν 8,3% ενώ το 2001 αυξήθηκε στο 11,9% (τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά ανεργίας είναι 10% και 10,2% αντίστοιχα). Το έτος 2001 το ποσοστό ανεργίας για τις γυναίκες είναι 20,5% ενώ οι νέοι καταλαμβάνουν το 36,3% των ανέργων. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στην Ήπειρο ανέρχεται στο 71,4%.

Πίνακας 1.4.1: Διαχρονική εξέλιξη ανεργίας

(Σε χιλιάδες)

		1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ΗΠΕΙΡΟΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	124,7	107,4	108,5	109,1	112,6	114,7	111,6	110,1	117,0	118,5	112,6	116,1
	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	120,8	96,9	99,4	99,3	103,1	105,2	97,6	97,8	101,2	102,1	100,7	102,2
	ΑΝΕΡΓΟΙ	3,9	10,5	9,1	9,8	9,5	9,5	13,9	12,3	15,9	16,4	11,9	13,8
	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	3,1	9,8	8,4	9	8,4	8,3	12,5	11,2	13,6	13,9	10,6	11,9
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	4000,2	3933,5	4034,3	4118,4	4193,4	4248,5	4318,3	4294,4	4445,7	4463,2	4437,4	4362,2
	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	3719,1	3632,4	3684,5	3720,2	3789,6	3823,8	3871,9	3854,1	3967,2	3939,8	3946,3	3917,5
	ΑΝΕΡΓΟΙ	281,2	301,1	349,8	398,2	403,8	424,7	446,4	440,4	478,5	523,4	491,1	444,7
	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	7,0	7,7	8,7	9,7	9,6	10,0	10,3	10,3	10,8	11,7	11,1	10,2

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε.

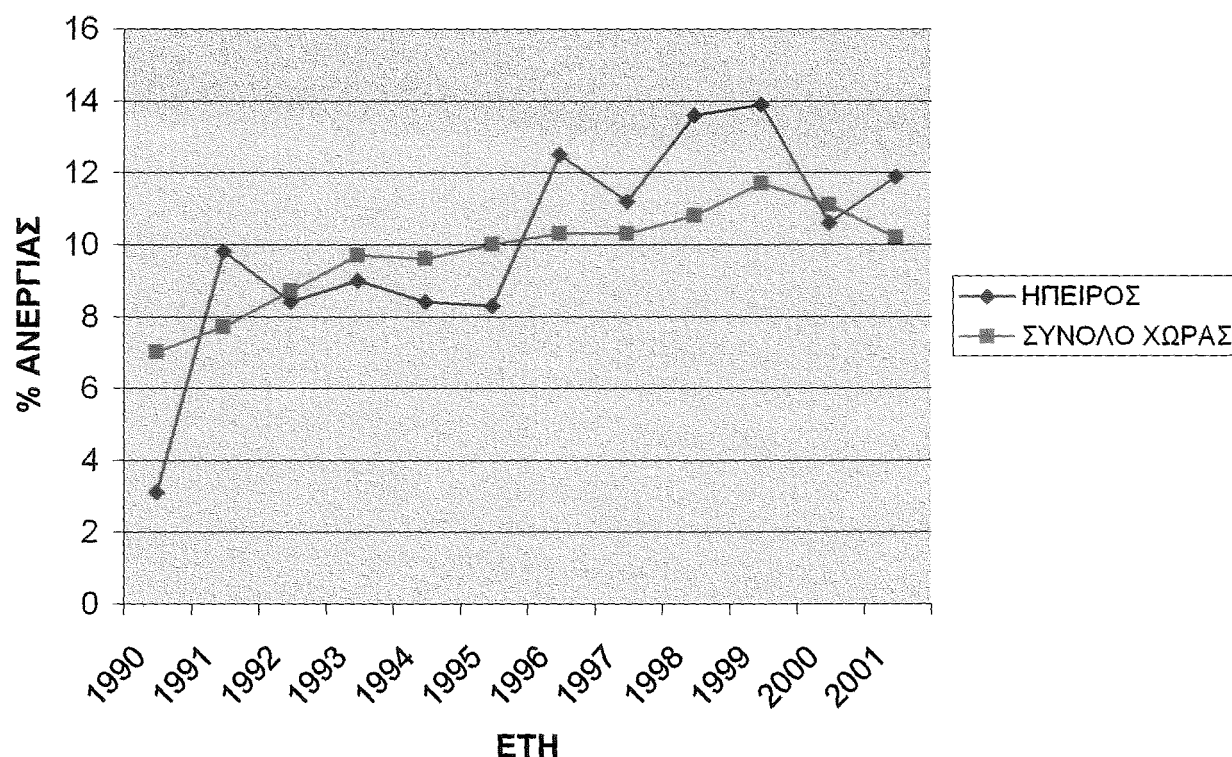
Πίνακας 1.4.2

	Έτος	Ανεργία	Μακροχρόνια ανεργία (% συνολικής)	Γυναίκες	Νέοι
Ήπειρος	1990	3,1%			
	1997	11,2%	66,9%	18,5%	44,9%
	2000	10,6%	72,0%	16,8%	30,8%
	2001	11,9%	71,4%	20,5%	36,3%
	2002	10,9%			
Ελλάδα	1990	7,0%			
	1997	10,3%	57,1%	15,9%	32,3%
	2000	11,1%	56,4%	16,7%	29,5%
	2002	9,7%			
Ε.Ε. 15	1990	7,7%			
	2000	8,4%	44,8%	9,9%	16,1%
12 Χώρες διεύρυνσης	2000	12,4%	48,2%	12,9%	26,3%

Πηγές: ΠΕΠ Ηπείρου 2000 – 2006, ΕΣΥΕ,

Από τα στοιχεία του πίνακα 1.4.2 προκύπτει ότι το συνολικό ποσοστό ανεργίας στην Ήπειρο (και στην χώρα γενικότερα) παραμένει σε σημαντικά υψηλότερο επίπεδο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.

Διάγραμμα 1.4.1 : Διαχρονική εξέλιξη ανεργίας

Πηγή: Πίνακας 1.4.1

1.5 Μεταφορές και Υποδομές

Όσον αφορά τις οδικές μεταφορές σήμερα η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά χωρίς ακόμη να μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στον ορεινό χαρακτήρα της Περιφέρειας καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό του εθνικού οδικού δικτύου έχει ορεινή χάραξη. Με τις παρεμβάσεις του Β' ΚΠΣ δεν καλύφθηκε το σύνολο των αναγκών ενώ σήμερα πολλά τμήματα του επαρχιακού δικτύου βρίσκονται σε κακή κατάσταση και χρειάζονται ανακατασκευή ασφαλτόστρωσης και βελτίωση χάραξης. Η κατάσταση στην οποία βρίσκεται το επαρχιακό δίκτυο έχει αρνητική επίδραση στις δραστηριότητες της τοπικής οικονομίας καθώς επιβαρύνεται το κόστος παραγωγικής δραστηριότητας κυρίως στον πρωτογενή τομέα και το εμπόριο και περιορίζεται η τουριστική ελκυστικότητα. Συνεπώς η αποκατάσταση του οδικού δικτύου αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας.

Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού, την ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου, την κατασκευή του νέου λιμένα στην Ηγουμενίτσα και την ζεύξη Ακτίου – Πρέβεζας, έργα που ενισχύουν το Δυτικό Άξονα, η Ήπειρος θα αναδειχθεί σε βασικό κόμβο των διευρωπαϊκών Δικτύων στη Δυτική και Ανατολική Μεσόγειο.

Τα σημαντικότερα λιμάνια της Περιφέρειας είναι πρωταρχικά της Ηγουμενίτσας με σημαντική εμπορευματική και επιβατική κίνηση και δευτερευόντως της Πρέβεζας. Οι υποδομές όμως και των δύο θα πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά. Ιδιαίτερα το Λιμάνι της Ηγουμενίτσας μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού αναμένεται να παίξει το ρόλο της Δυτικής Πύλης της Ελλάδας από και προς τη Δυτική Ευρώπη.

Ανεπάρκεια παρατηρείται και στις αεροπορικές υποδομές της Περιφέρειας καθώς οι εναέριες μεταφορές καλύπτονται κατά κύριο λόγο από το αεροδρόμιο των Ιωαννίνων και κατά δεύτερο από το αεροδρόμιο του Ακτίου. Το αεροδρόμιο των Ιωαννίνων δεν διαθέτει τον επαρκή εξοπλισμό και συνεπώς δεν παρέχει ασφαλή προσέγγιση σε όλες τις καιρικές συνθήκες, ενώ αυτό του Ακτίου εξυπηρετεί μικρό αριθμό πολιτικών πτήσεων και δεν καλύπτει τις ανάγκες της Περιφέρειας λόγω της θέσης που κατέχει.

Όσον αφορά τις τηλεπικοινωνίες η Ήπειρος υστερούσε μέχρι πρόσφατα. Η κατάσταση όμως βελτιώθηκε αισθητά και αναμένεται να βελτιωθεί και άλλο με την ολοκλήρωση του επενδυτικού προγράμματος του ΟΤΕ.

Στον τομέα της ενέργειας στην Περιφέρεια Ηπείρου λειτουργούν υδροηλεκτρικοί σταθμοί. Μια δεύτερη εναλλακτική πηγή ενέργειας για την βιομηχανία θα αποτελέσει η παροχή φυσικού αερίου από την Ιταλία.

Οι βασικές βιομηχανικές υποδομές της Περιφέρειας είναι η ΒΙΠΕ Ιωαννίνων και η ΒΙΠΕ Πρέβεζας οι οποίες θα πρέπει να ενισχυθούν και να εξασφαλισθούν οι απαραίτητες συνδέσεις με τα εθνικά και διευρωπαϊκά δίκτυα. Επίσης θα πρέπει να δημιουργηθούν και Βιομηχανικά Πάρκα (ΒΙΟΠΑ) σε επιλεγμένες περιοχές.

1.6 Εκπαίδευση

Στον τομέα της Εκπαίδευσης έχει διαπιστωθεί μερική έλλειψη σχολικών αιθουσών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κυρίως στις αστικές περιοχές καθώς επίσης και έλλειψη εργαστηριακού εξοπλισμού στα σχολεία. Επομένως η όλη προσπάθεια θα πρέπει να επικεντρωθεί στον εξοπλισμό όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και στην ολοκλήρωση των κτιριακών υποδομών.

Σημαντικό ρόλο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαδραματίζουν το Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων και το ΤΕΙ Ηπείρου. Τα τμήματα που λειτουργούν στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και στο ΤΕΙ της Περιφέρειας είναι τα εξής:

Τμήματα Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
▪ Φιλολογίας
▪ Ιστορίας και Αρχαιολογίας
▪ Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
▪ Φυσικής
▪ Χημείας
▪ Μαθηματικών
▪ Πληροφορικής
▪ Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης
▪ Παιδαγωγικό Νηπιαγωγών
▪ Ιατρικής
▪ Οικονομικών Επιστημών
▪ Επιστήμης Τεχνολογίας Υλικών
▪ Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών
▪ Επιστημών της Τέχνης

Πηγή: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τμήματα ΤΕΙ Ηπείρου
▪ Τουριστικών Επιχειρήσεων (Ηγουμενίτσα)
▪ Λογιστικής (Πρέβεζα)
▪ Τηλεπληροφορικής και Διοίκησης (Αρτα)
▪ Ελεγκτικών και Ασφαλιστικών Εργασιών (Πρέβεζα)
▪ Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και το Εμπόριο (Ηγουμενίτσα)

▪ Βρεφονηπιοκομίας (Ιωάννινα)
▪ Νοσηλευτικής (Ιωάννινα)
▪ Λογοθεραπείας (Ιωάννινα)
▪ Ζωικής Παραγωγής (Άρτα)
▪ Φυτικής Παραγωγής (Άρτα)
▪ Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου (Άρτα)
▪ Ιχθυοκομίας – Αλιείας (Ηγουμενίτσα)
▪ Σχολή Μουσικής Τεχνολογίας (Άρτα)
▪ Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής (Άρτα)

Πηγή: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Μάρτιος 2002

Για την περαιτέρω ανάπτυξη της Τεχνολογικής και Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Περιφέρεια απαιτείται βελτίωση και επέκταση τόσο του εξοπλισμού όσο και των κτιριακών εγκαταστάσεων. Επίσης απαιτείται ενίσχυση της υποδομής για την ανάπτυξη της έρευνας στα ΑΕΙ, ΤΕΙ και Ερευνητικά Κέντρα της Περιφέρειας.

1.7 Υγεία – Πρόνοια

Στον τομέα της υγείας η πόλη των Ιωαννίνων αποτελεί το σημαντικότερο κέντρο της Περιφέρειας και τον βασικό πόλο συγκέντρωσης της υποδομής σε αυτό τον τομέα. Σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει η λειτουργία του σύγχρονου Περιφερειακού Πανεπιστημιακού νοσοκομείου των Ιωαννίνων.

Παρόλα αυτά, το επίπεδο παροχής υπηρεσιών σε αυτό τον κλάδο δεν είναι ικανοποιητικό. Αυτό οφείλεται κυρίως στην συγκέντρωση των υπηρεσιών υγείας στην πόλη των Ιωαννίνων, όπου τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση της ζήτησης λόγω προσέλευσης αλλοδαπών, στις αυξημένες απαιτήσεις ποιότητας παροχής υπηρεσιών υγείας, στον εξοπλισμό των εργαστηρίων και στην έλλειψη ιατρικών υπηρεσιών.

Όσον αφορά την Πρόνοια τα σημαντικότερα προβλήματα εντοπίζονται σε ελλείψεις εξοπλισμού και κτιριακών υποδομών και στην μη επαρκή στελέχωση των ιδρυμάτων.

1.8 Βασικές αδυναμίες και μειονεκτήματα της Περιφέρειας

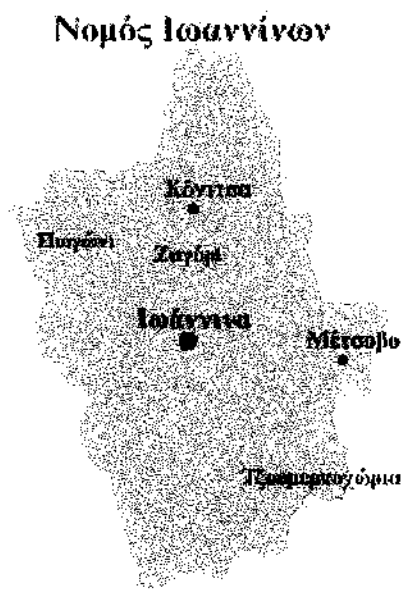
Η Περιφέρεια της Ηπείρου χαρακτηρίζεται από την παραμεθόρια γεωγραφική της θέση, την μεγάλη απόσταση από τα μεγάλα κέντρα παραγωγής και κατανάλωσης και την ορεινή μορφολογία του εδάφους της, χαρακτηριστικά που έχουν επιδράσει αρνητικά στην ανάπτυξή της. Το χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και η ανεργία που έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, κυρίως η ανεργία των νέων που βρίσκονται σε υψηλό μορφωτικό επίπεδο, είναι στοιχεία ιδιαίτερα ανησυχητικά για την Ήπειρο. Ανησυχητικές είναι επίσης οι τάσεις της γήρανσης του πληθυσμού και της εγκατάλειψης των ορεινών περιοχών και της υπαίθρου. Αρνητικά επίσης έχουν συμβάλει η χαμηλή παραγωγικότητα και η σχετικά χαμηλή επενδυτική προσπάθεια στην Περιφέρεια, δημόσια και ιδιωτική.

Στον τομέα των βασικών υποδομών παρατηρούνται ακόμα σημαντικές ελλείψεις στον τομέα των οδικών και αεροπορικών μεταφορών, ενώ δεν υπάρχει σιδηροδρομική σύνδεση με την υπόλοιπη χώρα. Ελλείψεις παρατηρούνται στον τομέα του περιβάλλοντος (ύδρευση, αποχέτευση) με οξύ το πρόβλημα των ΧΥΤΑ και τα θέματα ρύθμισης των χρήσεων γης.

Σε σχέση με τους παραγωγικούς τομείς παρατηρείται μια αδύναμη μεταποιητική βάση που επικεντρώνεται σε μη ανταγωνιστικές καλλιέργειες παραδοσιακού τύπου. Επίσης παρατηρείται μικρός βαθμός αξιοποίησης των σημαντικών δυνατοτήτων της Περιφέρειας για την ανάπτυξη τόσο του παράκτιου όσο και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Οι αδυναμίες αυτές εντείνονται από τον μικρό βαθμό αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής και από την έλλειψη του κατάλληλα καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού.

2. Νομοί, Αστικά Κέντρα, Ζώνες της Περιφέρειας

2.1 Νομός Ιωαννίνων

Ο νομός Ιωαννίνων, με πρωτεύουσα τα Ιωάννινα, συγκεντρώνει το 1,55% του πληθυσμού της χώρας και παράγει το 1,3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Είναι ο μεγαλύτερος νομός της Ηπείρου σε έκταση, πληθυσμό και οικονομικό μέγεθος. Ο νομός έχει έκταση 4.999.000 στρέμματα (54,2% της Περιφέρειας) και ο συνολικός πληθυσμός του, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ανέρχεται σε 170.239 κατοίκους έναντι 158.193 το έτος 1991.

Μεταξύ των απογραφών 1991 και 2001 ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 7,61%. Στους κατοίκους του νομού αναλογούν ανά 100 κατοίκους 22 αυτοκίνητα, 0,8 νέες κατοικίες και 45 τηλεφωνικές συνδέσεις¹⁷. Τα Ιωάννινα, αποτελούν το κυρίαρχο κέντρο της περιφέρειας Ηπείρου με υπηρεσίες περιφερειακού επιπέδου και διακρατική εμβέλεια στη Ν. Αλβανία. Αποτελεί τον κύριο πόλο έλξης της εσωτερικής μετανάστευσης της περιφέρειας με κυρίαρχο τομέα απασχόλησης τον τριτογενή και κατά δεύτερο λόγο τον δευτερογενή. Η ολοκλήρωση των προγραμματισμένων έργων της περιφέρειας αναμένεται να αναβαθμίσουν τον ήδη δυναμικό ρόλο των Ιωαννίνων στην περιφέρεια.

Το έτος 1997 το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ανέρχονταν σε 2.072.711 δρχ.. Στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. του νομού Ιωαννίνων συνέβαλαν κατά σειρά προτεραιότητας οι παρακάτω τομείς:

- ✓ Ο Τριτογενής Τομέας, με τους κλάδους του εμπορίου, της υγείας, της εκπαίδευσης, της Δημόσιας Διοίκησης και των κατοικιών.
- ✓ Δευτερογενής Τομέας, με τους κλάδους της μεταποίησης και των κατασκευών.
- ✓ Ο Πρωτογενής Τομέας, με τους κλάδους της κτηνοτροφίας και των δασών¹⁸.

¹⁷ Νομοί, Η Οικονομική και Κοινωνική Φυσιογνωμία των 52 Νομών και 13 Περιφερειών, Έκδοση 2002, σελ.138.

¹⁸ <http://www.dimioan.gr>

Στον τριτογενή τομέα ο νομός διαθέτει το συγκριτικό πλεονέκτημα ότι αποτελεί την έδρα των υπηρεσιών της περιφερειακής διοίκησης, των περιφερειακών υπηρεσιών της κεντρικής διοίκησης και το κέντρο υπηρεσιών της Περιφέρειας στους τομείς της υγείας, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της Έρευνας και Τεχνολογίας και των επιχειρηματικών υπηρεσιών. Στους τομείς αυτούς ο νομός διαθέτει φορείς όπως το Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων, το Κέντρο Επιχειρηματικότητας Ηπείρου (BIC Ηπείρου) το οποίο έχει ως έδρα τα Ιωάννινα, και επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα στους κλάδους των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, της Πληροφορικής, των συμβούλων επιχειρήσεων κλπ.

Σημαντικός κλάδος στον τριτογενή τομέα, ιδιαίτερα για τις ορεινές περιοχές του νομού, είναι ο τουρισμός, όπου ο νομός διαθέτει εξαιρετικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους οι οποίοι δεν έχουν αξιοποιηθεί πλήρως.

Στον δευτερογενή τομέα το παραγόμενο ΑΕΠ κατανέμεται εξίσου μεταξύ του κλάδου των κατασκευών και του κλάδου της μεταποίησης, όπου ο νομός εξειδικεύεται στον κλάδο των τροφίμων και ποτών ο οποίος είναι συμπληρωματικός της παραγωγής του πρωτογενούς τομέα. Στον πρωτογενή τομέα ο νομός Ιωαννίνων εξειδικεύεται ιδιαίτερα στον κλάδο της πτηνοτροφίας όπου κατέχει δεσπόζουσα θέση στο σύνολο της χώρας και στην παραγωγή προϊόντων γάλακτος και την κρεατοπαραγωγή.

Τα Γιάννενα φημίζονται για την αργυροχοΐα, για την κτηνοτροφία (γαλακτοκομικά προϊόντα και πτηνοτροφία), για την οινοποιία και τα τελευταία χρόνια για το μάρμαρο που χρησιμοποιείται για διακόσμηση.

Τα χαρακτηριστικά αυτά του νομού Ιωαννίνων και ειδικότερα οι υπηρεσίες που διαθέτει ο νομός στην πόλη των Ιωαννίνων, δημιουργούν συγκριτικό πλεονέκτημα και ευκαιρίες ανάπτυξης ενός διαπεριφερειακού και διακρατικού ρόλου με εμβέλεια στον εθνικό χώρο, τη Δυτική Βαλκανική αλλά και ευρύτερα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ρόλος αυτός θα ενισχυθεί και με την ολοκλήρωση των μεγάλων μεταφορικών υποδομών της Περιφέρειας. Ο ρόλος αυτός ήδη αναπτύσσεται μέσω πρωτοβουλιών συνεργασίας με ελληνικές περιφέρειες και περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της επιχειρηματικότητας, της τεχνολογικής καινοτομίας και της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Φορείς ανάπτυξης των πρωτοβουλιών αυτών είναι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το BIC Ηπείρου και οι περιφερειακοί φορείς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (προγράμματα RISI και RIS). Πρωτοβουλίες συνεργασίας με τη Δυτική Βαλκανική και ιδιαίτερα την Αλβανία αναπτύσσονται ήδη από τους ίδιους φορείς. Το ΚΙΠΣ για την προγραμματική περίοδο

2000-2006 περιλαμβάνει ως άξονα προτεραιότητας την ανάδειξη της πόλης των Ιωαννίνων σε διαπεριφερειακό και διακρατικό κέντρο ανάπτυξης με σκοπό την ενίσχυση του "κομβικού" ρόλου του νομού.

Η ολοκλήρωση των μεγάλων μεταφορικών υποδομών (Εγνατία Οδός, Ιόνια Οδός) της Περιφέρειας, θα συνδέσει το νομό με τα μεγάλα διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα και αναμένεται να καταστήσει την πόλη των Ιωαννίνων και τον οδικό άξονα της Εγνατίας Οδού πόλο έλξης για την εγκατάσταση επιχειρήσεων. Θετική επιρροή προς την κατεύθυνση αυτή θα ασκήσουν τα διαθέσιμα κίνητρα και οι υποδομές εγκατάστασης επιχειρήσεων. Η βελτίωση του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου του νομού θα ασκήσει θετική επιρροή στην κατεύθυνση της άρσης των αρνητικών τοπικών παραγόντων και στους τρεις τομείς της οικονομίας. Θετική επιρροή προς την ίδια κατεύθυνση θα έχουν οι εγχειοβελτιωτικές υποδομές για τον πρωτογενή τομέα.

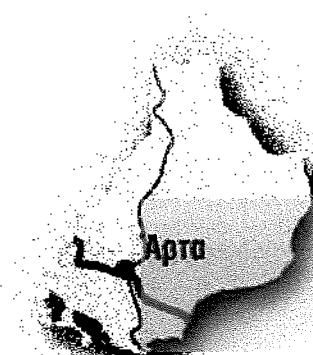
Οι Δήμοι που ανήκουν στον νομό είναι οι παρακάτω:

Αγίου Δημητρίου, Ανατολής, Ανατολικού Ζαγορίου, Άνω Καλαμά, Άνω Πωγωνίου, Δελβινακίου, Δερβιζιάνων, Δωδώνης, Εγνατίας, Εκάλης, Ευρυμενών, Ζίτσας, Ιωαννιτών, Καλπακίου, Κατσανοχωρίων, Κεντρικού Ζαγορίου, Κόνιτσας, Μαστοροχωρίων, Μετσόβου, Μολοσσών, Μπιζανίου, Παμβώτιδας, Πασσαρόνας, Περάματος, Πραμάντων, Σελλών, Τζουμέρκων, Τύμφης.

Κοινότητες είναι οι: Αετομηλίτσας, Βαθυπέδου, Βοβούσης, Διστράτου, Καλαριτών, Λάβδανης, Ματσουκίου, Μηλέας, Νήσου Ιωαννίνων, Παπίγκου, Πωγωνιανής, Συρράκου, Φούρκας.

2.2 Νομός Άρτας

Ο νομός Άρτας, με πρωτεύουσα την Άρτα, κατέχει το νοτιοανατολικό τμήμα της περιφέρειας Ηπείρου. Η Άρτα είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος νομός της Ηπείρου σε έκταση, πληθυσμό και οικονομικό μέγεθος.

Οριοθετείται από την οροσειρά των Τζουμέρκων και τον Αμβρακικό κόλπο. Το τοπίο της ποικίλο συνδυάζει την ομορφιά και την αγριάδα των ελληνικών βουνών μαζί με τις ήπιες και αβαθείς παραλίες του Αμβρακικού κόλπου και την εύφορη κοιλάδα του Αράχθου που τη διασχίζει. Η πόλη είναι κτισμένη αμφιθεατρικά στη θέση της αρχαίας Αμβρακίας των Κορινθίων, την οποία ίδρυσε ο Γόργος. Είναι κτισμένη σύμφωνα με το Ιπποδάμειο σύστημα και σημαντικό μέρος των τειχών σώζεται μέχρι σήμερα.

Η συνολική του έκταση είναι 1.660.000 στρέμματα όπου το 25% του νομού είναι πεδινό, το 15% ημιορεινό και το μεγαλύτερο τμήμα 60% ορεινό. Συγκεντρώνει ποσοστό 0,71% του πληθυσμού της χώρας και παράγει 0,4% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος¹⁹. Ο συνολικός πληθυσμός του νομού, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ανέρχεται σε 78.134 κατοίκους έναντι 78.719 το έτος 1991.

Στον πρωτογενή τομέα ο νομός εξειδικεύεται στον τομέα της φυτικής παραγωγής στις καλλιέργειες της μηδικής και του αραβοσίτου και στις δενδρώδεις καλλιέργειες στα εσπεριδοειδή και στην ελιά και στον τομέα της ζωικής παραγωγής στην παραγωγή προϊόντων γάλακτος και κρεατοπαραγωγή. Η παραγωγή φυτών μεγάλης καλλιέργειας είναι συμπληρωματική της ζωικής παραγωγής και καταναλώνεται εκτός του νομού. Στον δευτερογενή τομέα κυρίαρχη θέση έχει η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και μεταξύ των κλάδων της μεταποίησης, ο κλάδος τροφίμων και ποτών ο οποίος είναι συμπληρωματικός της παραγωγής του πρωτογενούς τομέα. Στον τριτογενή τομέα ιδιαίτερη ανάπτυξη έχει ο κλάδος των τραπεζών, ασφαλειών και κτηματικών υπηρεσιών, χαρακτηριστικό που αποτελεί θετικό παράγοντα ανάπτυξης της οικονομίας του νομού.

¹⁹Νομοί, Η Οικονομική και Κοινωνική Φυσιολογία των 52 Νομών και 13 Περιφερειών, Έκδοση 2002, σελ.132.

Οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης του νομού δεν είναι ικανοποιητικοί και αυτό οφείλεται όχι στην έλλειψη δυνατοτήτων ανάπτυξης, αλλά στην έλλειψη των απαραίτητων έργων υποδομής.

Η αναπτυξιακή στρατηγική για τον νομό πρέπει να κατευθυνθεί προς την αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος που δημιουργεί η ευνοϊκή κλαδική διάρθρωση του πρωτογενούς τομέα, στην περιοχή της Άρτας, προς την αναδιάρθρωση του δευτερογενούς τομέα προς κλάδους περισσότερο ανταγωνιστικούς και προς την άρση των αρνητικών τοπικών παραγόντων που χαρακτηρίζουν και τους τρεις τομείς. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην κατεύθυνση της ανάκαμψης της ορεινής περιοχής των Τζουμέρκων.

Θετική επιρροή προς τις κατευθύνσεις αυτές θα έχουν τα μεγάλα μεταφορικά έργα της Περιφέρειας ιδιαίτερα η κατασκευή του Δυτικού άξονα και η βελτίωση των προσβάσεων του νομού προς την Κεντρική Ελλάδα. Η κατασκευή του Δυτικού άξονα ειδικότερα θα ενισχύσει την θέση της Άρτας ως πόλου έλξης για την εγκατάσταση επιχειρήσεων. Θετική επιρροή προς την κατεύθυνση αυτή θα ασκήσουν επίσης τα διαθέσιμα κίνητρα και υποδομές εγκατάστασης επιχειρήσεων, καθώς και η ήδη υπάρχουσα ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών (στους κλάδους τραπεζών, ασφαλειών κλπ.).

Καθοριστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα ο οποίος συνιστά το συγκριτικό πλεονέκτημα του νομού είναι η βελτίωση των εγγειοβελτιωτικών υποδομών στην περιοχή της Άρτας η οποία όμως φαίνεται να είναι εκτός των δυνατοτήτων και ενδεχομένως εκτός επιλεξιμότητας των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων.

Η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Αντίρριο – Άρτα – Ιωάννινα, η επικοινωνία με τη Θεσσαλία (ολοκλήρωση δρόμων Άρτας – Τρικάλων και Άρτας – Καρδίτσας), η κατασκευή των εγγειοβελτιωτικών έργων των πεδινών περιοχών, η τουριστική αξιοποίηση των ορεινών περιοχών, η αλιευτική αξιοποίηση του Αμβρακικού και η ολοκλήρωση του επαρχιακού οδικού δικτύου του νομού είναι η απαραίτητη βασική υποδομή που μπορεί να αλλάξει εντελώς την εικόνα του νομού και να τον μετατρέψει σε έναν δυναμικά αναπτυσσόμενο νομό. Τέλος η ολοκλήρωση του δυτικού άξονα (Ιόνια οδός) θα αναβαθμίσει το ρόλο της αποκτώντας ισόρροπη θέση στο νότιο «δίπολο» Πρέβεζας-Άρτας.

Οι Δήμοι του νομού είναι: Αγνάντων, Αθαμανίας, Αμβρακικού, Αράχθου, Αρταίων, Βλαχέρνας, Γεωργίου Καραϊσκάκη, Ηρακλείας, Κομποτίου, Ξηροβουνίου, Πέτα, Τετραφυλίας, Φιλοθέης.

Οι Κοινότητες είναι: Θεοδώριανων, Κομμένου, Μελισσουργών.

2.3 Νομός Πρεβέζης

Ο νομός Πρεβέζης είναι ο τρίτος σε πληθυσμό και οικονομικό μέγεθος νομός της Ηπείρου. Έχει έκταση 1.036.000 στρέμματα (11,3% της Περιφέρειας) και ο συνολικός πληθυσμός του νομού, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ανέρχεται σε 59.356 κατοίκους έναντι 58.628 το 1991 και συγκεντρώνει το 0,54 % του πληθυσμού της χώρας.

Ο νομός Πρεβέζης καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Ηπείρου και αποτελεί "πέραςμα" προς την Ηπειρωτική Ελλάδα, όπως εξάλλου δηλώνει και το όνομά του (PREVESE, PREVESA = πέραςμα, διάβαση, μεταφορά, διαμετακόμιση, διάπλους). Πράγματι ο νομός Πρέβεζας είναι σταυροδρόμι οδικών και θαλάσσιων εμπορικών δρόμων, καθώς ενώνει τους γειτονικούς νομούς Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, και Άρτας με τον Ιόνιο νησιωτικό χώρο και την νοτιότερη Ελλάδα. Είναι ο νομός που συνδέει την Ήπειρο με τη Δυτική Ελλάδα μέσω της Ζεύξης Ακτίου Πρέβεζας, η οποία θα δημιουργήσει ένα δεύτερο οδικό διάδρομο, παράλληλα προς το Δυτικό άξονα, ο οποίος θα εξυπηρετήσει την παράκτια ζώνη της Ηπείρου.

Ο νομός Πρεβέζης διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα (κλίμα, εκτεταμένες παραλιακές ζώνες, μνημεία, φυσική ομορφιά) ώστε να μπορέσει να αποτελέσει ένα τουριστικό προορισμό για μεγάλο εύρος επισκεπτών.

Στον πρωτογενή τομέα ο νομός εξειδικεύεται στην φυτική παραγωγή στις καλλιέργειες της μηδικής και του αραβοσίτου και στις δενδρώδεις καλλιέργειες, στην ελιά και στα εσπεριδοειδή, καθώς επίσης και στα κηπευτικά (όπου ο νομός έχει εξελιχθεί σε σημαντικό κέντρο παραγωγής κηπευτικών εκτός εποχής μετά την Κρήτη, την Πελοπόννησο και τις περιαστικές περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης).

Στη ζωική παραγωγή ο νομός εξειδικεύεται στην παραγωγή προϊόντων γάλακτος και την κρεατοπαραγωγή. Όπως και στον νομό της Άρτας η παραγωγή φυτών μεγάλης καλλιέργειας είναι συμπληρωματική της ζωικής παραγωγής και καταναλώνεται εκτός του νομού.

Στον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα, ο νομός ακολουθεί σε γενικές γραμμές τη διάρθρωση της Περιφέρειας, με περισσότερο αναπτυγμένους τους κλάδους των κατασκευών, της μεταποίησης (όπου ο νομός εξειδικεύεται στον κλάδο τροφίμων και ποτών) και του εμπορίου. Επίσης δυναμικό κλάδο για τον νομό αποτελεί ο παράκτιος τουρισμός.

Η εξειδίκευση του νομού στον πρωτογενή τομέα και στον τουρισμό, παράλληλα με τους τομείς του εμπορίου και της μεταποίησης, σε συνδυασμό με την γεωγραφική του θέση, προσδιορίζουν τον ρόλο του ως περιφερειακού πόλου ανάπτυξης στον τομέα του τουρισμού. Ο ρόλος αυτός θα ενισχυθεί με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων υποδομής και την εξέλιξη της Περιφέρειας σε κέντρο σύνδεσης του Ελληνικού Χώρου με την Ευρώπη και τη Δυτική Βαλκανική.

Η ολοκλήρωση της ζεύξης Ακτίου - Πρέβεζας μετατρέπει την Πρέβεζα σε εναλλακτικό «κόμβο» σύνδεσης της περιφέρειας με την Νότια Ελλάδα και δημιουργείται ένας βασικός άξονας ανάπτυξης κατά μήκος της οδικής σύνδεσης Ηγουμενίτσας-Πρέβεζας.

Η αναπτυξιακή στρατηγική του νομού πρέπει να κατευθυνθεί προς την αναδιάρθρωση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα προς κλάδους περισσότερο δυναμικούς και ανταγωνιστικούς στο εθνικό και διεθνές περιβάλλον και προς την αξιοποίηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος που διαθέτει ο νομός στον τομέα των υπηρεσιών, ιδιαίτερα στον κλάδο του τουρισμού.

Η ολοκλήρωση των μεγάλων μεταφορικών υποδομών της περιφέρειας (η κατασκευή της Εγνατίας και της Ιόνιας οδού) και η βελτίωση της παραλιακής οδού Πρέβεζας – Ηγουμενίτσας σε συνδυασμό με την βελτίωση του λιμανιού της Πρέβεζας και την Ζεύξη Ακτίου, θα βελτιώσουν την πρόσβαση προς και από τον νομό προς την Δυτική Ευρώπη, την Δυτική Βαλκανική και προς την Κεντρική Ελλάδα και θα έχουν θετικές

επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και των τριών τομέων της οικονομίας. Απαραίτητη προϋπόθεση πάντως για την πλήρη αξιοποίηση από το νομό Πρέβεζας του νέου οδικού δικτύου της Περιφέρειας είναι η αναβάθμιση της εθνικής οδού Πρέβεζας – Βόνιτσας στον νομό Αιτωλοακαρνανίας.

Ειδικά για τον κλάδο του τουρισμού είναι απαραίτητο να ολοκληρωθούν οι υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας και να διασφαλισθούν οι φυσικοί πόροι του νομού, παράλληλα με την βελτίωση των δημόσιων υποδομών και εξυπηρετήσεων που αφορούν τον τουρισμό. Παράλληλα απαιτείται η δημιουργία θεσμικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων και κινήτρων που θα διευκολύνουν την βελτίωση του επιπέδου των ιδιωτικών τουριστικών υποδομών και εξυπηρετήσεων. Πρόβλημα πρόσβασης ιδιαίτερα για τον κλάδο του τουρισμού εξακολουθεί να αποτελεί η αεροπορική σύνδεση του νομού με δεδομένο τον ειδικό χαρακτήρα του αεροδρομίου του Ακτίου.

Οι Δήμοι που ανήκουν στο Νομό είναι οι Ανωγείου, Ζαλόγγου, Θεσπρωτικού, Λούρου, Πάργας, Πρεβέζης, Φαναρίου, Φιλιππιάδας καθώς και η Κοινότητα Κρανέας.

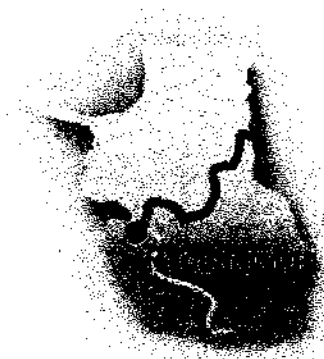
2.4 Νομός Θεσπρωτίας

Ο νομός Θεσπρωτίας, με πρωτεύουσα την Ηγουμενίτσα, γειτνιάζει με την Αλβανία, τα Γιάννινα, την Πρέβεζα και την Κέρκυρα.

Είναι ο μικρότερος νομός της Ηπείρου σε πληθυσμό και οικονομικό μέγεθος. Έχει έκταση 1.515.000 στρέμματα (16,5% της Περιφέρειας) και ο συνολικός πληθυσμός του νομού, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ανέρχεται σε 46.091 κατοίκους

έναντι 44.188 το 1991. Συγκεντρώνει ποσοστό 0,42% του πληθυσμού της χώρας και παράγει 0,3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Στον πρωτογενή τομέα ο νομός εξειδικεύεται στον τομέα της φυτικής παραγωγής στα φυτά μεγάλης καλλιέργειας (μηδική, αραβόσιτος) και στον τομέα της ζωικής παραγωγής, στα προϊόντα γάλακτος και την κρεατοπαραγωγή. Στον δευτερογενή τομέα ο νομός παρουσιάζει ιδιαίτερη ανάπτυξη στους κλάδους της μεταποίησης και

των κατασκευών. Στον τριτογενή τομέα ο νομός εξειδικεύεται στις μεταφορές ενώ δυναμικό κλάδο αποτελεί και ο παράκτιος τουρισμός.

Τα τελευταία χρόνια ο νομός παρουσιάζει μία ορατή ανάπτυξη, κυρίως με τα έργα που εκτελούνται: Λιμάνι Ηγουμενίτσας, Εγνατία Οδός, Μεθοριακός σταθμός Μαυροματίου Σαγιάδος, Αρδευτικά έργα κάμπων Κορύτιανης, Μαργαριτίου, Παραμυθιάς. Το Λιμάνι της Ηγουμενίτσας, η Εγνατία Οδός και ο παραλιακός νέος άξονας Σαγιάδα – Ηγουμενίτσα – Πρέβεζα – Αντίρριο διαμορφώνει μία νέα συγκοινωνιακή και επικοινωνιακή πραγματικότητα, δημιουργώντας προϋποθέσεις για ανάπτυξη, επενδύσεις και παροχή υπηρεσιών.

Ο νομός με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων μεταφορών (Εγνατία οδός, Δυτικός Άξονας, και ιδίως Λιμάνι Ηγουμενίτσας) θα εξελιχθεί σε πόλη της Βόρειας και Κεντρικής ή και Νότιας Ελλάδας προς την Δυτική Βαλκανική και την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη. Η εξέλιξη αυτή του νομού θα ενισχύσει τους κλάδους των μεταφορών, του εμπορίου και της μεταποίησης. Ο ρόλος του νομού ο οποίος σήμερα περιορίζεται στη μορφή του νομαρχιακού πόλου ανάπτυξης, θα εξελιχθεί σε ρόλο περιφερειακού πόλου ανάπτυξης, ο οποίος θα έχει θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για ολόκληρη την Περιφέρεια με την ανάπτυξη του κλάδου των μεταφορών, της μεταποίησης και του εμπορίου. Παράλληλα, ο νομός αποτελεί μαζί με τον νομό Πρέβεζας την κύρια εστία ανάπτυξης παράκτιου τουρισμού στην Περιφέρεια. Στον τομέα αυτό ο νομός διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα και μπορεί να έχει ένα ρόλο περιφερειακού πόλου ανάπτυξης.

Ο ρόλος του νομού ως πόλη της Ελλάδας από και προς την Ευρώπη, με ειδικότερη σημασία ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων, δίνει ευκαιρίες και απαιτεί επενδυτικές πρωτοβουλίες ανάδειξης του στρατηγικού ρόλου του νομού στις μεταφορές, επικοινωνίες, τουρισμό, υπηρεσίες, εμπόριο και την ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του νομού στον πρωτογενή τομέα.

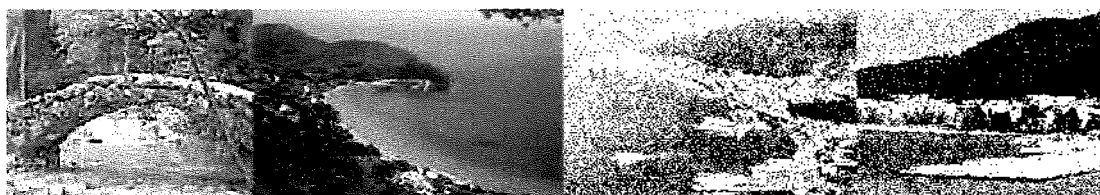
Σήμερα είναι η Πύλη της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Αλβανική ενδοχώρα, κρίσιμος στρατηγικός κρίκος και κόμβος διευρωπαϊκών αξόνων.

Η ολοκλήρωση των μεγάλων μεταφορικών έργων της περιφέρειας και ιδιαίτερα της Εγνατίας Οδού και του λιμανιού της Ηγουμενίτσας θα αναδείξουν τον νομό και ειδικότερα την πόλη της Ηγουμενίτσας σε μεταφορικό κόμβο και πόλη της Ελλάδας προς την Δυτική Ευρώπη και την Μεσόγειο. Η Ηγουμενίτσα και ο άξονας της Εγνατίας θα αποτελέσουν ισχυρό πόλο έλξης για την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων. Η αξιοποίηση αυτού του συγκριτικού πλεονεκτήματος που διαθέτει

λόγω της γεωγραφικής θέσης ο νομός Θεσπρωτίας και η πόλη της Ηγουμενίτσας θα αποτελέσει μοχλό μεγέθυνσης του δευτερογενούς και του τριτογενούς τομέα. Θετική επιρροή προς την κατεύθυνση αυτή θα ασκήσουν τα διαθέσιμα κίνητρα και οι υποδομές εγκατάστασης επιχειρήσεων. Για τον πρωτογενή τομέα θετική επιρροή στην άρση των αρνητικών τοπικών παραγόντων θα αποτελέσει η βελτίωση των εγγειοβελτιωτικών υποδομών.

Ειδικά για τον κλάδο του τουρισμού είναι απαραίτητο να ολοκληρωθούν οι υποδομές περιβαλλοντικής προστασίας και να διασφαλισθούν οι φυσικοί πόροι του νομού. Πρόβλημα πρόσβασης ιδιαίτερα για τον κλάδο του τουρισμού αποτελεί η αεροπορική συγκοινωνία του νομού, ο οποίος σήμερα εξυπηρετείται από το αεροδρόμιο των Ιωαννίνων.

Στο νομό ανήκουν οι Δήμοι Αχέροντα, Ηγουμενίτσας, Μαργαριτίου, Παραμυθιάς, Παραποτάμου, Σαγιάδας, Συβότων, Φιλιατών και οι Κοινότητες Πέρδικας και Σουλίου.

2.5 Διανομαρχιακές ανισότητες

Οι διανομαρχιακές ανισότητες χαρακτηρίζονται από την κυριαρχία του νομού Ιωαννίνων που είναι ο κύριος πόλος ανάπτυξης της Περιφέρειας. Στο νομό Ιωαννίνων συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος της απασχόλησης του δευτερογενή και τριτογενή τομέα και του συνολικού αστικού πληθυσμού.

Από τη διαχρονική εξέλιξη των βασικών δεικτών παρατηρείται μια μικρή αύξηση. Συγκεκριμένα από τον υπολογισμό του Συντελεστή Μεταβλητότητας της κατανομής του ΑΕΠ κατά νομό για τα έτη 1989 – 1998, παρατηρείται άνοδος του συντελεστή (Πίνακας 2.5.1).

Αναλυτικότερα, κατά νομό, για τα έτη 1989 – 1993 παρατηρείται άνοδος του συντελεστή μεταβλητότητας από 51,70% το 1989 σε 53,73% το 1993. Επίσης άνοδος παρατηρείται κατά τα έτη 1994 – 1998 όπου ο συντελεστής αυξήθηκε από 54,61% το 1994 σε 65,41% το 1998. Με βάση τις τιμές του Συντελεστή Μεταβλητότητας²⁰ (CV) μπορούμε να πούμε ότι στην Περιφέρεια της Ηπείρου οι ανισότητες μεταξύ των νομών κατά την περίοδο 1989 - 1998 έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Πέρα από τις διανομαρχιακές ανισότητες έντονες είναι και οι ενδονομαρχιακές ανισότητες με κύριο χαρακτηριστικό την υποβάθμιση των ορεινών και εσωτερικών ζωνών.

²⁰ Ο Συντελεστής Μεταβλητότητας (CV) δίνει τις υπάρχουσες αποκλίσεις των τιμών του εξεταζόμενου χαρακτηριστικού ως ποσοστό της κεντρικής τιμής του και επιτρέπει έτσι τη διενέργεια συγκρίσεων τόσο διαχρονικών, όσο και μεταξύ περιφερειών ή νομών με διαφορετικά χαρακτηριστικά (μέσους όρους) ή μεταξύ μεγεθών που εκφράζονται με διαφορετικές μονάδες μέτρησης (Αθ. Παπαδασκαλόπουλος 1995).

Πίνακας 2.5.1 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ										
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
ΑΡΤΑΣ	38.049	42.822	51.973	59.894	67.979	75.340	129.575	140.614	145.521	158.703
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	22.130	24.812	30.096	33.198	39.704	43.849	75.682	82.532	93.815	102.284
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	82.149	94.884	115.045	134.035	153.356	170.380	302.565	327.236	418.212	464.273
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	33.800	38.244	47.322	55.788	61.285	65.511	112.090	121.644	139.134	150.729
ΗΠΕΙΡΟΥ	176.127	200.763	244.435	282.916	322.323	355.080	619.912	672.026	796.682	875.989
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	7.838.252	9.218.907	11.071.527	12.531.000	14.359.099	15.979.072	27.235.205	29.935.080	33.132.660	36.042.240

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΟΤΗΤΑΣ										
CV	51,70%	53,08%	52,67%	53,64%	53,73%	54,61%	56,39%	56,12%	64,28%	65,41%

2.6 Αστικά Κέντρα

Η Περιφέρεια Ηπείρου συγκεντρώνει το 31% του πληθυσμού της στα Αστικά Κέντρα με κυρίαρχο αστικό κέντρο τα Ιωάννινα. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός του Δήμου Ιωαννιτών ανέρχεται στους 70.203 κατοίκους. Άλλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας είναι η Άρτα με πληθυσμό 23.863 κατοίκους, η Πρέβεζα με πληθυσμό 19.605 κατοίκους και η Ηγουμενίτσα με 14.710 κατοίκους.

Αστικά Κέντρα	Αναπτυξιακός Ρόλος	Επιχειρηματικές και Αναπτυξιακές Υποδομές	Προωθητικές Δραστηριότητες
Ιωάννινα	Περιφερειακός-Διακρατικός Πόλος Ανάπτυξης, Βαλκανικό Κέντρο, Διοικητικό και Πολιτιστικό Κέντρο	Αεροδρόμιο, Εγνατία Οδός, «Δυτικός Άξονας», Βιομηχανική Περιοχή	Ανώτερη Εκπαίδευση, Τεχνολογική Έρευνα και Ανάπτυξη, Τριτογενής Τομέας, εμπόριο-μεταφορές, Βιομηχανία-Βιοτεχνία, Υπηρεσίες Υγείας, Πολιτισμός, Ειδικές Μορφές Τουρισμού
Άρτα	Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης	«Δυτικός Άξονας», Σύνδεση με Θεσσαλία, Βιομηχανική περιοχή	Κέντρο Αγροτικής Ανάπτυξης ΜΜΕ, Ανώτερη Εκπαίδευση

Αστικά Κέντρα	Αναπτυξιακός Ρόλος	Επιχειρηματικές και Αναπτυξιακές Υποδομές	Προωθητικές Δραστηριότητες
Πρέβεζα	Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης	Ζεύξη Ακτίου-Πρεβέζης, «Δυτικός Άξονας», Λιμένας, Βιομηχανική Περιοχή	Εμπόριο-Μεταφορές, Τουρισμός, Αλιεία, Ανώτερη Εκπαίδευση
Ηγουμενίτσα	Βόρεια πύλη, διασύνδεση με τη Δυτική Ευρώπη, Νομαρχιακό Αναπτυξιακό Κέντρο	Λιμένας, «Δυτικός Άξονας», Εγνατία Οδός	Μεταφορές, Τουρισμός, Ανώτερη Εκπαίδευση, Αλιεία

Πηγή: ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ 2000 – 2006.

2.7 Ορεινός χώρος / Βασικές ζώνες

Η περιφέρεια Ηπείρου έχει ένα μεγάλο ποσοστό ορεινών εκτάσεων που καλύπτουν το 74% της συνολικής έκτασης. Αυτό το ποσοστό ορεινότητας οφείλεται κατά κύριο λόγο στην οροσειρά της Πίνδου που αποτελεί και τον βασικό παράγοντα γεωγραφικής απομόνωσης της Περιφέρειας.

Οι βασικές ζώνες στην Περιφέρεια είναι τέσσερις:

- 1) Η παράκτια ζώνη των νομών Πρέβεζας και Θεσπρωτίας, που χαρακτηρίζεται από τουριστική ανάπτυξη, θαλάσσιες μεταφορές και αλιεία και συγκεντρώνει σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες,
- 2) Η ζώνη των ορεινών όγκων που εκτείνεται κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας στους νομούς Ιωαννίνων (Μέτσοβο, Ζαγόρι, Κόνιτσα, Βόρεια Τζουμέρκα) και Άρτας (νότια και κεντρικά Τζουμέρκα) και παρουσιάζει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η περιοχή.
- 3) Η ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα υψηλής απόδοσης που περιλαμβάνει τμήματα των νομών Πρέβεζας και Άρτας και

- 4) Η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών. Η ζώνη αυτή, που είναι εκτεταμένη στην Περιφέρεια, παρουσιάζει περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης λόγω της ορεινότητας της περιοχής και της γεωγραφικής απομόνωσης.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ :**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ****1. Περιφερειακή Πολιτική της Ηπείρου****1.1 Προγραμματική περίοδος 1989 –1993²¹****1.1.1 Στόχοι και στρατηγική**

Η απομακρυσμένη θέση της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος από τα μεγάλα αστικά, οικονομικά και διοικητικά κέντρα της χώρας ορίζει σαν βασική επιδίωξη για την ανάπτυξη της Περιφέρειας την άρση της απομόνωσής της. Η άνιση κατανομή των δραστηριοτήτων στο χώρο απαιτεί σαν δεύτερη βασική επιδίωξη την ισόρροπη ανάπτυξη και μείωση των ανισοτήτων σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.

Στόχοι του 1^{ου} ΠΕΠ είναι οι εξής:

1. Βελτίωση του επιπέδου των υποδομών
2. Προστασία-διαφύλαξη της περιβαλλοντικής εικόνας της περιοχής
3. Βελτίωση της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων με την παροχή υπηρεσιών
4. Κατάρτιση - εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

1.1.2 Συνοπτική Παρουσίαση υποπρογραμμάτων και μέτρων**Υποπρόγραμμα 1****ΕΤΠΑ**

Το υποπρόγραμμα αυτό με τα επιμέρους υποπρογράμματα που περιέχει, έχει σαν κύριο στόχο τη βελτίωση της εικόνας της περιφέρειας, που σε συνδυασμό με άλλα Εθνικά και Κοινοτικά Προγράμματα και λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση της Περιφέρειας, θα αποτελέσει πόλο έλξης για επενδύσεις και θα διατηρήσει το δημογραφικό ιστό.

Υπο- Υποπρογράμματα αυτού είναι:

Υπο – Υποπρόγραμμα 1: Βελτίωση υποδομών

Υπο – Υποπρόγραμμα 2: Βελτίωση της ποιότητας ζωής - έρευνας

Υπο – Υποπρόγραμμα 3: Στήριξη των ΜΜΕ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

²¹ Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 1989 –1993.

Υπο – Υποπρόγραμμα 1: Βελτίωση των υποδομών.

Στόχοι του υπο - υποπρογράμματος είναι:

- Να βελτιωθεί η οδική και θαλάσσια σύνδεση της περιοχής με τις γειτονικές χώρες και με την υπόλοιπη χώρα,
- Να μειωθεί το κόστος μεταφοράς για τα προϊόντα της περιφέρειας και να δημιουργηθεί αυξημένη ζήτηση,
- Να επιλυθεί το υδρευτικό και αποχετευτικό πρόβλημα πολλών δήμων και κοινοτήτων βελτιώνοντας έτσι τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων της περιοχής,
- Να αυξηθεί η παραγωγικότητα των θαλάσσιων μεταφορών,
- Να βελτιωθεί η διακίνηση των εμπορευματικών αερομεταφορών.

Η δημιουργία της βασικής υποδομής θα συμβάλλει σημαντικά στην μείωση του περιφερειακού προβλήματος και της απομόνωσης της περιοχής καθώς και στη συγκράτηση του πληθυσμού της.

Τα μέτρα που προτείνονται για την υλοποίηση του υπο - υποπρογράμματος είναι τα εξής:

1. Έργα οδοποιίας
2. Υδρεύσεις – αποχετεύσεις
3. Λιμάνια
4. Αεροδρόμιο.

Μέτρο 1. Οδοποιία

Το μέτρο αναφέρεται σε έργα υποδομής στον τομέα οδοποιίας και στην βελτίωση του συστήματος οδικών μεταφορών τόσο στους βασικούς άξονες της περιοχής όσο και στο εσωτερικό επαρχιακό δίκτυο των νομών της Περιφέρειας. Ενδεικτικά κάποια έργα είναι η κατασκευή της σήραγγας του Ανήλιου και η βελτίωση της εθνικής οδού Αντιρρίου – Ιωαννίνων. Στόχος του μέτρου είναι η άρση της απομόνωσης της Ηπείρου και η καλύτερη σύνδεσή της με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό.

Μέτρο 2. Υδρεύσεις – αποχετεύσεις

Το μέτρο αυτό αφορά έργα υποδομής στον τομέα ύδρευσης – αποχέτευσης. Ενδεικτικά κάποια από αυτά τα έργα είναι ο βιολογικός καθαρισμός αποχέτευσης της πόλης των Ιωαννίνων και η αποχέτευση της Πρέβεζας. Στόχοι του μέτρου αυτού είναι

η επίλυση των προβλημάτων ύδρευσης – αποχέτευσης των ΟΤΑ της Περιφέρειας, η μείωση της μόλυνσης του περιβάλλοντος και η βελτίωση των συνθηκών υγείας και διαβίωσης των κατοίκων.

Μέτρο 3. Λιμάνια

Το μέτρο αφορά έργα υποδομής στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας και πιο συγκεκριμένα παρεμβάσεις που αφορούν την εκβάθυνση της διαύλου και την ολοκλήρωση των κρηπιδωμάτων στο υφιστάμενο λιμάνι. Στόχοι του μέτρου είναι η βελτίωση των συνθηκών διακίνησης των επιβατών και η αύξηση των διακινούμενων εμπορευμάτων καθώς και η εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού τουριστών.

Μέτρο 4. Αεροδρόμια

Το μέτρο αναφέρεται σε έργα υποδομής στον εμπορευματικό σταθμό του αεροδρομίου των Ιωαννίνων και αφορά τους αποθηκευτικούς χώρους και τον εξοπλισμό. Στόχος του μέτρου είναι η ταχεία διακίνηση - ανάπτυξη των εμπορευματικών αερομεταφορών για την εξυπηρέτηση των κατοίκων της Περιφέρειας και της τουριστικής κίνησης.

Υπο - Υποπρογράμμα 2: Βελτίωση της ποιότητας ζωής – έρευνας.

Στόχοι του υπο - υποπρογράμματος είναι:

- Η βελτίωση των παροχών υγείας και πρόνοιας στην περιοχή για να εξασφαλιστούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων,
- Να ολοκληρωθεί η κατασκευή των έργων υποδομής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και στις υπόλοιπες βαθμίδες εκπαίδευσης γεγονός που θα συμβάλλει στην καλύτερη προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στην παραγωγική δραστηριότητα,
- Περισσότερες ευκαιρίες στους νέους για άθληση,
- Αξιοποίηση τουριστικών πόρων,
- Αξιοποίηση ορυκτού πλούτου από κοιτάσματα που έχουν εντοπισθεί.

Τα μέτρα που προτείνονται για την υλοποίηση του υπο - υποπρογράμματος είναι τα εξής:

1. Υγεία – Πρόνοια
2. Εκπαίδευση

3. Αθλητικά Κέντρα
4. Αναπλάσεις
5. Αξιοποίηση ορυκτού πλούτου.

Μέτρο 1. Υγεία – Πρόνοια

Το μέτρο αφορά έργα υποδομής στον τομέα Υγείας – Πρόνοιας και ειδικότερα την ανέγερση του νοσοκομείου Άρτας καθώς και την ανέγερση και ολοκλήρωση των Κέντρων Υγείας και Αγροτικών Ιατρείων της περιφέρειας.

Μέτρο 2. Εκπαίδευση

Το μέτρο αυτό αφορά έργα υποδομής στον τομέα της εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα την ανέγερση κτιρίων της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, την υποδομή εκπαίδευσης του Ν. Ιωαννίνων και την υποδομή εκπαίδευσης του Ν. Θεσπρωτίας. Στόχοι του μέτρου είναι η αναβάθμιση του επιπέδου όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ηπείρου, η κάλυψη των αναγκών σε διδακτικές αίθουσες και εργαστήρια για την Ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η επιστημονική υποστήριξη του περιφερειακού νοσοκομείου των Ιωαννίνων και η μείωση του αριθμού μαθητών ανά αίθουσα διδασκαλίας.

Μέτρο 3. Αθλητικά κέντρα

Το μέτρο αφορά έργα υποδομής στον τομέα του αθλητισμού και πιο συγκεκριμένα την κατασκευή του εθνικού γυμναστηρίου Ηγουμενίτσας. Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι η βελτίωση των συνθηκών άθλησης των νέων, περισσότερες ευκαιρίες για άθληση και βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Μέτρο 4. Αναπλάσεις

Το μέτρο περιλαμβάνει έργα διαμορφώσεων, αξιοποιήσεων και αναπλάσεων παραδοσιακών χώρων και επισκευές παραδοσιακών κτιρίων και πιο συγκεκριμένα την αξιοποίηση της παραλιακής ζώνης και τη διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων στο δήμο Ηγουμενίτσας όπως και διαμορφώσεις – αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων και επισκευή κτιρίων εντός του Κάστρου Ιωαννίνων. Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι η αναβάθμιση του περιβάλλοντος, η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η ανάδειξη μνημείων για την αξιοποίηση χώρων που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό τουριστών κάθε χρόνο.

Μέτρο 5. Αξιοποίηση ορυκτού πλούτου

Το μέτρο αναφέρεται στην έρευνα του υπεδάφους της Περιφέρειας για τον εντοπισμό και τον υπολογισμό αποθεμάτων λιγνίτη και χαλαζιακής άμμου. Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι η μελλοντική εκμετάλλευση των κοιτασμάτων για εξοικονόμηση ενέργειας και βιομηχανικές εφαρμογές.

Υπο - Υποπρόγραμμα 3: Στήριξη των ΜΜΕ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Κύριος στόχος του Υπο- υποπρογράμματος είναι η στήριξη των ΜΜΕ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Ειδικότερα επιδιώκεται:

- Οργάνωση φορέων για την παροχή κατάλληλων υπηρεσιών προς τις ΜΜΕ της Ηπείρου, προσαρμοσμένων στις ανάγκες τους,
- Οργάνωση των επιχειρήσεων και διευκόλυνσή τους για πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες,
- Κατάρτιση μελετών κατά τομέα, που θα επιτρέψουν τη γνώση για πρόσβαση σε εθνικές, κοινοτικές και διεθνείς αγορές.

Μέτρο 1. Φορέας και παροχή υπηρεσιών προς τις ΜΜΕ

Προκειμένου να ενεργοποιηθεί και να αξιοποιηθεί το δυναμικό της περιφέρειας, επιβάλλεται να δημιουργηθεί νέος ή να οργανωθεί υφιστάμενος φορέας στελεχωμένος με εξειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό που θα παρέχει υπηρεσίες στις ΜΜΕ. Με αυτό το μέτρο επιδιώκεται η οργάνωση των επιχειρήσεων και η διευκόλυνσή τους για πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες, η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού σε εξειδικευμένες γνώσεις, η ανάπτυξη νέων προϊόντων, η βελτίωση του marketing, κλπ.

Υποπρόγραμμα 2

FEOGA (Πρωτογενής Τομέας)

Στόχοι του υποπρογράμματος είναι να συμπληρώσει ή να καλύψει τομείς που δεν προβλέπονται στα μέχρι τώρα εφαρμοζόμενα προγράμματα όπως την στήριξη του εισοδήματος των αγροτών από έκτακτες καταστάσεις, την προστασία του καταναλωτή, τις επιπτώσεις από τις δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα στο περιβάλλον κ.α.

Αναλυτικότερα οι στόχοι είναι:

1. Στήριξη του εισοδήματος των γεωργοκτηνοτρόφων
2. Μείωση του κόστους παραγωγής των γεωργικών προϊόντων
3. Προστασία των καταναλωτών από υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων
4. Προστασία του περιβάλλοντος
5. Διαφύλαξη της δημόσιας υγείας
6. Συνέχιση της δραστηριότητας των δυναμικών μονάδων της Περιφέρειας.

Τα Μέτρα που προτείνονται για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι:

1. Μέτρα υπέρ των αγροτών που οι γεωργοκτηνοτροφικές τους εκμεταλλεύσεις ζημιώθηκαν από πυρκαγιές κατά το έτος 1988,
2. Δάση – ενέργειες όπως αναδασώσεις, βελτιώσεις, διευθετήσεις χειμάρρων κλπ.,
3. Προστασία των καταναλωτών γεωργικών προϊόντων από μη ανεκτά υπολείμματα φαρμάκων,
4. Πρόγραμμα γεωργικών προειδοποιήσεων,
5. Μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος,
6. Χειρισμός – επεξεργασία αποβλήτων κτηνοτροφικών μονάδων.

Μέτρο 1. Μέτρα υπέρ αγροτών της περιφέρειας που οι γεωργοκτηνοτροφικές τους εκμεταλλεύσεις ζημιώθηκαν από πυρκαγιές κατά το έτος 1988.

Επιδιωκόμενοι στόχοι του μέτρου είναι η καταβολή οικονομικής ενίσχυσης για κάλυψη μέρους του εισοδήματος που έχασαν οι πληγέντες παραγωγοί, η καταβολή οικονομικής ενίσχυσης για την αγορά δενδρυλλίων, η καταβολή οικονομικής ενίσχυσης στους πληγέντες κτηνοτρόφους, πτηνοτρόφους και μελισσοτρόφους, η καταβολή οικονομικής ενίσχυσης για επισκευή γεωργοκτηνοτροφικών κτισμάτων κλπ.

Μέτρο 2. Δασικά μέτρα.

Το μέτρο περιλαμβάνει αναδασώσεις σε κατεστραμμένα από πυρκαγιές δάση, διευθέτηση χειμάρρων ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι διαβρώσεις, προστασία δασών από πυρκαγιές με δημιουργία αντιπυρικών ζωνών, κατασκευή δασικών δρόμων με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση και προστασία του δασικού πλούτου, εργασίες σε εθνικούς δρυμούς – αισθητικά δάση κλπ. Με την προστασία – αναβάθμιση των δασών της περιοχής αναμένονται ιδιαίτερα θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Μέτρο 3. Προστασία των καταναλωτών γεωργικών προϊόντων από μη ανεκτά υπολείμματα γεωργικών φαρμάκων.

Το μέτρο περιλαμβάνει κτιριακό και εργαστηριακό εξοπλισμό και αφορά το συστηματικό έλεγχο των υπολειμμάτων γεωργικών φαρμάκων στα βασικά γεωργικά προϊόντα με στόχο την προστασία της υγείας των καταναλωτών, την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων, τη μείωση των συνεπειών της κακής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων στον άνθρωπο και στο οικοσύστημα και τη μείωση του κόστους παραγωγής των γεωργικών προϊόντων.

Μέτρο 4. Πρόγραμμα γεωργικών προειδοποιήσεων.

Το μέτρο περιλαμβάνει κτιριακό εξοπλισμό καθώς και την προμήθεια, εγκατάσταση και λειτουργία εργαστηριακού εξοπλισμού και αφορά την ορθολογική καταπολέμηση των ασθενειών των βασικών καλλιεργειών, τη μείωση του αριθμού των χημικών επεμβάσεων, τη μείωση του κόστους παραγωγής των γεωργικών προϊόντων και την ελάττωση των τοξικών ουσιών που επιβαρύνουν τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Μέτρο 5. Μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος .

Σύμφωνα με τη Νομοθεσία για περιβαλλοντικούς λόγους κάποιες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις είναι υποχρεωμένες να διακόψουν τη λειτουργία τους ή να μετεγκατασταθούν. Το μέτρο αυτό στοχεύει στη βοήθεια των τελικών δικαιούχων για την πραγματοποίηση της μετεγκατάστασης της μονάδας τους.

Μέτρο 6. Χειρισμός – επεξεργασία αποβλήτων κτηνοτροφικών μονάδων.

Το μέτρο αφορά τις εκμεταλλεύσεις αυτές που με την οικονομική ενίσχυσή τους θα προβούν στην κατασκευή και εξοπλισμό εγκαταστάσεων συγκέντρωσης, επεξεργασίας και αποθήκευσης αποβλήτων με σκοπό την μείωση των υγρών αποβλήτων στα προβλεπόμενα επίπεδα. Έτσι το μέτρο αυτό, πέρα από τη συνέχιση λειτουργίας των δυναμικών μονάδων, εξασφαλίζει και τη δημόσια υγεία.

Υποπρόγραμμα 3 **ΕΚΤ (Επαγγελματική Κατάρτιση)**

Στόχοι του υποπρογράμματος είναι:

- Η βελτίωση του επιπέδου επαγγελματικής κατάρτισης και εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού,
- Η καταπολέμηση της ανεργίας, κυρίως των νέων,
- Η αύξηση του εργατικού δυναμικού με τη μείωση της ανεργίας και την προσέλκυση γυναικών,
- Η συγκράτηση του πληθυσμού και κυρίως των νέων και η προσαρμογή τους στις νέες απαιτήσεις της οικονομίας.

Τα Μέτρα που προτείνονται για την υλοποίηση του υποπρογράμματος είναι:

1. Πρωτογενής Τομέας. Κατάρτιση αγροτών - αγροτισσών και στελεχών αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων,
2. Δευτερογενής Τομέας. Κατάρτιση εργαζομένων σε ΜΜΕ, επιμόρφωση βιοτεχνών, στελεχών και εκμάθηση ειδικοτήτων,
3. Τριτογενής Τομέας. Κατάρτιση ατόμων στον τουρισμό, στις κατασκευές, στη χρήση Η/Υ, στα μέσα επικοινωνίας - πληροφορικής και σε πολιτιστικά θέματα,
4. Τοπική Ανάπτυξη. Κατάρτιση ατόμων για στελέχωση των ΟΤΑ, αναπτυξιακών συνδέσμων κλπ.,
5. Μαθητεία ΟΑΕΔ. Κατάρτιση νέων για τις ανάγκες της βιομηχανίας και της παραδοσιακής βιοτεχνίας.

Με το υποπρόγραμμα αναμένεται να μειωθεί η ανεργία, κυρίως των νέων, να αυξηθεί το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας, να αυξηθεί η συμμετοχή του γυναικείου πληθυσμού, να βελτιωθεί το επίπεδο μόρφωσης του εργατικού δυναμικού και να στελεχωθούν οι ΟΤΑ με ικανά και επιμορφωμένα στελέχη.

Μέτρο 1. Πρωτογενής Τομέας

Οι ειδικότητες στις οποίες προβλέπεται να γίνει κατάρτιση είναι στους τομείς της Αλιείας, της Κτηνοτροφίας, στις νέες μορφές εκμεταλλεύσεων (εκτροφή θηραμάτων, γουνοφόρων ζώων), στη Γεωργία και στις μεθόδους οργάνωσης και διοίκησης - εμπορίας του Πρωτογενή Τομέα. Με την κατάρτιση και επιμόρφωση των αγροτών – αγροτισσών και στελεχών αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων επιδιώκεται η

βελτίωση του αγροτικού δυναμικού, η χρήση μοντέρνων μεθόδων οργάνωσης, διοίκησης, διάθεσης και εμπορίας και η προστασία του περιβάλλοντος.

Μέτρο 2. Δευτερογενής Τομέας

Το μέτρο αφορά την επαγγελματική κατάρτιση και τον προσανατολισμό νέων, ανέργων και εργαζομένων σε χειροτεχνικά επαγγέλματα, έτοιμα ενδύματα, παραδοσιακά επαγγέλματα καθώς επίσης εργαζόμενους σε ΜΜΕ σε θέματα τεχνολογικού εξοπλισμού, οργάνωσης – διοίκησης κλπ.

Στόχος είναι η καταπολέμηση της ανεργίας, η επιτυχής απασχόληση των νέων σε επαγγέλματα στα οποία η Περιφέρεια έχει παράδοση και ο εκσυγχρονισμός των ΜΜΕ μέσω της επιμόρφωσης των στελεχών τους στον τομέα της παραγωγής και διοίκησης.

Μέτρο 3. Τριτογενής Τομέας

Το μέτρο αφορά την επαγγελματική κατάρτιση νέων, ανέργων και εργαζομένων στις τουριστικές δραστηριότητες, στην πληροφορική, στον πολιτισμό – αθλητισμό, στην προστασία του περιβάλλοντος, στις επικοινωνίες και στις νέες τεχνολογίες.

Στόχος του μέτρου είναι η καταπολέμηση της ανεργίας, ο προσανατολισμός απασχόλησης σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας τους οποίους η Περιφέρεια μπορεί να αναπτύξει (τουρισμός, περιβάλλον) και η βελτίωση των γνώσεων του εργατικού δυναμικού κυρίως στην πληροφορική και τις νέες τεχνολογίες με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Μέτρο 4. Τοπική Ανάπτυξη (ΟΤΑ)

Το μέτρο αφορά την κατάρτιση εργαζομένων των ΟΤΑ και άλλων φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την εκπαίδευση του προσωπικού (στελέχη, σύμβουλοι κλπ.).

Στόχος του μέτρου είναι η στήριξη της εφαρμογής των νέων θεσμών και η ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Μέτρο 5. Κατάρτιση στην μαθητεία του ΟΑΕΔ

Το μέτρο αφορά την επαγγελματική κατάρτιση των νέων κάτω των 25 ετών που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα απασχόλησης, λόγω έλλειψης ειδίκευσης. Η επιλογή των ειδικοτήτων βασίζεται στις εγκατεστημένες ή υπό εγκατάσταση

βιοτεχνίες της περιοχής με στόχο την εξασφάλιση παραγωγής απασχόλησης στους εκπαιδευμένους για τις συγκεκριμένες ανάγκες στην αγορά εργασίας της περιοχής.

Υποπρόγραμμα 4

Ε.Α.Π.Τ.Α.

(Εδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης)

Το υποπρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει έργα και ενέργειες τοπικού χαρακτήρα, που θα εκτελεστούν από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης της Ηπείρου και τους φορείς αυτών, κατά το χρονικό διάστημα 1989-1993.

Στρατηγική επιδίωξη του υποπρογράμματος είναι η ισόρροπη ανάπτυξη και η μείωση των ανισοτήτων, που παρατηρούνται μεταξύ των περιοχών της Περιφέρειας.

Οι βασικοί στόχοι του υποπρογράμματος είναι:

- Η βελτίωση των υποδομών,
- Η αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της Περιφέρειας με παράλληλη προστασία τους περιβάλλοντος,
- Η αναβάθμιση και ενεργοποίηση του αναπτυξιακού ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Η υλοποίηση των στόχων του υποπρογράμματος βασίζεται στους παρακάτω στόχους:

1. Οδοποιία
2. Ύδρευση – Αποχέτευση
3. Πολιτισμός
4. Προστασία του Περιβάλλοντος
5. Αξιοποίηση των Τουριστικών πόρων
6. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων

Μέτρο 1. Οδοποιία

Στόχοι του μέτρου είναι η διαμόρφωση – επέκταση της εσωτερικής οδοποιίας των ΟΤΑ και η βελτίωση των συνδετηρίων οδών μεταξύ των οικισμών.

Απώτερος στόχος του μέτρου είναι η ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων, η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η συγκράτηση του πληθυσμού της Περιφέρειας.

Μέτρο 2. Ύδρευση – Αποχέτευση

Το μέτρο περιλαμβάνει την κατασκευή δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης, έργων υποδομής και του απαραίτητου εξοπλισμού καθώς και έργα αντιπλημμυρικής προστασίας των οικισμών.

Η υλοποίηση αυτού του μέτρου αναμένεται να συμβάλλει στην καλύτερη εκμετάλλευση των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας, στη μείωση του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών, στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων και στην βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών στους τουρίστες.

Μέτρο 3. Πολιτισμός

Το μέτρο περιλαμβάνει την αναβάθμιση – συντήρηση οικισμών, τη δημιουργία πολιτιστικών κέντρων και την αναπαλαίωση κτιρίων.

Στόχοι του μέτρου είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας, η διαφύλαξη και ανάδειξη του αρχιτεκτονικού και ιστορικού πλούτου και η ενδυνάμωση της πολιτιστικής κίνησης που θα αποτελέσουν και τον πόλο έλξης των επισκεπτών.

Μέτρο 4. Προστασία του Περιβάλλοντος

Το μέτρο περιλαμβάνει έργα διαχείρισης απορριμμάτων ΟΤΑ και μηχανολογικό εξοπλισμό χώρων διάθεσης απορριμμάτων, έργα βιολογικού καθαρισμού και τα απαραίτητα έργα υποδομής.

Κύριος στόχος του μέτρου είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας.

Μέτρο 5. Αξιοποίηση των τουριστικών πόρων

Το μέτρο περιλαμβάνει διαμόρφωση παραλίων, έργα υποδομής για τη στήριξη τουριστικών επιχειρήσεων, ανάπλαση αρχαιολογικού θεάτρου και κτιρίων που έχουν τουριστικό ενδιαφέρον.

Η υλοποίηση του μέτρου αναμένεται να συμβάλλει στην αναβάθμιση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών, στην ανάδειξη των τουριστικών πόρων, στην περαιτέρω προσέλκυση επισκεπτών στην περιφέρεια και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Μέτρο 6. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων

Το μέτρο περιλαμβάνει μελέτες τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, βασικά έργα υποδομής για την ενίσχυση των επιχειρήσεων των ΟΤΑ και του ιδιωτικού τομέα, ιδιαίτερα τουριστικών επιχειρήσεων.

Στόχος είναι μέσω της τοπικής ανάπτυξης, η συνολική ανάπτυξη της Περιφέρειας κατά ισόρροπο τρόπο, η αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, η συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή, η αύξηση του προϊόντος της Περιφέρειας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Υποπρόγραμμα 5

Εφαρμογή

Το υποπρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει τα μέτρα:

- Εφαρμογή ΕΤΠΑ
- Εφαρμογή ΕΚΤ

Μέτρο 1. Εφαρμογή ΕΤΠΑ

Το μέτρο προβλέπει εγκατάσταση ηλεκτρονικού εξοπλισμού στην Περιφέρεια Ηπείρου, για την παρακολούθηση του προγράμματος, μελέτες που συνδέονται με την εφαρμογή του, δαπάνες οικονομικής δραστηριότητας, πληροφόρησης των δράσεων του και έξοδα λειτουργίας της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Επίσης προβλέπει αναλύσεις και μελέτες των καλύτερων μορφών και μεθόδων ελέγχου του προγράμματος, έρευνες αγοράς, έξοδα για την συγκέντρωση των πληροφοριών και τη διάδοση των αποτελεσμάτων που θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική υλοποίηση του Προγράμματος.

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι του μέτρου είναι η παρακολούθηση, υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος καθώς και η αξιολόγησή του.

Μέτρο 2. Εφαρμογή ΕΚΤ

Το μέτρο προβλέπει τη χρηματοδότηση ενεργειών που είναι αναγκαίες για την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή του υποπρογράμματος της επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα προβλέπεται η χρηματοδότηση της αξιολόγησης των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων κατάρτισης, η διερεύνηση των αναγκών της Περιφερειακής και Τοπικής αγοράς εργασίας και η οργάνωση του Περιφερειακού συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης.

1.1.3 Αξιολόγηση του Προγράμματος – Βαθμός επίτευξης των στόχων

Σημαντική κρίνεται η συνεισφορά του ΠΕΠ στην Ήπειρο, μια Περιφέρεια που την συγκεκριμένη περίοδο εμφανίζει σημαντικά προβλήματα υποδομής σε αρκετούς τομείς.

Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, όπως το INTERREG ή άλλες Κοινοτικές και Εθνικές ενέργειες έχουν καλύψει αδυναμίες του ΠΕΠ στον τομέα των μεταφορών και ειδικότερα στα μεγάλα έργα εθνικού και ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

Σημαντική πρόοδος παρουσιάστηκε στον τομέα Υγείας - Πρόνοιας με την ίδρυση της Ιατρικής Σχολής και την ολοκλήρωση του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου στα Ιωάννινα καθώς επίσης και με τη δημιουργία του Νοσοκομείου Άρτας.

Στον τομέα του τουρισμού δεν ελήφθησαν μέτρα και υπήρξε κενό μέτρων γεγονός που επιτείνεται από την έλλειψη ενεργειών και στο Εθνικό Σκέλος για την περιοχή.

Όσον αφορά την οικονομική πορεία των επιχειρήσεων αυτή δεν βελτιώθηκε αισθητά κατά την διάρκεια 1988 – 92, κυρίως αυτών που απασχολούν δυναμικό λιγότερο των 15 ατόμων.

Το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων – μικρού και μεσαίου μεγέθους – αντιμετώπισαν προβλήματα υποδομής τα οποία επιδεινώθηκαν από την γεωγραφική απομόνωση της περιοχής, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και τις αδυναμίες του εθνικού πιστωτικού συστήματος.

Από τα μέτρα που ελήφθησαν υπέρ των αγροτών ευνοήθηκαν 142 αγρότες, δεν υπέστησαν ζημιές οι δυναμικές μονάδες της Περιφέρειας και συνέχισαν την δραστηριότητά τους. Το έργο για την προστασία πυρόπληκτων περιοχών αν και δεν είχε περιληφθεί στο αρχικό ΠΕΠ συνέβαλε ουσιαστικά στην προστασία του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τα δασικά μέτρα που ελήφθησαν, με αυτά αναβαθμίστηκαν υποβαθμισμένα δάση σε έκταση πάνω από 2.000 στρεμ., βελτιώθηκαν χώροι αναψυχής και έγιναν αναδασώσεις σε έκταση 3.700 στρεμ., η δασική οδοποιία βελτιώθηκε σε μήκος πάνω από 200 KM και τα έργα καθαρισμού και δημιουργίας αντιπυρικών λωρίδων σε έκταση 1.000 στρεμ. συνετέλεσαν στην προστασία από μελλοντικές πυρκαγιές.

Αναφορικά με τον κύριο στόχο του προγράμματος που είναι η άρση της απομόνωσης, τονίζεται ότι αυτή είναι συνάρτηση ενός αποτελεσματικού δικτύου μεταφορών και επικοινωνιών. Για τη βελτίωση του δικτύου μεταφορών της περιοχής, οι αρχικές δεσμεύσεις όσο και οι μεταβολές κατά τη διάρκεια της υλοποίησης, καλύπτουν ένα

ικανό μέρος του συνολικού προγράμματος που ασφαλώς σε σχέση με τις ανάγκες μερικώς μόνον θα μπορούσε να καλύψει βασικές προτεραιότητες.

Η διαρθρωτική ενίσχυση που χορηγήθηκε στο ΠΕΠ Ι για την Ήπειρο, σε σχέση με το σύνολο της χώρας, δεν κατανεμήθηκε βάσει της βαρύτητας των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η περιοχή, αλλά διανεμήθηκε βάσει των πληθυσμιακών μεγεθών. Κανένα έργο δεν εντάχθηκε στο Εθνικό Σκέλος του Ιου ΚΠΣ στον τομέα των μεταφορών, ενώ έργα εθνικής σημασίας ενσωματώθηκαν στο Περιφερειακό Σκέλος.

Οι σημαντικές παρεμβάσεις που επιλέχθηκαν στη συνέχεια κυρίως στο πλαίσιο του INTERREG για μεγάλα έργα, καθώς και οι αρχικές προτάσεις της Γενικής Γραμματείας Περιφέρειας Ηπείρου για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις για την περίοδο 1994 – 99 έρχονται να αντισταθμίσουν την ανισορροπία για την περιοχή.

Στο πρόγραμμα δεν προβλέπεται η άμεση συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Οι ιδιώτες λαμβάνουν μέρος μέσω ανάληψης έργων κυρίως ως εργολήπτες υλοποιώντας έργα του Δημοσίου.

Στο 1^ο ΠΕΠ Ηπείρου εντάχθηκαν έργα στήριξης – ανάπτυξης των επιχειρήσεων με στόχο να ενισχύσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον. Διαπιστώνεται ότι η κατανομή των πόρων στο Πρόγραμμα μεταξύ των ιδιωτικών παραγωγικών επενδύσεων και των υποδομών ευνοεί τις υποδομές καλύπτοντας ένα μέρος από τις ανάγκες του δημοσίου τομέα. Οφέλη όμως από τα έργα υποδομής αντλεί και ο ιδιωτικός τομέας.

Σημαντική υστέρηση διαπιστώνεται σε μέτρα για τις ΜΜΕ και τις τουριστικές δραστηριότητες έναντι των προγραμμάτων υποδομών²².

Αντλώντας διδάγματα από την αδυναμία του ΠΕΠ Ι θεωρήθηκε αναγκαία η ένταξη στο πλαίσιο του ΠΕΠ ΙΙ 1994 – 1999 μιας πολιτικής η οποία δεν θα αποσκοπεί μόνο στη δημιουργία ενός πλαισίου υποδομών, των επιχειρήσεων και των υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με την τόνωση της παραγωγικής ικανότητας.

²² Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου, «Ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος 1989-1993», Δεκέμβριος 1993.

1.2 Προγραμματική Περίοδος 1994 –1999²³

1.2.1 Στόχοι και Στρατηγική

Η προσπάθεια ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου, που στηρίχτηκε αρχικά στο 1^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1989 – 1993), συνεχίστηκε με το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης που υλοποιήθηκε την περίοδο 1994 – 1999 μέσα από το Περιφερειακό και Εθνικό Σκέλος καθώς επίσης με ενέργειες και δράσεις που συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ταμείο Συνοχής και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες.

1.2.2 Αναπτυξιακοί Στόχοι

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Ηπείρου, την προγραμματική περίοδο 1994 – 1999, βασίζεται στους παρακάτω στόχους:

- ◆ Στην άρση της απομόνωσης της Περιφέρειας. Ιδιαίτερη προτεραιότητα δίνεται στον τομέα των μεταφορών, με μια σειρά παρεμβάσεων σε οδικούς άξονες διεθνούς και διαπεριφερειακής σημασίας, στο αεροδρόμιο των Ιωαννίνων και στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας.
- ◆ Στην βελτίωση της οικονομίας ώστε να δημιουργηθούν ευκαιρίες απασχόλησης και σε άλλους τομείς παραγωγής εκτός από τον πρωτογενή και στη διαφοροποίηση του προτύπου παραγωγής με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που διανοίγονται στην γειτονική Αλβανία.
- ◆ Στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας με στόχο την συγκράτηση του πληθυσμού και τον περιορισμό της μετακίνησης του πληθυσμού προς τα μεγάλα αστικά κέντρα.

1.2.3 Δράσεις

Για την επίτευξη των στόχων αυτών οι βασικοί τομείς παρέμβασης, που αποτελούν και τα υποπρογράμματα του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) Ηπείρου για την προγραμματική περίοδο 1994 – 1999, είναι οι ακόλουθοι:

- ◆ Βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών υποδομών.

Για την ανάπτυξη της Περιφέρειας και την άρση της απομόνωσής της μεγάλη προτεραιότητα δίνεται σε έργα στους τομείς των μεταφορών και της υγείας. Ειδικότερα στους οδικούς άξονες καθοριστική είναι, για την άρση της

²³ Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 1994 –1999.

απομόνωσης της Περιφέρειας, η σύνδεση του εθνικού οδικού δικτύου με την Εγνατία Οδό. Η Εγνατία Οδός, μεγάλο μέρος της οποίας περνάει από την Ήπειρο και αποτελεί τον κύριο οδικό άξονα από τη Δύση στην Ανατολή, στο βόρειο τμήμα της χώρας, συνδέει την Ήπειρο με τη Μακεδονία και τη Θράκη. Στις διαπεριφερειακές συνδέσεις προβλέπεται η σύνδεση των Περιφερειών Ηπείρου και Θεσσαλίας, με την ολοκλήρωση του δρόμου Άρτας – Καρδίτσας, καθώς επίσης και η σύνδεση της Ηπείρου με τη Δυτική Μακεδονία, μέσω της ολοκλήρωσης κατασκευής του δρόμου που θα συνδέει την εθνική οδό Ιωαννίνων – Τρικάλων με το Νομό Γρεβενών αλλά και μέσω της κατασκευής δρόμου που θα συνδέει την εθνική οδό Ιωαννίνων – Κοζάνης με το Νομό Γρεβενών.

Επίσης στον τομέα των κοινωνικών υποδομών προτεραιότητα δίνεται στην βελτίωση των συνθηκών υγείας και προστασίας του περιβάλλοντος που θα συμβάλλουν στην καλύτερη ποιότητα ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας. Για την ανάπτυξη των υποδομών υγείας προβλέπονται έργα με στόχο την βελτίωση των υποδομών των νοσηλευτικών μονάδων κυρίως μέσω της προμήθειας σύγχρονου επιστημονικού εξοπλισμού και η επέκταση του δικτύου ύδρευσης και ο εκσυγχρονισμός του υπάρχοντος.

◆ Αγροτική ανάπτυξη – ανάπτυξη ορεινών όγκων.

Για την προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης στην Περιφέρεια πραγματοποιούνται έργα γεωγραφικής υποδομής και δράσεις για τη στήριξη των αγροτικών δραστηριοτήτων. Με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων προωθείται η αύξηση της παραγωγής σε ελλειμματικούς κλάδους για την Ήπειρο (κτηνοτροφικές τροφές), μειώνονται οι καλλιέργειες ορισμένων προϊόντων (βαμβάκι, σιτηρά, ελιές) και προωθούνται έργα αναδασμού για την αντιμετώπιση του μικροτεμαχισμού του γεωργικού κλάδου. Παράλληλα προβλέπονται παρεμβάσεις στην βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, στην κτηνοτροφία και στην εκμετάλλευση των ήπιων μορφών ενέργειας.

Όσον αφορά τους ορεινούς όγκους της Ηπείρου, που καταλαμβάνουν πάνω από τα 2/3 της έκτασής της, βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι η συγκράτηση του πληθυσμού και κυρίως των νέων κάτω των 19 ετών δημιουργώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την απόκτηση ενός συμπληρωματικού εισοδήματος.

Η αγροτική ανάπτυξη στην Περιφέρεια εκτός από τα έργα που προβλέπονται στο ΠΕΠ Ηλείου συμπληρώθηκε με τις παρεμβάσεις που προβλέπονται από την Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader II.

◆ Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Για τη δημιουργία ενός ελκυστικού κλίματος για τις επιχειρήσεις και την εκμετάλλευση των προοπτικών που ανοίγονται με την Αλβανία απαιτείται να γίνει αναβάθμιση των κοινωνικών και οικονομικών υποδομών, προώθηση των δομών στήριξης των ΜΜΕ, με έμφαση στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών, στη διάχυση των καινοτομιών και στην προσέγγιση της έρευνας και της παραγωγής.

Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και για τη στήριξη των δραστηριοτήτων στον τομέα της μεταποίησης και των υπηρεσιών πραγματοποιούνται έργα μεγάλης σημασίας για την ανάπτυξη των υποδομών στην Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙΠΕ) Ιωαννίνων.

Επίσης έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση των τουριστικών πόρων της περιοχής και στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιφέρειας προκειμένου να αυξηθεί η απασχόληση στον τουρισμό από 14% σε 23% και η διάρκεια διαμονής των επισκεπτών από 2,5 σε 6 ημέρες.

◆ Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Εξαιτίας του ότι η περιοχή της Ηλείου έχει μεγάλο ποσοστό ανεργίας και ένα μεγάλο μέρος του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα οι ενέργειες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού επικεντρώνονται στη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση στις σύγχρονες μεθόδους αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής καθώς επίσης στην τυποποίηση, στην εμπορία και στη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων.

1.2.4 Συνοπτική Περιγραφή Υποπρογραμμάτων και Μέτρων

Υποπρόγραμμα 1

Βελτίωση οικονομικών και κοινωνικών υποδομών

Το υποπρόγραμμα 1 περιλαμβάνει τα παρακάτω 6 Μέτρα:

► Οδοποιία

Το Μέτρο αυτό αναφέρεται σε έργα υποδομής στον τομέα οδοποιίας και στην βελτίωση του συστήματος οδικών μεταφορών τόσο σε βασικούς άξονες της Περιφέρειας όσο και στο επαρχιακό δίκτυο των Νομών της καθώς επίσης και στη βελτίωση της αστικής, κοινοτικής και διακοινοτικής οδοποιίας. Στόχος της υλοποίησης αυτού του Μέτρου είναι η μείωση του χρόνου και του κόστους μεταφοράς, η αύξηση της ασφάλειας σε αυτές τις διαδρομές, η διαπεριφερειακή σύνδεση και η σύνδεση του τοπικού δικτύου με τους μεγάλους οδικούς άξονες.

► Λιμάνια

Περιοχή εφαρμογής του Μέτρου είναι η πόλη της Πρέβεζας και κυρίως το λιμάνι της. Με την υλοποίηση του Μέτρου αυτού επιδιώκεται ο ελλιμενισμός περισσότερων εμπορικών σκαφών και η εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού τουριστικών σκαφών και τουριστών.

► Αεροδρόμια

Περιοχή εφαρμογής του Μέτρου είναι το Αεροδρόμιο των Ιωαννίνων και στόχος του είναι ο εκσυγχρονισμός του Αεροδρομίου, η ασφάλεια των προσγειώσεων, η αύξηση της επιβατικής και εμπορευματικής κίνησης, η άρση της απομόνωσης και η αύξηση της τουριστικής κίνησης.

► Υδρεύσεις – Αποχετεύσεις

Στις ενέργειες του Μέτρου περιλαμβάνονται η βελτίωση του υπάρχοντος δικτύου και η επέκτασή του σε αστικά κέντρα και στις Κοινότητες της Περιφέρειας.

Επιδιωκόμενοι στόχοι είναι η βελτίωση των συνθηκών ύδρευσης και αποχέτευσης μεγάλου αριθμού Δήμων και Κοινοτήτων και η προστασία της δημόσιας υγείας και του φυσικού περιβάλλοντος.

► Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος

Το Μέτρο περιλαμβάνει τη διαχείριση του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Περιλαμβάνει έργα προστασίας βιοτόπων, διαχείρισης υδάτινων πόρων, αναπλάσεις παράκτιων

ζωνών. Στόχος του Μέτρου είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και η προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

► Υγεία & Πρόνοια

Το Μέτρο περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των έργων υποδομής στον τομέα της πρόνοιας και των νοσηλευτικών μονάδων που λειτουργούσαν στην Περιφέρεια και την προμήθειά τους με σύγχρονο εξοπλισμό. Στόχος του Μέτρου είναι η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας και η εξυπηρέτηση μεγάλου αριθμού ασθενών.

Υποπρόγραμμα 2

Αγροτική ανάπτυξη – Ανάπτυξη ορεινών όγκων

Μέσω του Υποπρογράμματος 2 δίνεται έμφαση στους ορεινούς όγκους της Ηπείρου και κυρίως στις ορεινές περιοχές της Άρτας, στα Τζουμέρκα, στο Μέτσοβο, στα Ζαγόρια, στις παραμεθόριες περιοχές της Κόνιτσας, της Πωγωνιανής, της Μουργκάνας και των Φίλιατων Θεσπρωτίας.

Η ανάπτυξη και αξιοποίηση των παραμεθόριων περιοχών είναι επιτακτική ανάγκη όχι μόνο για την Ήπειρο αλλά και για την Ελλάδα γενικότερα. Οι προοπτικές που διανοίγονται γι' αυτές τις περιοχές είναι πολύ καλύτερες από ότι ήταν στο παρελθόν και αυτό γιατί η άρση της απομόνωσης είναι πλέον ορατή.

Αξιόλογοι είναι οι τουριστικοί πόροι της περιοχής αλλά δεν έχουν αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Σπάνια χλωρίδα και πανίδα, παραδοσιακοί οικισμοί και μνημεία, δρυμοί και ιαματικά νερά είναι τα στοιχεία που συνθέτουν αυτές τις περιοχές. Στις περιοχές αυτές υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη πολλών μορφών τουρισμού (χειμερινός, συνεδριακός, αγροτουρισμός κλπ). Η τουριστική ανάπτυξη αυτών των περιοχών της Ηπείρου δεν είναι η επιθυμητή, με εξαίρεση το Μέτσοβο και το Πάπιγκο Ζαγορίου, που αποτελεί πρότυπο ανάπτυξης για το μεγαλύτερο μέρος αυτών των περιοχών.

Κάποια από τα βασικά προβλήματα των ορεινών όγκων και του αγροτικού χώρου, κατά την περίοδο υλοποίησης του 2^{ου} ΠΕΠ, είναι η έλλειψη εμπορίας και διακίνησης των αγροτικών προϊόντων, η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού που ασχολείται με την γεωργία και η υποαπασχόληση στις ορεινές περιοχές εξαιτίας κυρίως του πολυτεμαχισμού και του μικρού γεωργικού κλήρου, των εγκαταλελειμμένων καλλιεργήσιμων εκτάσεων και της έλλειψης της σχετικής υποδομής. Επίσης σε όλο το χώρο της υπαίθρου υπάρχουν προβλήματα στην οδοποιία, στην ύδρευση, στην

αποχέτευση και στην επαγγελματική εξειδίκευση του αγροτικού εργατικού δυναμικού.

Αναλυτικότερα το Υποπρόγραμμα περιλαμβάνει 12 Μέτρα:

► **Αρδευτικά**

Στόχοι του Μέτρου είναι η αντικατάσταση του πρωτόγονου αρδευτικού δικτύου με σύγχρονο, η αλλαγή καλλιεργειών που θεωρούνται ανεπιθύμητες για την αύξηση της παραγωγής και η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και της αλμύρινσης των υπογείων υδάτων.

► **Δασικά έργα**

Το Μέτρο περιλαμβάνει αναδασώσεις, έργα προστασίας δασών από πυρκαγιές και ασθένειες, φυτώρια και έργα προστασίας εθνικών δρυμών. Επίσης περιλαμβάνει έργα καθαρισμού των δασών και έργα για εύκολη προσέγγιση των κατοίκων στο δάσος.

Στόχοι του Μέτρου είναι η προστασία των δασών, οι αναδασώσεις, η βελτίωση των υποβαθμισμένων δασών και η διευκόλυνση της αναψυχής των κατοίκων της περιοχής.

► **Ιδιωτικές επενδύσεις – Προστασία περιβάλλοντος**

Στο Μέτρο αυτό εντάσσονται η μετεγκατάσταση πτηνοτροφικών και κτηνοτροφικών μονάδων που δημιουργούν περιβαλλοντικά προβλήματα και ο χειρισμός των αποβλήτων.

Στόχοι του Μέτρου είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών και η μείωση της ανεργίας.

► **Ιδιωτικές επενδύσεις – Θερμοκήπια σύγχρονης τεχνολογίας**

Το Μέτρο περιλαμβάνει την ενίσχυση των εγκαταστάσεων θερμοκηπίων σύγχρονης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας εκτός εποχής με μειωμένη χρήση φυτοφαρμάκων.

Στόχοι του Μέτρου είναι η παραγωγή προϊόντων ποιότητας εκτός εποχής, η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών, η μείωση των εισαγωγών από τρίτες χώρες, η καταπολέμηση της ανεργίας και η προστασία του περιβάλλοντος.

► **Δράσεις στην κτηνοτροφία**

Το Μέτρο περιλαμβάνει προγράμματα καταπολέμησης ασθενειών των ζώων και εξασφάλισης της υγιεινής κατάστασης του παραγόμενου γάλακτος, τις

αποζημιώσεις των κτηνοτρόφων και την οικονομική ενίσχυση των συνεταιριστικών οργανώσεων.

Στόχος του Μέτρου είναι η βελτίωση της υγιεινής κατάστασης των ζώων και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητά τους.

► Αναδασμοί – Παράλληλα έργα – Αγροτικός εξηλεκτρισμός

Στόχος του Μέτρου είναι η συγκέντρωση των πολυμερισμένων αγροτικών ιδιοκτησιών, η αξιοποίηση των νέων ιδιοκτησιών και η βελτίωση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.

► Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού

Το Μέτρο αναφέρεται στην ενίσχυση του αγροτουρισμού στις περιοχές Κόνιτσας, Τζουμέρκων, Μετσόβου, Ζαγορίου, Θεσπρωτίας με στόχο την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων για την συγκράτηση του πληθυσμού σε αυτές τις περιοχές και την ενίσχυση του εισοδήματός τους.

► Βασικές υποδομές στους ορεινούς όγκους

Το Μέτρο περιλαμβάνει έργα βελτίωσης του οδικού δικτύου των ορεινών περιοχών (Κόνιτσα, Τζουμέρκα, Μέτσοβο, Ζαγόρια, Μουργκάνα, Πωγώνι, Φιλιάτες), βελτίωση του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης, ανάδειξη των τουριστικών πόρων και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

► Κτιριακή υποδομή στη γεωργία

Το Μέτρο περιλαμβάνει έργα κατασκευής και επέκτασης κτιριακών εγκαταστάσεων με στόχο τη βελτίωση της υγιεινής των ζώων, την προστασία της δημόσιας υγείας, την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και την προστασία του περιβάλλοντος.

► Βελτίωση παραγωγικών δραστηριοτήτων

Ωφελούμενοι του Μέτρου είναι οι ΜΜΕ και οι υπηρεσίες τουρισμού των Ορεινών όγκων καθώς το Μέτρο περιλαμβάνει ενέργειες για την ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού και επιδοτήσεις για την ενίσχυση της παραδοσιακής βιοτεχνίας.

► Επαγγελματική κατάρτιση

Το Μέτρο αφορά ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού και των ΜΜΕ με στόχο την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των

παραγομένων προϊόντων και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τουρισμό.

- Συνοδευτικές ενέργειες

Υποπρόγραμμα 3

Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας των Επιχειρήσεων

Στο πλαίσιο του Υποπρογράμματος 3 οι ενέργειες που υλοποιούνται είναι συμπληρωματικές των εθνικών προγραμμάτων της Βιομηχανίας και του Τουρισμού.

Το υποπρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει 4 Μέτρα:

- Ενίσχυση και δομές στήριξης ΜΜΕ

Το Μέτρο περιλαμβάνει ενέργειες ενίσχυσης της βιομηχανίας και δομών στήριξης των ΜΜΕ με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικής δραστηριότητας και της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας τροφίμων και της παραδοσιακής βιοτεχνίας.

- Ενίσχυση καινοτόμων δραστηριοτήτων (Έρευνα – Τεχνολογία)

Ωφελούμενοι του Μέτρου είναι το Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων και οι Βιομηχανίες της Περιχής των Ιωαννίνων και στόχος του είναι η σύνδεση της τοπικής παραγωγής με την έρευνα και την τεχνολογία.

- Επιχειρησιακή έρευνα αξιοποίησης ορυκτού πλούτου

Το Μέτρο αναφέρεται σε ενέργειες έρευνας των κοιτασμάτων της Περιφέρειας με σκοπό την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της περιοχής.

- Βελτίωση τουριστικών και πολιτισμικών υποδομών

Το Μέτρο περιλαμβάνει ενέργειες κατασκευής και βελτίωσης της τουριστικής υποδομής, με στόχο την ανάδειξη του θαλάσσιου τουρισμού, ενέργειες ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς για την διαφύλαξη των πολιτιστικών στοιχείων και την τουριστική αξιοποίηση αυτού του πλούτου.

Υποπρόγραμμα 4

Ανθρώπινοι Πόροι

Οι ενέργειες του Υποπρογράμματος 4 είναι συμπληρωματικές του εθνικού σκέλους του ΚΠΣ. Τα Μέτρα του Υποπρογράμματος είναι τα παρακάτω:

- Αρχική κατάρτιση

Το Μέτρο αφορά έργα υποδομής στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης με στόχο την αναβάθμιση των σπουδών δίνοντας έμφαση στην κάλυψη των αναγκών σε διδακτικές αίθουσες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την κάλυψη των αναγκών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των παραρτημάτων των ΤΕΙ.

► Συνεχιζόμενη κατάρτιση για την καταπολέμηση της ανεργίας

Το Μέτρο περιλαμβάνει ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού σε όλους τους τομείς της οικονομίας της Περιφέρειας.

► Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού

Το Μέτρο αφορά ενέργειες κατάρτισης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού γυναικών, ατόμων με ειδικές ανάγκες και παλιννοστούντων με στόχο την ένταξη αυτών των ομάδων στην αγορά εργασίας και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

Υποπρόγραμμα 5

Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Περιλαμβάνει τα παρακάτω 3 Μέτρα:

► Βασικές υποδομές

Το Μέτρο περιλαμβάνει έργα κοινοτικής και δημοτικής οδοποιίας, έργα σύνδεσης με το επαρχιακό οδικό δίκτυο και έργα κατασκευής δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την ενίσχυση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και την συγκράτηση του πληθυσμού.

► Βελτίωση της ποιότητας ζωής

Το Μέτρο αφορά έργα επεξεργασίας λυμάτων και διαχείρισης απορριμμάτων των ΟΤΑ καθώς και έργα εκπόνησης προγραμμάτων και μελετών για την πολεοδομική ανασυγκρότηση και τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Στόχος του Μέτρου είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η επέκταση του σχεδίου των πόλεων και η αναβάθμιση του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ποιότητας ζωής.

► Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας

Το Μέτρο περιλαμβάνει έργα υποδομής για την τουριστική ανάπτυξη, έργα προστασίας και αξιοποίησης αρχαιολογικών και ιστορικών μνημείων, έργα

υποδομών προβολής των τοπικών προϊόντων και έργα εκπόνησης τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Στόχος του Μέτρου είναι η αύξηση του προϊόντος της Περιφέρειας, η ανάδειξη των τουριστικών πόρων, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η συγκράτηση του πληθυσμού στην περιοχή και η αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.

Υποπρόγραμμα 6

Ολοκλήρωση Ημιτελών έργων του 1^{ου} ΚΠΣ (ΜΟΠ και ΠΕΠ)

Αντικείμενο του Υποπρογράμματος 6 είναι η ελάχιστη χρηματοδότηση των εργασιών που κρίθηκαν ως αναγκαίες για να αποκτήσουν τα ημιτελή έργα του 1^{ου} ΚΠΣ μια ελάχιστη λειτουργική αυτοτέλεια.

Τα Μέτρα του Υποπρογράμματος είναι:

► ΕΤΠΑ

Αντικείμενο του Μέτρου είναι η ολοκλήρωση των ημιτελών έργων του 1^{ου} ΚΠΣ που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

► ΕΓΤΠΕ – Π

Το Μέτρο περιλαμβάνει έργα ολοκλήρωσης αρδευτικών έργων προκειμένου να καταστούν αυτά λειτουργικά.

Υποπρόγραμμα 7

Εφαρμογή

Το Υποπρόγραμμα αποτελείται από υποστηρικτικές ενέργειες που έχουν ως στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή του προγράμματος και έχει 2 Μέτρα:

► ΕΤΠΑ

Το Μέτρο αυτό καλύπτει τον εξοπλισμό που απαιτείται για την ορθή λειτουργία του συστήματος Παρακολούθησης, Ελέγχου και Αξιολόγησης στην Περιφέρεια, τη σύνταξη αναπτυξιακών μελετών που υποβοηθούν την εφαρμογή του ΠΕΠ καθώς και τις δαπάνες που απαιτούνται για την παρακολούθηση της εφαρμογής του Προγράμματος σε όλη τη διάρκειά του.

► ΕΚΤ

Το Μέτρο καλύπτει την αξιολόγηση και τον σχεδιασμό της επιμορφωτικής πολιτικής, τη δημοσιότητα, την αξιολόγηση και τον έλεγχο των προγραμμάτων κατάρτισης.

1.2.5 Αξιολόγηση του Προγράμματος – Βαθμός Επίτευξης των Στόχων

Η πορεία του ΠΕΠ Ηπείρου 1994 –1999 παρουσιάζει ικανοποιητική εικόνα τόσο ως προς την αποτελεσματικότητα όσο και ως προς την αποδοτικότητά του.

Η αρχική αναπτυξιακή στρατηγική που εκφράζεται μέσα από τους άξονες παρέμβασης του ΠΕΠ σε γενικές γραμμές ανταποκρίνεται στις ανάγκες της Περιφέρειας εφόσον επιχειρεί να καλύψει τις σοβαρές ελλείψεις που παρουσίαζε η Περιφέρεια στις βασικές οικονομικές και κοινωνικές υποδομές.

Η εγκεκριμένη Δημόσια Δαπάνη για την περίοδο 1994 – 1999 στο ΠΕΠ Ηπείρου ήταν 376,1 εκ. EURO. Οι πόροι που διατέθηκαν και απορροφήθηκαν κατά την περίοδο 1994 – 1999 αφορούσαν όλους τους τομείς παρέμβασης αλλά κυρίως κατευθύνθηκαν στον τομέα των μεταφορικών υποδομών και στον τομέα των υποδομών της ποιότητας ζωής.

Στο ΠΕΠ υπήρξε σημαντική μεταβολή υπέρ έργων βασικών υποδομών και κυρίως έργων οδοποιίας, σε βάρος άλλων αναπτυξιακών αξόνων του προγράμματος. Χαρακτηριστικό αυτής της μεταβολής είναι ότι το Υποπρόγραμμα 1 που αφορά την ενίσχυση των βασικών υποδομών είναι το πρώτο σε μέγεθος Υποπρόγραμμα του ΠΕΠ, με 32,6% του συνολικού προϋπολογισμού, αντί του Υποπρογράμματος 2 (Αγροτική Ανάπτυξη – Ανάπτυξη Ορεινών Όγκων) που κατέχει τη δεύτερη θέση με 31,1% του προϋπολογισμού. Αύξηση στη συμμετοχή στον συνολικό προϋπολογισμό παρουσίασε και το Υποπρόγραμμα 5 - ΕΑΠΤΑ - (13,1%) κυρίως στα κατασκευαστικά του μέρη, ενώ σημαντική μείωση παρουσίασε το Υποπρόγραμμα 3 (10% του συνολικού προϋπολογισμού από 15,9% αρχικά) το οποίο αναφέρεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια. Οι μεταβολές αυτές αναμφίβολα ενισχύουν άμεσα και σημαντικά την συνάφεια και αποτελεσματικότητα του Προγράμματος.

Με τις παρεμβάσεις στον τομέα των μεταφορικών υποδομών δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την άρση της απομόνωσης της Περιφέρειας και την λειτουργική της δικτύωση στα γεωγραφικά υποσύνολα που την περιβάλλουν. Η ολοκλήρωση των μεγάλων έργων (Εγνατία Οδός, Λιμάνι Ηγουμενίτσας) και οι παρεμβάσεις για την επόμενη προγραμματική περίοδο (Ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου, Δυτικός Άξονας) θα ολοκληρώσουν αυτόν τον στόχο και θα μετατρέψουν την Ήπειρο, μέσω του λιμανιού της Ηγουμενίτσας, σε βασική πύλη της Βόρειας Ελλάδας

προς την Δυτική Ευρώπη και προς την Βαλκανική μέσω της ενίσχυσης των Ιωαννίνων και της μετατροπής του σε Περιφερειακό – Διακρατικό Πόλο ανάπτυξης. Παράλληλα, σε σημαντικό βαθμό επιτεύχθηκε μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων καθώς οι απομακρυσμένες περιοχές έχουν πλέον καλύτερη πρόσβαση στα δίκτυα μεταφορών και στα αστικά κέντρα. Επίσης, με τις παρεμβάσεις στις κοινωνικές και τεχνικές υποδομές βελτιώθηκε σημαντικά η ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Σημαντικές επιπτώσεις έχει επιφέρει, η υλοποίηση των έργων του ΠΕΠ, για την απασχόληση στην Περιφέρεια καθώς εκτιμάται ότι από την κατασκευή των έργων του έχουν δημιουργηθεί νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, σχετικά με τις γενικότερες μακροοικονομικές επιπτώσεις, η υλοποίηση των έργων του ΠΕΠ έχει συμβάλλει θετικά στο Περιφερειακό εισόδημα και στο Περιφερειακό Προϊόν²⁴.

²⁴ ΠΕΠ Ηπείρου 1994 – 1999, *Απολογιστική Έκθεση Αξιολόγησης – 1998, Σύνοψη*, Αθήνα, Ιούλιος 1998.

1.3 Προγραμματική Περίοδος 2000 – 2006²⁵

1.3.1 Συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Περιφέρειας

Τα κυριότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας Ηπείρου, που αποτελούν και τις βασικές κατευθύνσεις της στρατηγικής ανάπτυξης για την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006, είναι τα παρακάτω:

- ✖ Η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας και οι δυνατότητες ανάπτυξής της (πύλη διασύνδεσης με τη Δυτική Ευρώπη, κυρίως μέσω του λιμανιού της Ηγουμενίτσας όπου απολήγει η Εγνατία Οδός).
- ✖ Το πλούσιο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.
- ✖ Η παρουσία των Ιωαννίνων και των λοιπών αστικών κέντρων στον ευρύτερο αστικό χώρο (εμπορικά – διοικητικά κέντρα, κέντρα περίθαλψης – εκπαίδευσης) και οι δυνατότητες ανάπτυξής τους σε Περιφερειακούς και Διακρατικούς Πόλους Ανάπτυξης.
- ✖ Η λειτουργία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του ΤΕΙ Ηπείρου που μπορούν να αποτελέσουν βασικούς φορείς παραγωγής έρευνας και τεχνολογίας και διάχυσης καινοτομικών δραστηριοτήτων στο ευρύτερο Περιφερειακό παραγωγικό γίγνεσθαι.

Επίσης, υπάρχουν και ορισμένα σημαντικά μειονεκτήματα τα οποία αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες στη διαδικασία ανάπτυξης της Περιφέρειας. Αυτά είναι:

- ✖ Η γεωγραφική απομόνωση της Περιφέρειας από την υπόλοιπη χώρα κυρίως λόγω της οροσειράς της Πίνδου.
- ✖ Το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης (το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας).
- ✖ Οι μεγάλες διανομαρχιακές ανισότητες και η απομόνωση των απομακρυσμένων και ορεινών περιοχών.
- ✖ Η ανεπάρκεια των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών συνδέσεων.

1.3.2 Στρατηγικοί στόχοι και Ειδικότεροι στόχοι κατά τομέα παραγωγής

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος της Περιφέρειας είναι η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η θέση της Περιφέρειας αλλά και ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος προκειμένου να βγει η Περιφέρεια από την απομόνωση.

²⁵ Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 2000 – 2006.

Ο γενικός αυτός στόχος αναλύεται στους παρακάτω στρατηγικούς στόχους:

☒ *Αξιοποίηση των μεγάλων έργων μεταφοράς που καθιστούν την Περιφέρεια «Δυτική Πύλη» για τη Βόρεια Ελλάδα.*

Η διασύνδεση της Εγνατίας Οδού και του Δυτικού Άξονα με τα οικονομικά κέντρα της Περιφέρειας, η δημιουργία κατάλληλων υποδομών για την εξυπηρέτηση των διερχομένων και η ανάπτυξη επιβατικών και εμπορευματικών υποδομών στο νέο λιμάνι της Ηγουμενίτσας θα οδηγήσουν στην παροχή χώρων ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων κυρίως στην Ηγουμενίτσα και στη δημιουργία νέων τουριστικών προορισμών.

☒ *Ενεργοποίηση της πόλης των Ιωαννίνων και των λοιπών αστικών συγκροτημάτων ως Περιφερειακών – Διακρατικών Κέντρων Ανάπτυξης.*

Ο στόχος αυτός αναδεικνύει τα Ιωάννινα και τις υπόλοιπες πρωτεύουσες των Νομών της Περιφέρειας σαν κέντρα έρευνας – παραγωγής και εφαρμογής καινοτομίας, υπηρεσιών, εμπορίου και αναψυχής για την Ήπειρο και την ευρύτερη περιοχή. Αυτός ο στόχος επιτυγχάνεται με την ενίσχυση των φορέων που υποστηρίζουν αυτό το ρόλο, με αστικές υποδομές, με την ολοκλήρωση των μεταφορικών και επικοινωνιακών συνδέσεων και τις πολεοδομικές παρεμβάσεις για την υποδοχή των αυξημένων δραστηριοτήτων.

☒ *Αξιοποίηση και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της υπαίθρου και αξιοποίηση των νέων προοπτικών της Ηπείρου στις παράκτιες περιοχές.*

Ο σχεδιασμός καινοτόμων δραστηριοτήτων και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων θα αποτελέσει ένα καθοριστικό παράγοντα για την αναπτυξιακή δυναμική της υπαίθρου στην Ήπειρο. Προκειμένου να διατηρηθεί η ισορροπία και η αυθεντικότητα των ορεινών και μειονεκτικών κοινοτήτων, πέραν της δημιουργίας εισοδήματος, είναι απαραίτητη η στήριξη της παραγωγής τοπικών παραδοσιακών προϊόντων στη γεωργία και κτηνοτροφία.

Παράλληλα ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα και η εξωστρέφεια του πρωτογενή τομέα με δράσεις εκσυγχρονισμού, όπως αναδιάρθρωση καλλιεργειών, πιστοποίηση ποιότητας, τυποποίηση προϊόντων και κατάλληλες δομές εμπορίας και μεταποίησης.

Για τις δράσεις αυτές θα διατεθεί από το ΠΕΠ III Ηπείρου συνολικό κόστος 236.038.156 Ευρώ όπου η Δημόσια Δαπάνη είναι ίση με 207.261.156 Ευρώ.

✳ *Αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του τουρισμού.*

Οι σημαντικοί φυσικοί πόροι της Περιφέρειας σε συνδυασμό με την αυξημένη δυνατότητα πρόσβασης μέσω του Δυτικού Άξονα μπορεί να οδηγήσουν σε μια σταδιακή αύξηση του μεριδίου της στην τουριστική αγορά. Η αναβάθμιση των τουριστικών εγκαταστάσεων, η αύξηση των σύγχρονων καταλυμάτων, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, η εκπαίδευση και κατάρτιση είναι κάποιες από τις βασικές προτεραιότητες του Προγράμματος.

✳ *Ενθάρρυνση της δημιουργίας, εισαγωγής και αξιοποίησης Καινοτομικών Δράσεων.*

Η σύνδεση της παραγωγής με την επιστημονική γνώση και η αξιοποίηση νέων μεθόδων σε όλους τους τομείς, όπως βιομηχανία, τεχνολογία, γεωργία, τουρισμός, εμπόριο, δημόσια υγεία, εκπαίδευση κ.α. αναμένεται να δώσουν την ώθηση για την ανάπτυξη της Περιφέρειας.

Το Επιστημονικό και Τεχνολογικό δυναμικό της Περιφέρειας – όπως και κατά την προγραμματική περίοδο υλοποίησης του Β' ΚΠΣ – θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στην πραγματοποίηση των στόχων του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το ΤΕΙ Ηλείου, Επιστημονικοί Φορείς, Ιδιωτικοί Φορείς, Ενδιάμεσοι Φορείς, Αναπτυξιακές Εταιρίες κλπ. αποτελούν ενδεικτικά το Επιστημονικό – Τεχνολογικό δυναμικό της Περιφέρειας.

Ο στόχος αυτός καλύπτει και δράσεις που θα προσδιοριστούν από την στρατηγική της Περιφέρειας για την Κοινωνία της Πληροφορίας, για τις οποίες θα διατεθεί το ποσό των 5.000.000 Ευρώ.

✳ *Εναρμόνιση των παρεμβάσεων στην Κοινοτική Νομοθεσία σχετικά με το περιβάλλον.*

Βασική προτεραιότητα για την περίοδο 2000 – 2006 είναι η εναρμόνιση της Περιφέρειας, όπως και της χώρας, με την Κοινοτική Νομοθεσία (Οδηγίες 271/91 για τα απόβλητα, 889/91 για τα επικίνδυνα απορρίμματα, 31/99 για τους ΧΥΤΑ, 442/75 όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 156/97 για τα στερεά απόβλητα και την οδηγία πλαίσιο για τα νερά του Σεπτεμβρίου 2000) και τις διεθνείς υποχρεώσεις όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη. Η παρέμβαση αφορά τη φυσική

και πολιτιστική κληρονομιά και το δομημένο περιβάλλον, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Οι επενδύσεις στον τομέα των υποδομών θα στηρίζονται σε μια ολοκληρωμένη εθνική περιβαλλοντική πολιτική που θα έχει σαν πρακτική εφαρμογή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η αρχή αυτή εφαρμόζεται κυρίως στις περιβαλλοντικές υποδομές και στις υποδομές ενέργειας και μεταφορών.

Οι δομές διαχείρισης και λειτουργίας των περιβαλλοντικών υποδομών (διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων κλπ) θα αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα του προγραμματισμού και της μελέτης του έργου.

Στη στρατηγική διαχείρισης στερεών αποβλήτων θα συμπεριληφθεί προληπτική δράση για τη μείωση του όγκου των αποβλήτων και την ενθάρρυνση της ανακύκλωσης. Όλες οι δράσεις για τα στερεά απόβλητα θα βασίζονται στο περιφερειακό / νομαρχιακό σχεδιασμό, ο οποίος θα είναι σύμφωνος με τον Εθνικό σχεδιασμό διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.

Οι δράσεις στον τομέα του περιβάλλοντος θα αφορούν στην πλειοψηφία (75%) έργα υδρεύσεων και διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων. Το ποσό που θα διατεθεί για παρεμβάσεις σε θέματα περιβάλλοντος υπολογίζεται στο ποσό των 29.913.900 ευρώ.

✎ Εξασφάλιση κατάλληλα εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού προσαρμοσμένου στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται για την Περιφέρεια.

Οι νέες δραστηριότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω απαιτούν δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσει το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας. Εξαιτίας της αύξησης του ενεργού πληθυσμού, που συνεπάγεται ο μεγάλος αριθμός των οικονομικών μεταναστών, η αντιμετώπιση της ανεργίας στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στην γεωργία για τη διατήρηση και αύξηση των θέσεων εργασίας και στην αύξηση των θέσεων απασχόλησης, κυρίως στον τριτογενή τομέα παραγωγής.

Επίσης οι ειδικότεροι στόχοι κατά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας είναι οι εξής:

ο *Πρωτογενής τομέας*

Διαφοροποίηση της παραγωγής προς τη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, προϊόντα ονομασίας προέλευσης κ.α.. Βελτίωση και πιστοποίηση της ποιότητας, τυποποίηση και εκσυγχρονισμός των δομών εμπορίας και μεταποίησης.

Ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα. Προστασία και αξιοποίηση των φυσικών πόρων με έμφαση στην σωστή διαχείριση των βοσκοτόπων.

ο *Μεταποίηση και ΜΜΕ*

Προσέλκυση επενδύσεων για νέες μονάδες με στόχο την αξιοποίηση των νέων μεταφορικών συνδέσεων που αίρουν σε ένα σημαντικό βαθμό την απομόνωση της Περιφέρειας. Στήριξη των ΜΜΕ για την ανάπτυξη εξαγωγικού προσανατολισμού και την εξασφάλιση μιας θέσης στην ανερχόμενη αγορά.

ο *Τριτογενής τομέας*

Προωθητικές δραστηριότητες του τομέα αναμένεται να αποτελέσουν οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, η υγεία και η εκπαίδευση, οι εμπορευματικές και μεταφορικές υπηρεσίες και οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Σε αυτούς τους κλάδους θα επιδιωχθεί η ταχεία ανάπτυξη της απασχόλησης, η προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και η παροχή των απαραίτητων υποδομών.

1.3.3 Άξονες Προτεραιότητας

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας εξειδικεύεται σε κάποιους Άξονες Προτεραιότητας και Μέτρα τα οποία συγκροτούν το ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006.

Οι Άξονες Προτεραιότητας είναι:

- Άξονας 1: Ανάδειξη της Περιφέρειας ως Δυτικής Πύλης της Ευρώπης για την Βόρεια Ελλάδα – Αναπτυξιακή αξιοποίηση του πλεονεκτήματος των μεγάλων έργων μεταφορών.
- Άξονας 2: Ενίσχυση των αστικών υποδομών και υπηρεσιών.
- Άξονας 3: Ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας – Προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Άξονας 4: Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου.
- Άξονας 5: Υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.
- Άξονας 6: Τεχνική βοήθεια.

Αναλυτικότερα:

- **Άξονας Προτεραιότητας 1: Ανάδειξη της Περιφέρειας ως Δυτικής Πύλης της Ευρώπης για την Βόρεια Ελλάδα – Αναπτυξιακή αξιοποίηση του**

πλεονεκτήματος των μεγάλων έργων μεταφορών. Συνολικό κόστος 218.688.336 ευρώ.

Στόχοι του άξονα είναι να αξιοποιηθεί το νέο αναπτυξιακό περιβάλλον, να αναδειχθεί η Ήπειρος σε Δυτική Πύλη και μεταφορικό κόμβο της Ελλάδος προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δυτικής Βαλκανικής και να δημιουργηθούν συνθήκες μεγέθυνσης της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια.

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι απαιτούνται μια σειρά από δράσεις:

- ο Ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών αξόνων της Περιφέρειας (Εγνατία Οδός, Δυτικός Άξονας) τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη, βελτίωση του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου καθώς επίσης και σύνδεσή τους με τους μεγάλους οδικούς άξονες.
- ο Κατασκευή τμήματος του Δυτικού Άξονα αξίας 94.000.000 ευρώ.
- ο Δημιουργία νέων υποδομών μεταποίησης, εμπορίου και εκσυγχρονισμός των υπάρχουσών υποδομών, εισαγωγή νέων μορφών εμπορίας και επιχειρηματικής δικτύωσης.
- ο Ενίσχυση της μεταποιητικής βάσης μέσω κινήτρων για εκσυγχρονισμό, δημιουργία νέων επιχειρήσεων και δημιουργία νέων δομών εμπορίας.
- ο Ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης μέσω καινοτόμων δράσεων που θα αφορούν την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, την προώθηση του τουριστικού προϊόντος και την καλύτερη εξυπηρέτηση των τουριστών.

Αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η συντόμευση του χρόνου διαδρομής, η μείωση του μεταφορικού κόστους επιβατών και εμπορευμάτων, η αύξηση της οδικής ασφάλειας, η ίδρυση νέων μεταποιητικών επιχειρήσεων, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, η ανάπτυξη νέων μεθόδων εμπορίου, η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, η αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και οι καινοτόμες δράσεις στον τουρισμό.

Ο άξονας 1 περιλαμβάνει 3 Μέτρα:

Μέτρο 1: Υποδομές μεταφορών.

Το μέτρο αυτό θα συμβάλλει, με τη δημιουργία ενός διαπεριφερειακού /ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και με τη δημιουργία νέων υποδομών μεταφοράς, στην άρση της γεωγραφικής απομόνωσης της Περιφέρειας και στην ανάδειξη της

Ηπείρου σε Δυτική Πύλη της Ελλάδας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Δυτική Βαλκανική.

Μέτρο 2: Επέκταση των υποδομών και εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων.

Το μέτρο αυτό θα συμβάλλει στη δημιουργία νέων υποδομών ή εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων για την εγκατάσταση των επιχειρήσεων, στην παροχή κινήτρων για την προσέλκυση επενδύσεων και στην παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας σύγχρονων μεθόδων εμπορίας.

Μέτρο 3: Ανάπτυξη και προώθηση της Καινοτομίας.

Στόχος του μέτρου είναι η σύνδεση της παραγωγικής δραστηριότητας με την επιστημονική γνώση προκειμένου να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις.

□ Άξονας Προτεραιότητας 2: Ενίσχυση των αστικών υποδομών και υπηρεσιών. Συνολικό κόστος 88.985.000 ευρώ.

Στόχος του άξονα είναι να δημιουργηθούν ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη των αστικών κέντρων με οφέλη για το σύνολο της Περιφέρειας.

Οι παρεμβάσεις αυτού του άξονα έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα ευρύτερης σημασίας για όλη την Περιφέρεια.

Αναμενόμενα αποτελέσματα είναι:

- ✓ Η ανάδειξη των αστικών κέντρων, σαν κέντρων εμπορικών, εκπαίδευσης, υπηρεσιών, περίθαλψης, πολιτισμού, αναψυχής, έρευνας και επιστημών, στην Ήπειρο, την ευρύτερη περιοχή και την Νότιο Αλβανία. Ειδικότερα η ανάδειξη των Ιωαννίνων ως Περιφερειακού διακρατικού πόλου ανάπτυξης, ως Βαλκανικού κέντρου, ως κέντρου διοίκησης και πολιτισμού με ρόλο προωθητικό για την ανάπτυξη της Περιφέρειας.
- ✓ Η αναβάθμιση των αστικών υποδομών για τη βελτίωση των συνθηκών κυκλοφορίας.
- ✓ Η ανάδειξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος για την ενίσχυση του τουρισμού.
- ✓ Η δημιουργία υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.
- ✓ Η προβολή και προστασία των ιστορικών χώρων και η δημιουργία πολιτιστικών υποδομών για την ενίσχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

- ✓ Η λειτουργία Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την παραγωγή έρευνας και τεχνολογίας.
- ✓ Η προσφορά υπηρεσιών υγείας υψηλών προδιαγραφών από τα Νοσοκομεία της Περιφέρειας, η προσφορά υπηρεσιών παιδικής προστασίας και υπηρεσιών σε άτομα της τρίτης ηλικίας.
- ✓ Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου της περιοχής.
- ✓ Η επίλυση προβλημάτων αστικής ανάπτυξης.

Ο άξονας 2 περιλαμβάνει 4 Μέτρα:

Μέτρο 1: Αστικές υποδομές – Περιβάλλον (Υδρεύσεις, ανάδειξη περιοχών κλπ.).

Το μέτρο θα συμβάλλει στην ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των πόλεων και στην βελτίωση των συνθηκών κυκλοφορίας. Τα έργα θα αφορούν έργα ύδρευσης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του πόσιμου νερού και έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων με σκοπό τη μείωση του όγκου των αποβλήτων.

Μέτρο 2: Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας – Εκπαίδευσης.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην ανάδειξη της Περιφέρειας ως ευρύτερου Κέντρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έρευνας και τεχνολογίας και σύγχρονων υπηρεσιών υγείας με περιφερειακή, εθνική και βαλκανική εμβέλεια.

Μέτρο 3: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας – ΕΤΠΑ.

Το μέτρο αναφέρεται στην αύξηση της λειτουργικότητας και δυναμικότητας τμημάτων του πολεοδομικού συγκροτήματος της Περιφέρειας. Επίσης περιλαμβάνονται δράσεις αναζωογόνησης υποβαθμισμένων περιοχών.

Μέτρο 4: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας – ΕΚΤ.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, στην αναζωογόνηση των αστικών περιοχών, στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και στην ένταξη του γυναικείου ενεργού πληθυσμού και του πληθυσμού που πλήττεται από τον αποκλεισμό στην αγορά εργασίας.

- **Άξονας Προτεραιότητας 3: Ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας – Προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.** Συνολικό κόστος 91.385.000 ευρώ.

Στόχος του άξονα είναι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής μέσω αξιοποίησης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου καθώς επίσης η προστασία του σε συνδυασμό με την υποστήριξη επενδυτικών δραστηριοτήτων στον τουριστικό τομέα.

Αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, η ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων, η ποιοτική ανάπτυξη του τουρισμού, η προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της Περιφέρειας, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η προώθηση καινοτομικών δράσεων στον τομέα του τουρισμού.

Ο άξονας 3 περιλαμβάνει 4 Μέτρα:

Μέτρο 1: Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Το μέτρο αυτό θα συμβάλλει στην βελτίωση των περιβαλλοντικών υποδομών και στην προστασία των ευαίσθητων παράκτιων και εσωτερικών οικοσυστημάτων καθώς και των ορεινών περιοχών της περιφέρειας.

Μέτρο 2: Ενίσχυση των υποδομών και της επιχειρηματικότητας – ανταγωνιστικότητας στον τριτογενή τομέα, αξιοποίηση φυσικών πόρων.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος με την προσαρμογή του στο νέο περιβάλλον, στην υιοθέτηση νέων μεθόδων οργάνωσης και διοίκησης και στην προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές.

Μέτρο 3: Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου των ορεινών περιοχών της Περιφέρειας και στην προαγωγή της διεπιστημονικής έρευνας για το ορεινό περιβάλλον και τους τοπικούς Ευρωπαϊκούς και Βαλκανικούς πολιτισμούς.

Μέτρο 4: Μηχανισμοί υποστήριξης και προβολής του τουριστικού προϊόντος.

Βασικός στόχος του μέτρου είναι η ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων για την ορθολογική οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας, με ενέργειες και μέσα τα οποία θα επαναπροσδιορίσουν ολόκληρο το προϊόν της Περιφέρειας.

- ❑ **Άξονας Προτεραιότητας 4: Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου.** Συνολικό κόστος 238.038.156 ευρώ.

Στόχος του άξονα είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Γεωργίας, ενόψει των προκλήσεων ενός συνεχώς ανταγωνιστικότερου διεθνούς περιβάλλοντος, η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητά της, η διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου.

Ο Άξονας παρεμβαίνει στην παράκτια ζώνη των νομών Πρέβεζας και Θεσπρωτίας που χαρακτηρίζεται από την τουριστική ανάπτυξη, στην ζώνη γεωργικής γης με δυνατότητα υψηλής απόδοσης (τμήματα Νομών Πρέβεζας και Άρτας), στην ζώνη των ορεινών όγκων του Νομού Ιωαννίνων (Ζαγόρι, Μέτσοβο, Κόνιτσα, Βόρεια Τζουμέρκα) και Άρτας (Κεντρικά και Νότια Τζουμέρκα) καθώς επίσης στην ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών με περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης εξαιτίας της ορεινότητας του εδάφους και της γεωγραφικής απομόνωσης.

Με τον άξονα αυτό θα προωθηθούν η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η παραγωγική ανασυγκρότηση του πρωτογενή τομέα, η δημιουργία συμπληρωματικών υποδομών στον πρωτογενή τομέα και στην αλιεία, η προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, η δημιουργία νέων υποδομών μεταφοράς, η βελτίωση των υποδομών στους τομείς Εκπαίδευσης, Υγείας και Πρόνοιας και η ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος.

Ο άξονας 4 περιλαμβάνει 13 μέτρα:

Μέτρο 1: Διαχείριση των υδατικών πόρων – Έγχειρες βελτιώσεις.

Το μέτρο αυτό θα συμβάλλει στην καλύτερη αξιοποίηση και προστασία του υδάτινου δυναμικού με την κατασκευή των απαραίτητων αποστραγγιστικών / αντιπλημμυρικών έργων και έργων βασικών ισοπεδώσεων και στην ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Μέτρο 2: Ανάπτυξη της Δασοπονίας και αειφόρος διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην διατήρηση και ανάπτυξη των οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικών λειτουργιών των δασών στις αγροτικές περιοχές.

Μέτρο 3: Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις – Προβολή τοπικών προϊόντων.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην παραγωγική ανασυγκρότηση του πρωτογενή τομέα της υπαίθρου με την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού ιστού στον τομέα της φυτικής και ζωικής κατεύθυνσης με την προϋπόθεση ότι θα διασφαλισθεί η προστασία του περιβάλλοντος και η καλή διαβίωση των ζώων.

Μέτρο 4: Προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με τη γεωργία, τη δασοκομία, τη διατήρηση του τοπίου καθώς και τις συνθήκες εκτροφής ζώων.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος με έργα όπως μετεγκαταστάσεις οχλουσών πτηνο-κτηνοτροφικών μονάδων και χειρισμός αποβλήτων, έργα προστασίας των μνημείων της φύσης κ.α.

Μέτρο 5: Παρεμβάσεις σε επίπεδο αγροτικής γης – Αναδάσμοι – Έγχειρες βελτιώσεις – Γεωργική υποδομή.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην μείωση του κόστους και στη βελτίωση των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των αγροτών και την υγεία των καταναλωτών.

Μέτρο 6: Ανακαίνιση και ανάπτυξη των οικισμών, προστασία και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην προστασία και αναβάθμιση επιλεγμένων περιοχών από τις περιοχές ολοκληρωμένης ανάπτυξης της Περιφέρειας που παρουσιάζουν οικοτουριστικό ενδιαφέρον.

Μέτρο 7: Στήριξη της επιχειρηματικότητας στις ορεινές περιοχές, καινοτόμες δράσεις.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της βιοτεχνίας, και των ειδικών μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές καθώς επίσης και στην αύξηση των εισοδημάτων των κατοίκων των περιοχών αυτών.

Μέτρο 8: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ανάπτυξης περιοχών στην ύπαιθρο με συγκροτημένες και συνεκτικές δράσεις.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην παραγωγική ανασυγκρότηση των ορεινών περιοχών με την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους τομείς παραγωγής και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Μέτρο 9: Παρεμβάσεις στην αλιεία.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην ενίσχυση του αλιευτικού τομέα με έργα όπως κατασκευή αλιευτικών καταφυγίων, βελτιωτικά έργα λιμνοθαλασσών και έργα αξιοποίησης λιμνών – παράκτιων περιοχών.

Μέτρο 10: Υποδομές μεταφορών στην ύπαιθρο.

Το μέτρο θα συμβάλλει στη δημιουργία ενός σύγχρονου συστήματος οδικής επικοινωνίας στις ορεινές και παράκτιες περιοχές της Περιφέρειας. Στόχος του μέτρου είναι, σε συνέργεια με τις άλλες δράσεις του άξονα, η άρση της ενδοπεριφερειακής απομόνωσης και η ανάπτυξη επιχειρηματικότητας σε όλους του τομείς παραγωγής.

Μέτρο 11: Ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών υγείας – πρόνοιας – εκπαίδευσης στην ύπαιθρο.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην βελτίωση των υπηρεσιών της δημόσιας εκπαίδευσης και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας στην ύπαιθρο. Στόχος του μέτρου είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της υπαίθρου, η δημιουργία ενός ελκυστικού περιβάλλοντος διαβίωσης.

Μέτρο 12: Ανάδειξη φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην βελτίωση των περιβαλλοντικών υποδομών και στην προστασία των ευαίσθητων παράκτιων και εσωτερικών οικοσυστημάτων της Περιφέρειας.

Μέτρο 13: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας σε τοπικές ζώνες του αγροτικού χώρου.

Στόχος του μέτρου είναι η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και των δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας της υπαίθρου, όπου απουσιάζουν οι εξειδικεύσεις και οι ειδικότητες που έχουν ανάγκη οι περιοχές.

□ Άξονας Προτεραιότητας 5: Υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Συνολικό κόστος 37.109.000 ευρώ.

Στόχος του άξονα είναι η ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας του ανθρώπινου δυναμικού που να ανταποκρίνονται στις νέες συνθήκες και τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας. Επίσης με δεδομένο το υψηλό ποσοστό ανεργίας απαραίτητο είναι να στηριχθεί η πρόσβαση των ανέργων στην αγορά εργασίας.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου προβλέπονται δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης των ανέργων και των εργαζομένων της Περιφέρειας, δράσεις ένταξης στην αγορά εργασίας των γυναικών και των ατόμων που έχουν υπό την φροντίδα τους εξαρτώμενα άτομα καθώς και ενέργειες στήριξης της απασχόλησης σε τομείς κοινωνικών υπηρεσιών.

Ο άξονας 5 περιλαμβάνει 3 μέτρα:

Μέτρο 1: Προώθηση της απασχόλησης – Ανάπτυξη και ενδυνάμωση των κοινωνικών υπηρεσιών υποστήριξης – Υπηρεσίες φροντίδας για την προώθηση ίσων ευκαιριών απασχόλησης.

Στόχος του μέτρου είναι η προώθηση παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και η ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Μέτρο 2: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού.

Το μέτρο θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας όπως αυτές διαμορφώνονται από τις νέες συνθήκες και αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας.

Περιφερειακών Λογαριασμών, Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά Νομό και Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας.

43. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, ΠΕΠ Ηπείρου 1994 – 1999, Απολογιστική Έκθεση Αξιολόγησης – 1998, Σύνοψη, Προοπτική Α.Ε., Μέτρον, Αθήνα, Ιούλιος 1998.
44. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Τομέας Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Προγραμμάτων και Μελετών, Σχολές και Τμήματα, Μάρτιος 2002.

Διαδίκτυο

<http://www.regionofepirus.gr>

<http://www.dimioan.gr/activities.html>

και προσανατολιστεί έτσι ώστε να αξιοποιήσει το έργο που έχει επιτελεστεί στον τομέα των υποδομών και να ενισχύσει ουσιαστικά την ανάπτυξη των τομέων της Περιφέρειας στους οποίους παρουσιάζει συγκριτικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα και οι οποίοι θα συνεισφέρουν πολλαπλασιαστικά στην βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου της.

Η αναπτυξιακή αξιοποίηση των μεγάλων έργων υποδομής στον τομέα των μεταφορών αποτελεί το αντικείμενο του πρώτου άξονα του ΠΕΠ – με χρηματοδοτική βαρύτητα 27% του συνολικού ΠΕΠ – ενώ λιγότερο εμφανής είναι η διασύνδεση μεταξύ των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων που αφορούν τις υποδομές με εκείνες που αφορούν την ενίσχυση των παραγωγικών τομέων και τους χωρικούς άξονες προτεραιότητας 3 και 4. Σημαντική είναι και η ύπαρξη νέων και δυναμικών παρεμβάσεων που στοχεύουν στην αξιοποίηση σημαντικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας όπως στους τομείς της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού ή της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Βασικές προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής για την Περιφέρεια Ηπείρου, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, είναι αφενός η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας στον αγροτικό τομέα και αφετέρου η αξιοποίηση της θέσης και του φυσικού και πολιτιστικού της πλούτου. Ιδιαίτερα αναπτυξιακό ενδιαφέρον παρουσιάζουν ειδικές κατηγορίες αγροτικής παραγωγής όπως τα βιολογικά προϊόντα, η ανάδειξη και προώθηση προϊόντων ποιότητας, ονομασίας προέλευσης, γεωγραφικής ένδειξης, η ανάδειξη και εκμετάλλευση των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας με την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και στην δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας²⁶.

²⁶ Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Ηπείρου 2000- 2006, Ex Ante Αξιολόγηση, Προοπτική Α.Ε., Μέτρον, Αθήνα, Νοέμβριος 1999.

1.3.5 Η πορεία υλοποίησης του ΠΕΠ ΗΠΕΙΡΟΥ 2000-2006 μέχρι την 20-11-2003²⁷

Γενικά

Ο αριθμός των Μέτρων του ΠΕΠ Ηπείρου που έχουν ενεργοποιηθεί είναι 29 από το σύνολο των 30 Μέτρων. Μπορεί να ειπωθεί ότι στην ουσία έχει γίνει η ενεργοποίηση του 100% του προγράμματος.

Ο αριθμός των Προκηρύξεων που έχουν εκδοθεί ανέρχεται σε 88. Ο συνολικός προϋπολογισμός των προκηρύξεων ανέρχεται σε 471.122.564 €, ποσοστό 69,28 % του συνολικού προϋπολογισμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η Δημόσια Δαπάνη του προϋπολογισμού των προκηρύξεων ανέρχεται σε 430.348.297 €, ποσοστό 74,03 % της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του προϋπολογισμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Ενταγμένα έργα

Από το σύνολο των υποβληθέντων αιτημάτων εντάχθηκαν 292 έργα συνολικού προϋπολογισμού 258.858.637 € ποσοστό 38% του συνολικού προϋπολογισμού του Προγράμματος.

Η προϋπολογισθείσα Δημόσια Δαπάνη των παραπάνω ενταγμένων έργων είναι 227.336.713 €, ποσοστό 39% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος.

Απορροφήσεις

Οι πληρωμές του προγράμματος ανέρχονται σε 38.566.717 € δημόσια δαπάνη (ποσοστό 6,63% της Δ.Δ του ΠΕΠ) και σε 45.470.611,88 € συνολική δαπάνη που αντιστοιχεί σε ποσοστό 6,69% του συνολικού κόστους του προγράμματος. Διαπιστώνεται βέβαια μικρό ποσοστό πληρωμών. Αυτό οφείλεται κατά ένα μέρος, στην έλλειψη δυνατότητας ενεργοποίησης των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η Περιφέρεια σε μεγάλα έργα (Δυτικός Άξονας –Συνδυασμένες Μεταφορές).

Τα έργα αυτά που αποτελούν το 18,3% του ΠΕΠ, επηρεάζουν όλους τους δείκτες του Προγράμματος, δηλαδή το βαθμό ενεργοποίησης, το ποσό ένταξης και κατά συνέπεια και το ποσοστό απορρόφησης του προγράμματος.

²⁷ Περιφέρεια Ηπείρου, ΠΕΠ Ηπείρου, Πρόοδος Επιχειρησιακού Προγράμματος, 3^η συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης 27/11/2003.

Παρουσίαση της υλοποίησης του ΠΕΠ Ηπείρου σε επίπεδο αξόνων προτεραιότητας και μέτρων

Άξονας 1. Ανάδειξη της Περιφέρειας ως Δυτικής Πύλης της Ευρώπης για την Βόρεια Ελλάδα – Αναπτυξιακή αξιοποίηση του πλεονεκτήματος των μεγάλων μεταφορικών έργων.

Ενεργοποιήθηκαν 3 από τα 3 Μέτρα του, σε ποσοστό 27,13 % της Δημόσιας Δαπάνης του άξονα. Κατατέθηκαν 20 προτάσεις και εντάχθηκαν 11 έργα συνολικού προϋπολογισμού 47.293.371 € (Δημ. Δαπάνη 28.984.523 €). Οι συνολικές πληρωμές των έργων του Άξονα έως σήμερα ανέρχονται σε 10.133.186,15 € ποσοστό 6,08% της Δημόσιας Δαπάνης του Άξονα.

Μέτρο 1: Υποδομές μεταφορών.

Έχουν ενταχθεί 4 έργα ποσού 13.135.277 €. Οι απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 4.648.695,31 €. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων μέχρι σήμερα έχει ολοκληρωθεί 1, εκτιμάται ότι έως τον 4/2004 θα έχουν ολοκληρωθεί άλλα δύο για δε το τέταρτο έργο έχει υπογραφεί η σύμβαση και έχει εγκατασταθεί ο ανάδοχος του έργου. Το μικρό ποσοστό ενεργοποίησης του μέτρου όπως έχει προαναφερθεί οφείλεται στην έλλειψη δυνατότητας ενεργοποίησης των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η Περιφέρεια σε μεγάλα έργα (Δυτικός Άξονας–Συνδυασμένες Μεταφορές).

Μέτρο 2: Επέκταση των υποδομών και εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων.

Έχουν ενταχθεί 3 έργα συνολικού προϋπολογισμού 22.756.528 € και δημόσιας δαπάνης 9.441.557 € οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 3.824.934 €. Για τις Δράσεις που αφορούν κρατικές ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας Ηπείρου (Δράση 2, Κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις και Δράση 3, Ενίσχυση της επιχειρηματικής βάσης της Περιφέρειας) έχουν γίνει τα ακόλουθα:

Α. Αναπτυξιακός Νόμος 2601/98. Έχουν ενισχυθεί με πόρους του Γ' ΚΠΣ, μέχρι αυτή την στιγμή, 11 επενδύσεις που αφορούν την ίδρυση ή τον εκσυγχρονισμό μεταποιητικών μονάδων. Το συνολικό κόστος υπαγωγής, ανέρχεται στο ποσό των 10.584.306 € ενώ το ποσό της επιχορήγησης είναι: 3.964.056 €. Το συνολικό ύψος

του ποσού που είχε προκηρυχθεί ήταν: 11.500.000 € (Δημόσια Δαπάνη 4.000.000 € και Ιδιωτική Συμμετοχή 7.500.000 €).

Β. Παροχή κινήτρων μέσω Καν. 70/2001. Έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων, από τις αρμόδιες Διευθύνσεις της Περιφέρειας Ηπείρου και έχουν υπαχθεί 106 μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αφορούν τον τομέα της μεταποίησης. Από αυτές 86 είναι υφιστάμενες επιχειρήσεις ενώ 20 είναι νέες. Το συνολικό κόστος υπαγωγής ανέρχεται στο ποσό των 11.713.751 €, ενώ το ποσό της επιχορήγησης είναι 5.271.188 €.

Στο παρόν Μέτρο, στην Δράση 1, Υποδομές μεταποίησης και εμπορίου, είχε ενταχθεί και το έργο με τίτλο: «Ολοκλήρωση ΚΕΠΑΒΙ – Γ' Φάση» με συνολικό προϋπολογισμό 2.388.735 € με τελικό δικαιούχο τον ΕΟΜΜΕΧ το οποίο και έχει απενταχθεί, με απόφαση της Ε.Υ.Δ. Π.Ε.Π. Ηπείρου, από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 2000 - 2006.

Η ενεργοποίηση και παράλληλα οι απορροφήσεις του μέτρου θα μπορούσαν να είναι μεγαλύτερες, όμως αυτό δεν κατέστη δυνατό λόγω μη ύπαρξης, μέχρι πρότινος, καθεστώτος ενίσχυσης για δράσεις που σχετίζονται με Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές (ΒΕ.ΠΕ) και δράσεις που σχετίζονται με την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων.

Μέτρο 3: Ανάπτυξη και προώθηση της Καινοτομίας.

Έχουν ενταχθεί 4 έργα συνολικού προϋπολογισμού 11.401.568 € και δημόσιας δαπάνης 6.407.690 €, οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 1.659.556,86 €. Για τις καινοτομικές δράσεις σχετικά με έρευνα και τεχνολογία – σύνδεση με την παραγωγή την μεταποίηση και τις υπηρεσίες έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων, από τις αρμόδιες Διευθύνσεις της Περιφέρειας Ηπείρου και έχουν υπαχθεί 9 μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Το συνολικό κόστος υπαγωγής ανέρχεται στο ποσό των 640.167 €, ενώ το ποσό της επιχορήγησης είναι 288.075 €.

Άξονας 2: Ενίσχυση των αστικών υποδομών και υπηρεσιών.

Ενεργοποιήθηκαν 4 από τα 4 Μέτρα του σε ποσοστό 78,44 % της Δ.Δ. του άξονα. Κατατέθηκαν 115 προτάσεις και εντάχθηκαν 21 έργα συνολικού προϋπολογισμού 34.057.129 € (Δημ. Δαπάνη 34.057.129 €). Οι συνολικές πληρωμές των έργων του

Άξονα έως σήμερα ανέρχονται σε 6.490.529,36 € ποσοστό 7,4 % της Δημόσιας Δαπάνης του Άξονα.

Μέτρο 1: Αστικές υποδομές – Περιβάλλον.

Έχουν ενταχθεί 10 έργα ποσού 8.131.337 €, οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 1.402.236,73 €. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί 4, έχει εγκατασταθεί ο ανάδοχος και υλοποιείται 1 έργο του τομέα της οδοποιίας και 1 πράξη αναβάθμισης του δομημένου περιβάλλοντος, είναι στη διαδικασία υπογραφής της σύμβασης το δεύτερο ενταγμένο έργο του τομέα μεταφορών και στη διαδικασία δημοπράτησης 1 έργο της δράσης αναβάθμισης του δομημένου περιβάλλοντος. Βρίσκονται σε φάση ωρίμανσης τα έργα για την ανάδειξη της λίμνης των Ιωαννίνων. Το μέτρο θα ενεργοποιηθεί πλήρως το δεύτερο εξάμηνο του 2004 καθόσον το διάστημα αυτό συντάσσονται οι τεχνικές μελέτες που αφορούν κυρίως την δράση :Αστικές υποδομές – Μεταφορές. Το έργο με τίτλο: Είσοδος πόλης Πρέβεζας (Γ΄ Φάση) με απόφαση της Ε.Υ.Δ. απεντάχθηκε από το ΠΕΠ-Ηπείρου.

Μέτρο 2: Υποδομές Υγείας – Πρόνοιας – Εκπαίδευσης.

Η δημόσια δαπάνη του μέτρου είναι 47.453.000 €. Έχουν ενταχθεί 11 έργα ποσού 25.925.792 €, οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 5.088.292,63 €. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων μέχρι σήμερα έχει ολοκληρωθεί 1 έργο, υλοποιούνται 4 έργα τα οποία θα ολοκληρώσουν το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο έως το Ιούνιο του 2004, έχουν δημοπρατηθεί και βρίσκονται στο τελικό στάδιο υπογραφής της σύμβασης τρία έργα και θα δημοπρατηθούν το επόμενο διάστημα τα υπόλοιπα δύο έργα. Το έργο με τίτλο «Σπουδαστική εστία στην Ηγουμενίτσα» που αφορά στην κατασκευή και τον εξοπλισμό της εστίας, είχε ολοκληρώσει το 50% του φυσικού του αντικείμενου και στην συνέχεια σταμάτησαν οι εργασίες. Το έργο με τίτλο: Ολοκλήρωση συνεχιζόμενων εργασιών-εκσυγχρονισμός Γ.Ν.Ι.Γ. Χατζηκόστα με απόφαση της Ε.Υ.Δ. απεντάχθηκε από το ΠΕΠ-Ηπείρου.

Μέτρο 3: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας – ΕΤΠΑ.

Μέχρι σήμερα, έχουν υποβληθεί όλες οι προτάσεις από τους τρεις δήμους που είναι δικαιούχοι του μέτρου (Ιωαννιτών, Αρταίων, Πρέβεζας) και βρίσκονται σε διαδικασίες αξιολόγησης.

Η όποια καθυστέρηση, οφείλεται στο ότι μέσα στο καλοκαίρι του 2003, ολοκληρώθηκαν τα επιχειρησιακά σχέδια για τους τρεις Δήμους.

Μέτρο 4: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας – ΕΚΤ.

Ο Συνολικός Προϋπολογισμός του μέτρου είναι 3.000.000 €. Εκπονήθηκαν και εγκρίθηκαν τα Επιχειρησιακά Σχέδια για τους τρεις Δήμους (Ιωάννινα, Άρτα, Πρέβεζα) τα οποία περιλαμβάνουν δράσεις χρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ.

Εκδόθηκαν 2 προκηρύξεις, ποσού 1.293.142,04 € που αντιστοιχεί σε ποσοστό 43,1 % της Συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του μέτρου. Η προθεσμία υποβολής προτάσεων των παραπάνω προσκλήσεων λήγει την 31/12/2003 και έως τώρα δεν έχουν υποβληθεί προτάσεις.

Άξονας 3: Ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας – Προστασία και ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Ενεργοποιήθηκαν 4 από τα 4 Μέτρα του σε ποσοστό 98,99 % της Δ.Δ. του άξονα. Κατατέθηκαν 241 προτάσεις και εντάχθηκαν 35 έργα συνολικού προϋπολογισμού 42.203.903 € (Δημ. Δαπάνη 38.739.026 €). Οι συνολικές πληρωμές των έργων του Άξονα έως σήμερα ανέρχονται σε 8.201.093,38 € ποσοστό 10,96% της Δημόσιας Δαπάνης του Άξονα.

Μέτρο 1: Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Έχει ενταχθεί 1 έργο με ποσό σύμβασης 1.201.616,26 € που οι απορροφήσεις του ανέρχονται σε 691.639,12 €. Βρίσκεται σε διαδικασία συντονισμού 1 έργο εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων και ολοκληρώνεται άμεσα ο σχεδιασμός και η ωρίμανση των έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων στο Νομό Ιωαννίνων. Σε ότι αφορά τα έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων της διαχειριστικής ενότητας Θεσπρωτίας - Πρέβεζας, έχουν προταθεί για χρηματοδότηση στο Ταμείο Συνοχής.

Μέτρο 2: Ενίσχυση των υποδομών και της επιχειρηματικότητας – ανταγωνιστικότητας στον τριτογενή τομέα, αξιοποίηση φυσικών πόρων.

Έχουν ενταχθεί 4 έργα συνολικού προϋπολογισμού 7.907.534 € και δημόσιας δαπάνης 4.442.656 €, οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 2.134.686 €.

Για τις Δράσεις που αφορούν κρατικές ενισχύσεις προς τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας Ηπείρου (Δράση 2, Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και Δράση 3, Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού – Υποστηρικτικές δράσεις για την ανάπτυξη του τουρισμού) έχουν γίνει τα ακόλουθα:

A. Αναπτυξιακός Νόμος 2601/98. Έχουν ενισχυθεί με πόρους του Γ' ΚΠΣ, μέχρι αυτή την στιγμή, επτά επενδύσεις που αφορούν την ίδρυση ή την αναβάθμιση τουριστικών επιχειρήσεων. Το συνολικό κόστος υπαγωγής, ανέρχεται στο ποσό των 1.685.730 € ενώ το ποσό της επιχορήγησης είναι 489.786 €.

B. Παροχή κινήτρων μέσω Καν. 70/2001. Έχει δημοσιευτεί πρόσκληση που αφορά πράξεις για την ανάπτυξη των νέων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (ορεινού, οικολογικού, συνεδριακού, αθλητικού, περιπέτειας), καθώς και στην βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών στον τουριστικό τομέα. Έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων, από τις αρμόδιες Διευθύνσεις της Περιφέρειας Ηπείρου. Έχουν υπαχθεί 24 μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αφορούν τον τομέα του τουρισμού (εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών μονάδων, τουριστικά γραφεία κ.λπ.). Το συνολικό κόστος υπαγωγής ανέρχεται στο ποσό των 2.647.819 € ενώ το ποσό της επιχορήγησης είναι 1.191.518 €.

Μέτρο 3: Ανάδειξη πολιτισμικών στοιχείων.

Έχουν ενταχθεί 29 έργα ποσού 30.260.753 €, οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 5.374.768,07 €. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί 4 έργα, ως προς το φυσικό αντικείμενο και εκτελούνται 22 έργα τα οποία θα ολοκληρώσουν το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο έως το τέλος του 2006. Ακόμη 3 έργα βρίσκονται στη διαδικασία προέγκρισης δημοπράτησης – αυτεπιστασίας .

Μέτρο 4: Μηχανισμοί υποστήριξης και προβολής του τουριστικού προϊόντος.

Το Μέτρο περιλαμβάνει μόνο μια Δράση που στοχεύει στην τουριστική προβολή της Περιφέρειας Ηπείρου συνολικά, καθώς και σε αυτήν των επιμέρους περιοχών που

παρουσιάζουν ιδιαίτερο τουριστικό ενδιαφέρον. Έχει ενταχθεί 1 έργο συνολικού προϋπολογισμού 2.834.000 € και δημόσιας δαπάνης 2.834.000 €.

Άξονας 4: Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου.

Ενεργοποιήθηκαν 12 από τα 13 Μέτρα του σε ποσοστό 97,90 % της Δ.Δ. του άξονα. Κατατέθηκαν 461 προτάσεις και εντάχθηκαν 132 έργα συνολικού προϋπολογισμού 114.338.374 € (Δημ. Δαπάνη 104.590.176 €). Οι συνολικές πληρωμές των έργων του Άξονα έως σήμερα ανέρχονται σε 11.478.659,21 € ποσοστό 5,45 % της Δημόσιας Δαπάνης του Άξονα.

Μέτρο 1: Διαχείριση των υδατικών πόρων – έγγειες βελτιώσεις.

Έχουν ενταχθεί 8 έργα ποσού δημόσιας δαπάνης 16.426.925,33 €, εκ των οποίων το ένα με προϋπολογισμό 570.000 € αφορά τις περιοχές ΟΠΑΑΧ. Το μικρό ποσό έναντι του ποσού της ένταξης οφείλεται στη μη ενεργοποίηση υποέργων του έργου «Βασικές ισοπεδώσεις και παράλληλα έργα στο εγγειοβελτιωτικό έργο Αχέροντα Ν. Πρέβεζας», όπου απαιτείται η ολοκλήρωση των αναδασμών και στις εκπτώσεις των δημοπρασιών. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων έχουν ολοκληρωθεί 2 έργα. Οι πληρωμές ανέρχονται σε ποσό δημόσιας δαπάνης 2.312.281,37 € (ποσοστό 5,45 % της δημόσιας δαπάνης του Μέρου). Η υλοποίηση του Μέρου στις περιοχές των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων παρουσιάζει κάποια σχετική καθυστέρηση όσον αφορά την ενεργοποίηση του μέτρου, γιατί το καλοκαίρι του 2003 ολοκληρώθηκαν τα Επιχειρησιακά Σχέδια για τις περιοχές ΟΠΑΑΧ του ΠΕΠ Ηπείρου.

Μέτρο 2: Ανάπτυξη της δασοπονίας και αειφόρος διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων.

Έχουν ενταχθεί 19 έργα ποσού δημόσιας δαπάνης 5.497.009,42 €. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων έχουν ολοκληρωθεί 7 έργα. Οι πληρωμές ανέρχονται σε ποσό δημόσιας δαπάνης 1.830.121,70 € (ποσοστό 12,92 % της δημόσιας δαπάνης του Μέρου).

Μέτρο 3: Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις – προβολή τοπικών προϊόντων.

Έχουν ενταχθεί 2 έργα ποσού δημόσιας δαπάνης 3.817.127,71 € (προϋπολογισμού 7.647.886,73 €). Τα δυο έργα αφορούν 27 επενδυτικά σχέδια (κυρίως φυτικής παραγωγής) σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και 29 επενδυτικά σχέδια προώθησης της πολυαπασχόλησης σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις (28 επενδυτικά σχέδια αγροτουρισμού και 1 επενδυτικό σχέδιο οικοτεχνίας). Οι πληρωμές ανέρχονται σε ποσό δημόσιας δαπάνης 12.852,62 €.

Μέτρο 4: Προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την γεωργία, τη δασοκομία, τη διατήρηση του τοπίου, καθώς και τις συνθήκες εκτροφής των ζώων.

Έχει ενταχθεί 1 έργο ποσού δημόσιας δαπάνης 1.590.420,00 €. (προϋπολογισμού 3.780.340,00 €). Το έργο αφορά 15 επενδυτικά σχέδια μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών μονάδων που παρουσιάζουν πρόβλημα συνέχισης της λειτουργίας τους στην παρούσα θέση. Οι πληρωμές ανέρχονται σε ποσό δημόσιας δαπάνης 0,00 € (ποσοστό 0,00 % της δημόσιας δαπάνης του Μέτρου).

Μέτρο 5: Παρεμβάσεις σε επίπεδο αγροτικής γης - αναδάσμοι – έγγειες βελτιώσεις – γεωργική υποδομή.

Έχουν ενταχθεί 44 έργα ποσού δημόσιας δαπάνης 5.985.028,29 €. Τα έργα αφορούν 11 ετήσια Νομαρχιακά προγράμματα αγροτικού εξηλεκτρισμού, 1 έργο αναδάσμου και 32 έργα ορθολογικής διαχείρισης δημοτικών / κοινοτικών βοσκοτόπων. Οι πληρωμές ανέρχονται σε ποσό δημόσιας δαπάνης 455.493,89 € (ποσοστό 3,09 % της δημόσιας δαπάνης του Μέτρου).

Μέτρο 6: Ανακαίνιση και ανάπτυξη οικισμών, προστασία και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς.

Το Μέτρο έχει εφαρμογή μόνο στις περιοχές των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων. Έχει εκδοθεί μια πρόσκληση ποσού 1.201.000 € που αφορά τις δράσεις α) Ανάπλαση Οικισμών- Δημόσια Έργα και β) Προστασία & Ανάδειξη αξιόλογων αρχιτεκτονικών στοιχείων της αγροτικής υπαίθρου-Δημόσια έργα. Μέχρι σήμερα έχει υποβληθεί μια πρόταση (προυπ/σμου 110.000 €) η οποία βρίσκεται σε διαδικασία συντονισμού. Η προθεσμία υποβολής της πρόσκλησης λήγει στις 31/12/03.

Μέτρο 7: Στήριξη της επιχειρηματικότητας στις ορεινές περιοχές, καινοτόμες δράσεις.

Μέχρι σήμερα, έχουν υποβληθεί στη δομή στήριξης 47 προτάσεις (φάκελοι επενδυτών) από τις οποίες υπάρχει πληρότητα του φακέλου στις 39. Η διαδικασία θα συνεχιστεί με τη βαθμολόγηση των προτάσεων και την έκδοση της απόφασης ένταξης τους.

Μέτρο 8: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ανάπτυξης περιοχών στην ύπαιθρο με συγκροτημένες και συνεκτικές δράσεις.

Μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί από τους φορείς των περιοχών Ο.Π.Α.Α.Χ. του Π.Ε.Π 33 προτάσεις, οι οποίες βρίσκονται σε διαδικασία αξιολόγησης, ενώ από τις περιοχές Ο.Π.Α.Α.Χ. του Υπ. Γεωργίας 6 προτάσεις οι οποίες βρίσκονται επίσης στην ίδια φάση.

Μέτρο 9: Παρεμβάσεις στην αλιεία.

Έχουν εκδοθεί πέντε προσκλήσεις ποσού 11.331.000 € που αντιστοιχεί σε ποσοστό 100 % της Συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του μέτρου. Έχουν ενταχθεί τον 7-8/2003, 8 έργα ποσού 5.652.884,79 €. Από την 4η πρόσκληση (αλιευτικά καταφύγια) ποσού 4.414.447 €, υποβλήθηκαν 3 προτάσεις ποσού 5.352.575,20 €, οι οποίες βρίσκονται σε διαδικασία αξιολόγησης. Για την 5η πρόσκληση (μελέτες χωροθέτησης ιχθυοκαλλιεργειών, μελέτες ανάδειξης περιοχών εξαρτωμένων από την αλιεία, μουσεία αλιευτικών σκαφών και αλιείας-ενυδρεία) ποσού 1.263.000 € και ημερομηνία λήξης την 27-02-2004, δεν έχουν υποβληθεί ακόμη προτάσεις.

Μέτρο 10: Υποδομές μεταφορών στην ύπαιθρο.

Έχουν ενταχθεί 29 έργα ποσού 49.312.219 € και οι απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 5.299.772,42 €. Από τον αριθμό των ενταγμένων έργων μέχρι το τέλος του 2003 αναμένεται να ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενο σε 3 έργα. Σε διαδικασία υπογραφής σύμβασης είναι 7 από τα ενταγμένα έργα, ενώ για 6 έργα εκκρεμεί η έγκριση δημοπράτησης και 2 έργα είναι στο τελικό στάδιο εκπόνησης των τεχνικών μελετών.

Μέτρο 11: Ενίσχυση των υποδομών υγείας – πρόνοιας και εκπαίδευσης στην ύπαιθρο.

Έχουν ενταχθεί 4 έργα ποσού 8.291.543 € και οι απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 1.404.649,26 €. Τα άλλα 2 έργα βρίσκονται σε διαδικασία δημοπράτησης. Από τις υποβληθείσες προτάσεις, οι κτιριακές υποδομές πρόνοιας, οι βιβλιοθήκες και τα εργαστήρια φυσικών επιστημών βρίσκονται στη διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων.

Μέτρο 12: Ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Έχουν ενταχθεί 17 έργα ποσού 4.664.051 €. Οι απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 163.487,95 €. Ολοκληρώνονται μέχρι το τέλος του 2003 τα δυο έργα τα οποία έχουν συμβάσεις. Από τον αριθμό των υπόλοιπων ενταγμένων έργων τα πέντε βρίσκονται στη διαδικασία δημοπράτησης. Τέλος, βρίσκονται προς ένταξη 5 πράξεις συνολικού προϋπολογισμού 681.945 € και μέχρι το τέλος του έτους προβλέπεται να αξιολογηθούν και να ενταχθούν έργα που θα καλύπτουν το σύνολο του ποσού του μέτρου.

Μέτρο 13: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας σε τοπικές ζώνες του αγροτικού χώρου.

Για το συγκεκριμένο έργο δεν έχουν εκδοθεί προκηρύξεις αλλά πρόκειται να εκδοθούν άμεσα.

Άξονας 5: Υποστήριξη και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού

Ενεργοποιήθηκαν 3 από τα 3 Μέτρα του σε ποσοστό 93,54 % της Δ.Δ. του άξονα. Κατατέθηκαν 166 προτάσεις και εντάχθηκαν 81 έργα συνολικού προϋπολογισμού 19.433.852 € (Δημ. Δαπάνη 19.433.852 €). Οι συνολικές πληρωμές των έργων του Άξονα έως σήμερα ανέρχονται σε 1.478.060,48 € ποσοστό 3,98 % της Δημόσιας Δαπάνης του Άξονα.

Μέτρο 1: Ανάπτυξη της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας – προώθηση της ισότητας των δύο φύλων.

Έχουν ενταχθεί 80 έργα ποσού 15.274.808 €. Οι απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 1.478.060 €. Από τον αριθμό των 80 ενταγμένων έργων, τα 60 είναι

προγράμματα «Βοήθεια στο σπίτι», τα 2 είναι προγράμματα «Κέντρων Ημερήσιων Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)», τα 7 είναι προγράμματα «Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)», τα 3 είναι προγράμματα «Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠ ΜΕΑ)» ενώ τα υπόλοιπα 8 αφορούν Παιδικούς και Βρεφονηπιακούς Σταθμούς.

Από τις 80 δομές, 60 έχουν ήδη προσλάβει προσωπικό και έχουν ξεκινήσει την λειτουργία τους, ενώ οι υπόλοιπες αναμένεται να έχουν ξεκινήσει μέχρι το τέλος Ιανουαρίου 2004.

Μέτρο 2: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Έχει ενταχθεί 1 έργο ποσού 4.159.044 € το οποίο αφορά στην υλοποίηση 58 προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων. Παρότι, είναι σε εξέλιξη η διαδικασία κατάρτισης συμβάσεων μεταξύ της Περιφέρειας Ηπείρου και των αναδόχων Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), οι απορροφήσεις παραμένουν μηδενικές.

Μέτρο 3: Τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης.

Έχει εκδοθεί μία προκήρυξη που αφορά στην υποβολή, από τις ενδιαφερόμενες Ομάδες Συνεργαζομένων Φορέων (ΟΣΦ), προτάσεων για Σχέδια Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων στα πλαίσια των Τοπικών Πρωτοβουλιών για την Απασχόληση (ΤΠΑ). Με την παραπάνω προκήρυξη, προκηρύχθηκε το σύνολο του μέτρου. Έχουν υποβληθεί 12 προτάσεις Σχεδίων Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων από αντίστοιχες Ομάδες Συνεργαζομένων Φορέων (ΟΣΦ) με αιτούμενο προϋπολογισμό 31.296.470 €.

Άξονας 6: Τεχνική βοήθεια

Ενεργοποιήθηκαν 3 από τα 3 Μέτρα του σε ποσοστό 47,42 % της Δ.Δ. του άξονα. Κατατέθηκαν 14 προτάσεις και εντάχθηκαν 12 έργα συνολικού προϋπολογισμού 1.532.007 € (Δημ. Δαπάνη 1.532.007 €). Οι συνολικές πληρωμές των έργων του Άξονα έως σήμερα ανέρχονται σε 785.188,52 € ποσοστό 13,52 % της Δημόσιας Δαπάνης του Άξονα.

Μέτρο 1: Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ.

Από τα ετήσια προγράμματα τεχνικής βοήθειας για το 2002 και 2003 έχει εγκριθεί ποσό 2.257.000 € που αντιστοιχεί σε ποσοστό 43,06 % της Συνολικής Δημόσιας

Δαπάνης του μέτρου. Έχουν ενταχθεί 11 έργα ποσού 1.470.600 €. Οι απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 772.476,52 €. Υπάρχουν ακόμη 3 έργα προϋπολογισμού 20.000 € στη διαδικασία συντονισμού.

Μέτρο 2: Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ.

Έχει ενταχθεί 1 έργο ποσού 61.407 €, οι δε απορροφήσεις ανέρχονται στο ποσό των 12.712 €.

Μέτρο 3: Τεχνική βοήθεια ΕΓΤΠΕ.

Στο μέτρο τρία δεν έχει ενταχθεί κανένα έργο.

2. Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και Προγράμματα²⁸

2.1 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που υλοποιήθηκαν και υλοποιούνται

RISE - Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνία των Πληροφοριών στην Ήπειρο. Στόχος της είναι η διαμόρφωση στρατηγικής για την ανάπτυξη της Κοινωνίας των Πληροφοριών στην Περιφέρεια Ηπείρου, με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών σε τομείς όπως ο τουρισμός, οι μεταφορές, η υγεία, οι ΜΜΕ, η δημόσια διοίκηση, η εκπαίδευση, ο πρωτογενής τομέας κλπ.

Leader είναι η Περιφέρεια Ηπείρου, εταίροι οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της Περιφέρειας, εταίροι υλοποίησης το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, η ETANAM, το Ίδρυμα Εγνατία Ηπείρου, η PRISMA και συμμετέχοντες τα Επιμελητήρια, οι ΤΕΔΚ, οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.

TEMETEN - Δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Δικτύου Τηλεϊατρικής και Τηλεργασίας. Στόχος είναι η συνεισφορά στην οικονομική ανάπτυξη των Περιφερειών που εμπλέκονται, μέσω ανάπτυξης προχωρημένων εφαρμογών τηλεματικής και υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και τηλεργασίας. Ολοκλήρωση και επίδειξη συστημάτων και υπηρεσιών που παρέχουν συμβουλές εξ αποστάσεως και διαγνωστική εργασία. Συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίων και Κέντρων Υγείας. Εφαρμογή Τηλεϊατρικής και τηλεργασίας κυρίως στον τουρισμό.

Leader είναι η Περιφέρεια Κρήτης, εταίροι οι Περιφέρειες Ηπείρου, Σαρδηνίας Ιταλίας, Βαλεαρίδων Νήσων Ισπανίας και Tampere Φινλανδίας.

TERRA - COASTLINK - Ευρωπαϊκό Δίκτυο για Αειφόρες Ακτές - Διαχείριση Παράκτιων περιοχών.

Ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών όσον αφορά τις χρήσεις γης και τον τουρισμό. Ευαισθητοποίηση των κατοίκων των παράκτιων περιοχών σε θέματα χωροταξίας και περιβάλλοντος. Έλεγχος παράκτιας ζώνης με σύστημα γεωγραφικών πληροφοριών Εγκαθίδρυση πρωτοκόλλου συνεργασίας με την Αλβανία για την προστασία των ακτών.

Leader είναι η Ισπανοπορτογαλική Αναπτυξιακή Εταιρεία ANAS, εταίροι οι Περιφέρειες Ηπείρου, Kent-Down-Devon-Cornwall Αγγλίας και Stortstroms Δανίας.

²⁸ <http://www.regionofepirus.gr>

RIS - Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας για την Ήπειρο.

Ανεύρεση τρόπων προώθησης της συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ, των τοπικών αρχών και των οργανισμών που παρέχουν υπηρεσίες προς τις ΜΜΕ, ώστε να αυξηθεί η ικανότητά τους να ανταπεξέλθουν το διεθνή ανταγωνισμό μέσω της καινοτομίας. Leader είναι η Περιφέρεια Ηπείρου με εταίρους τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της Περιφέρειας.

RECITE – FINESTRA - Καινοτόμες Χρηματοδοτήσεις για Νέες Επιχειρήσεις.

Παροχή υποστηρικτικών μέσων προς τις ΜΜΕ σε θέματα αυτοχρηματοδότησης και καλύτερης απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων. Ενεργή συμμετοχή των ΜΜΕ στο τοπικό γίνεσθαι, μεγαλύτερη συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, κωδικοποίηση πρακτικών προγραμματισμού και παρέμβασης σε τοπικό επίπεδο κλπ.

Leader είναι η εταιρεία Europrogetti & Finanza Ιταλίας, εταίροι οι Περιφέρειες Ηπείρου και Umbria Ιταλίας, οι Δήμοι Santiago de Compostela Ισπανίας - Bastia Γαλλίας και η Αναπτυξιακή Εταιρεία CIDE της Vale do Ave Πορτογαλίας.

ADAPT - Ηλεκτρονικό Εμπόριο και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

Εισαγωγή και εφαρμογή του ηλεκτρονικού εμπορίου στις ΜΜΕ με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, των υπηρεσιών και του εμπορίου και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και χρήση τεχνολογίας πολυμέσων με παράλληλη ανάπτυξη πιλοτικών εφαρμογών για την επίδειξη της ηλεκτρονικής ανταλλαγής εγγραφών.

Leader είναι ο ΟΤΕ, εταίροι η Περιφέρεια Ηπείρου, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το BIC Ηπείρου, οι εταιρείες Προοπτική και Systema Πληροφορική.

LIFE - (Περιβάλλον) ΘΥΑΜΙΣ: Δράσεις για την προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης στις λεκάνες απορροής και τις εκβολές του ποταμού Καλαμά και του ποταμού Lynher της Μεγάλης Βρετανίας.

Καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης, ανάπτυξη συστήματος GIS, καθιέρωση συστήματος παρακολούθησης ποιοτικών παραμέτρων του ποταμού Καλαμά, παρακολούθηση των πολιτικών διαχείρισης του Lynher, ανάλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, θέσπιση στόχων και προτεραιοτήτων για την εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης της περιοχής, συντονισμός των αρμοδίων εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων, ίδρυση άτυπου Συντονιστικού Οργάνου, Τοπικών Παρατηρητηρίων, περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση.

Leader είναι η Περιφέρεια Ηπείρου, εταίροι οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Ιωαννίνων και Θεσπρωτίας, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το ΤΕΙ Ηπείρου και η Περιφέρεια Cornwall της Αγγλίας.

LIFE- (Φύση) Εφαρμογή Διαχειριστικών Σχεδίων στις περιοχές Γράμμου και Ροδόπης.

Διαχείριση των περιοχών Γράμμου και Ροδόπης μέσα από τη δημιουργία υποδομής που θα επιτρέψει την προστασία και τη διαφύλαξη επτά ειδών πληθυσμών στις συγκεκριμένες περιοχές.

Leader είναι ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, εταίροι οι Περιφέρειες Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας-Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, τα Υπουργεία Γεωργίας και ΠΕΧΩΔΕ.

LIFE – (Φύση) Διαχείριση για τη διατήρηση των Υγροτόπων του Αμβρακικού. Διατήρηση και αποκατάσταση των λιμνοθαλασσών και των οικοτόπων της περιοχής-ιδιαίτερα σημαντικών για τη διαβίωση 6 ειδών ορνιθοπανίδας- εξασφάλιση της διαχείρισης και της προστασίας ειδών συμπεριλαμβανομένων των θαλασσιών χελωνών.

Leader είναι η ETANAM, εταίροι η Περιφέρεια Ηπείρου, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις Άρτας – Πρέβεζας και ο Σύλλογος για την προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας.

IST - EMPLOY - New Employment through innovative tools and services for an efficient/effective European Structural Funds Management.

(Απασχόληση μέσω καινοτόμων εργαλείων και υπηρεσιών για μια αποτελεσματική διαχείριση των χρημάτων των διαρθρωτικών ταμείων).

Δημιουργία καινοτόμου πληροφοριακού συστήματος για την τεχνική υποστήριξη της διαχείρισης των οικονομικών πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων, με στόχο την βελτίωση της παροχής υπηρεσιών στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμμετέχουν οι Περιφέρειες Ηπείρου, Basilicata Ιταλίας, Mid West Ιρλανδίας, το Υπουργείο Γεωργίας, το Υπουργείο Οικονομικών της Ιταλίας καθώς και εταιρείες από την Ελλάδα και την Ιταλία που ασχολούνται με το αντικείμενο του έργου.

IST-ODIN - Geographic distributed information tools and services for the mobile information society (Γεωγραφικά διανεμημένα πληροφοριακά εργαλεία και υπηρεσίες για την κινητή κοινωνία των πληροφοριών).

Δημιουργία καινοτόμου πληροφοριακού συστήματος για την παροχή πληροφοριών σε πολίτες, τουρίστες και ΜΜΕ σε απομακρυσμένες / παραμεθόριες περιοχές μέσω

του internet για θέματα τουρισμού, πολιτισμού, περιβάλλοντος και επιχειρηματικού ενδιαφέροντος με δυνατότητα ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Συμμετέχουν η Περιφέρεια Ηπείρου, το Ίδρυμα Εγνατία Ηπείρου, ο Δήμος Fjordane Ολλανδίας και εταιρείες από την Ολλανδία, την Αγγλία, την Ιταλία και την Ιρλανδία που ασχολούνται με το αντικείμενο του έργου.

ECOS-OUVERTURE, EDEN - Balancing Economic Development and Environmental Planning for tourism in rural Europe.

Στόχος του έργου είναι να αναπτυχθεί μεθοδολογία ώστε να προσδιορισθούν το οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος και η ωφέλεια που υπάρχουν κυρίως από την ανάπτυξη του τουρισμού σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές.

Συμμετέχουν η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Πρέβεζας, συντονιστής του έργου με εταίρους την Περιφέρεια Ηπείρου-Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσπρωτίας-εταιρεία Prisma, η Περιφέρεια Vasterbotten Σουηδίας, η Περιφέρεια Maramures Ρουμανίας και η Ένωση Τοπικών Κυβερνήσεων της Sokoroalja Ουγγαρίας.

REPPIS - Δίκτυο των τόπων της Ξερολιθιάς.

Αντικείμενο είναι η προβολή, ανάδειξη και αξιοποίηση των σημαντικών μνημείων ξερολιθιάς στο χώρο της Μεσογείου.

Εταίροι είναι η Περιφέρεια Ηπείρου, το Εθνικό Πάρκο Luberon Γαλλίας, οι Δήμοι Corsano και Noci Ιταλίας και το Τοπικό Συμβούλιο της Μαγιόρκα Ισπανίας.

RAFAEL - Ανάδειξη και επαναλειτουργία τριών νερόμυλων και των παραρτημάτων τους σε τρεις Ευρωπαϊκές Περιφέρειες.

Αντικείμενο είναι η δημιουργία δικτύου Μουσείων προβιομηχανικής παραγωγής. Εταίροι είναι η Περιφέρεια Ηπείρου και τα Μεσογειακά Κέντρα Περιβάλλοντος Αθηνών και Avignon Γαλλίας.

PRINCE - Προετοιμασία για το ευρώ.

Σκοπός του έργου είναι η προετοιμασία ευαίσθητων πληθυσμών (κατοίκων ορεινών και απομακρυσμένων περιοχών, νέων, κοινωνικά αποκλεισμένων, ηλικιωμένων) για να δεχθούν το νέο νόμισμα.

Εταίροι είναι η Περιφέρεια Veneto (leader) της Ιταλίας, η Περιφέρεια Ηπείρου και μη κυβερνητικές Οργανώσεις από την Περιφέρεια Upper Austria της Αυστρίας.

INTERREG II C Cadses - Intermigra, Μετανάστευση και χωρική ανάπτυξη σε αστικά κέντρα και περιοχές της υπαίθρου στην Ήπειρο.

Σκοπός του έργου είναι η αναζήτηση, σε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, χωροταξίας και περιφερειακής ανάπτυξης, των λόγων καθυστέρησης της περιφέρειας - παρά τις

προσπάθειες που καταβάλλονται - και ο εντοπισμός του ρόλου της μετανάστευσης στην αναπτυξιακή διαδικασία ως διαδικασίας εξόδου κατοίκων αλλά και έλξης νέων κατοίκων στην περιοχή.

2.2 Κοινοτικές πρωτοβουλίες που έχουν υποβληθεί για έγκριση

IST-OASIS - An Interoperable platform for scalable emergency information management system.

Το έργο αποσκοπεί στην οργάνωση, σχεδιασμό, υλοποίηση, πιλοτική λειτουργία και αξιολόγηση ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης εκτάκτων καταστάσεων από περιβαλλοντικές καταστροφές. Το σύστημα και οι προσφερόμενες σε αυτό υπηρεσίες θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις όλων των σταδίων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από μια περιβαλλοντική καταστροφή. Προβλέπεται σειρά εργαλείων που θα αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη προηγμένων εφαρμογών διαχείρισης περιβαλλοντικών καταστροφών από πλημμύρες, κατολισθήσεις, βιομηχανικά ατυχήματα και δασικές πυρκαγιές.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου είναι 4.736.000 euro (158.000 euro για την Περιφέρεια Ηπείρου).

Συμμετέχουν η Περιφέρεια Ηπείρου, Τοσκάνης Ιταλίας, Telemark Νορβηγίας, Limerick Ιρλανδίας, το Ιταλικό Υπουργείο Περιβάλλοντος, οργανισμοί, ινστιτούτα και εταιρείες.

LIFE III - (Φύση) Management actions for the conservation of Kalodiki Wetland (Δράσεις διαχείρισης για την προστασία του έλους Καλοδίκι).

Στόχος του έργου είναι η αποκατάσταση και προστασία της περιοχής ως μοναδικού υδροβιότοπου στην Ελλάδα καθώς και η αύξηση της βιοποικιλότητάς του. Θα δημιουργηθούν διαχειριστικές δράσεις για την ανάδειξη της οικολογικής αξίας του έλους Καλοδίκι και ειδικότερα για τη διατήρηση και εξάπλωση του είδους calcareous fens στην περιοχή αυτή.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου είναι 1.608.914 ευρώ.

Συμμετέχουν η Περιφέρεια Ηπείρου που είναι συντονιστής του έργου, το ΕΚΒΥ, το Πανεπιστήμιο Πατρών και το ΤΕΙ Ηπείρου.

LIFE III - (Φύση) Αποκατάσταση και προστασία των καμένων δασών μαύρης πεύκης του Σμόλικα.

Στόχος του έργου είναι να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα αποκατάστασης και προστασίας των καμένων συστάδων του Σμόλικα, ώστε τα καμένα οικοσυστήματα

της μαύρης πεύκης να αναγεννηθούν επιτυχώς. Οι δράσεις του περιλαμβάνουν : έργα αποκατάστασης των καμένων οικοσυστημάτων, προστασίας καμένων οικοσυστημάτων, επιστημονική παρακολούθηση της περιοχής, ενημέρωση-κατάρτιση-ευαισθητοποίηση.

FALCONE - Το οργανωμένο έγκλημα, μεταξύ καταστολής και πρόληψης. Αποσκοπεί στη διευκόλυνση της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και στην μείωση των εμποδίων για την συνεργασία μεταξύ κρατών – μελών.

Πρόγραμμα κοινοτικής δράσης στον τομέα της παρακολούθησης της υγείας στο πλαίσιο της δημόσιας υγείας - Πληροφοριακά συστήματα υγείας στην Ευρώπη.

Στοχεύει στην λεπτομερή καταγραφή των πληροφοριακών συστημάτων υγείας και κυρίως παρακολούθησης της υγείας - στην συγκριτική ανάλυση της συλλεχθείσας πληροφορίας - σε υποδείξεις και συστάσεις για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού συστήματος παρακολούθησης της υγείας.

2.3 Προγράμματα

• Κοινωνία της Πληροφορίας

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η Κοινωνία της Πληροφορίας δημιουργεί νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη, ευημερία και ποιότητα ζωής. Η ανάπτυξή της βασίζεται στη ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Οι τεχνολογίες αυτές αποτελούν ουσιαστικό εργαλείο για ανοιχτή και αποτελεσματική διακυβέρνηση καθώς και για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Δημιουργούν νέες μεθόδους εργασίας, νέες δεξιότητες και την ανάγκη για συνεχή μάθηση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος. Συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής με την παροχή καλύτερων υπηρεσιών υγείας, μεταφορών και προστασίας του περιβάλλοντος.

Για την προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ελλάδα με τρόπο συνεκτικό και ολοκληρωμένο, έχει ενταχθεί ένα ξεχωριστό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Κοινωνία της Πληροφορίας στο 3ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Κοινωνία της Πληροφορίας έχει καινοτόμο και οριζόντιο χαρακτήρα, διαπερνώντας διαφορετικές κυβερνητικές υπηρεσίες. Αποτελεί σύνολο ολοκληρωμένων και συμπληρωματικών παρεμβάσεων σε διάφορους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής έτσι ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν καταλυτικά για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ελλάδα. Στόχος

του είναι να εφαρμοστούν τα σημαντικότερα σημεία της Λευκής Βίβλου της ελληνικής κυβέρνησης με τίτλο «Η Ελλάδα στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Στρατηγική και Δράσεις» του 1999 και, παράλληλα, να επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας eEurope και του Σχεδίου Δράσης eEurope 2002 που εγκρίθηκε στο Συμβούλιο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Φέϊρε τον Ιούνιο του 2000.

• ΕΠΤΑ

Το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ) καταρτίζεται από την Επιτροπή της παραγράφου 6 του άρθρου 13 του Ν. 2539/1997 με στόχο:

- το συντονισμό του συνόλου των επιμέρους πολιτικών που εφαρμόζονται για την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση, συμπεριλαμβανομένων και των Κοινοτικών πολιτικών, με κατεύθυνση την ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου των ΟΤΑ
- την ορθολογική αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων που κατευθύνονται στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, έτσι ώστε να βελτιώνεται η αποδοτικότητά τους
- την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ΟΤΑ.

Σε εθνικό επίπεδο αρμόδια για την κατάρτιση, την παρακολούθηση, την υποστήριξη και τη διοίκηση εφαρμογής του ΕΠΤΑ είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠΤΑ.

Το έργο της υποστηρίζεται από την Ομάδα Διοίκησης Έργου (Ο.Δ.Ε.), η οποία συνεπικουρείται από μία Γραμματεία.

• ΑΚΡΙΤΑΣ

Το πρόγραμμα «ΑΚΡΙΤΑΣ» είναι ένα νέο πρόγραμμα και σκοπός του είναι η άμεση αντιμετώπιση των αυξημένων αναγκών των κατοίκων των παραμεθόριων περιοχών της χώρας και η ενίσχυση της οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των περιοχών αυτών.

Αφετηρία για την πολιτική απόφαση σχεδιασμού και υλοποίησης του προγράμματος αυτού αποτέλεσε η διαπίστωση των ελλείψεων στους παραμεθόριους οικισμούς σε βασικά έργα υποδομής και σε παροχές που αφορούν άμεσα στην ποιότητα ζωής. Επίσης η συνεχιζόμενη εγκατάλειψη των οικισμών αυτών από το νέο κατεξοχήν οικονομικά ενεργό πληθυσμό, παρά το ισχύον θεσμοθετημένο αναπτυξιακό πλαίσιο

για τις παραμεθόριες περιοχές (Αναπτυξιακός Νόμος 2601/98) και τη δημιουργία διαφόρων αναγκαίων κεντρικών υποδομών από άλλα προγράμματα.

Η χρηματοδότηση του προγράμματος θα γίνει από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ) σύμφωνα με Κοινή Υπουργική Απόφαση που έχει ήδη υπογραφεί και τη σύμφωνη γνώμη της ΚΕΔΚΕ.

Μέσω του προγράμματος θα χρηματοδοτηθούν έργα μικρά-συμπληρωματικά σε άλλα μεγάλα, έτσι ώστε αυτά να καταστούν λειτουργικά, καθώς και έργα μικρά μη επιλέξιμα από ευρωπαϊκές πηγές, που είναι όμως απαραίτητα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Το πρόγραμμα είναι διαρθρωμένο στους εξής έξι (6) άξονες: υποδομές, παιδεία-πολιτισμός, υγεία-πρόνοια, αθλητισμός, περιβάλλον, οικονομία.

Στα πλαίσια του προγράμματος «ΑΚΡΙΤΑΣ» η Περιφέρεια Ηπείρου σε συνεργασία με τους παραμεθόριους ΟΤΑ και έπειτα από δικές τους προτάσεις ενέταξε σε πρώτη φάση προτάσεις έργων ύψους 1.010.000 ευρώ, τις οποίες και απέστειλε στο ΥΠΕΣΔΔΑ για τη συνέχιση υλοποίησης του προγράμματος.

• ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Το πρόγραμμα ΠΟΛΙΤΕΙΑ αφορά την πρωτοβουλία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.

Είναι γεγονός ότι για πολλά χρόνια τώρα η δημόσια διοίκηση υπολειτουργεί και η λειτουργία της δε διασφαλίζει το σεβασμό και την εφαρμογή βασικών αρχών όπως η νομιμότητα, η διαφάνεια και η ισότητα ευκαιριών. Η ανάγκη διοικητικής μεταρρύθμισης είναι επιτακτική, όχι μόνο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, αλλά και για να πάνσουν οι πολίτες της χώρας μας να είναι αποδέκτες υπηρεσιών αμφισβητούμενης ποιότητας.

• EQUAL – Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL σχεδιάστηκε για να ενισχύσει την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης. Είναι ένα Πεδίο Πειραματισμού πάνω σε νέες μορφές συνεργασίας σε τοπικό, εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο με στόχο την αντιμετώπιση των διακρίσεων και των ανισοτήτων στην αγορά εργασίας.

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί μέσα από νέες μορφές εταιρικών σχημάτων που καλούνται «Αναπτυξιακές Συμπράξεις» οι οποίες θα ενισχύσουν την συνεργασία όλων των τοπικών συντελεστών ώστε μέσα από την ανταλλαγή διαφορετικών εμπειριών να προσεγγίσουν από κοινού ένα πρόβλημα της περιοχής τους που εμπίπτει σε ένα από τα θεματικά πεδία της EQUAL.

Την προσπάθεια των «Αναπτυξιακών Συμπράξεων» θα εμπλουτίσει η κοινή δράση με ένα ή περισσότερα εταιρικά σχήματα άλλων χωρών και η σύνδεση όλων όσων ασχολούνται με το ίδιο θέμα. Τα αποτελέσματα των δράσεων θα είναι διαθέσιμα σε όλους τους ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων τόσο εκείνων που χαράζουν πολιτική, όσο και εκείνων που εμπλέκονται σε άλλα εταιρικά σχήματα, προκειμένου να ωφεληθούν στη δική τους προσπάθεια.

Η EQUAL χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο με 2.847 εκ. ΕΥΡΩ για την περίοδο 2000 - 2006. Το ποσό που αντιστοιχεί στην Ελλάδα είναι 104,1 εκ. Ευρώ.

Η EQUAL εξετάζει νέους τρόπους αντιμετώπισης των διακρίσεων και της ανισότητας που υφίστανται οι εργαζόμενοι και τα άτομα που αναζητούν εργασία.

Οι βασικές αρχές της EQUAL είναι η διακρατική συνεργασία, η καινοτομία, η ενδυνάμωση-ενεργός συμμετοχή, η θεματική και εταιρική προσέγγιση, η διάδοση και ενσωμάτωση στον κεντρικό κορμό πολιτικών και πρακτικών.

Οι δραστηριότητες βασίζονται στους τέσσερις πυλώνες:

- Απασχολησιμότητα
- Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος
- Προσαρμοστικότητα και
- Ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες.

• Πρόγραμμα Αθλητικών Υποδομών Ελλάδα 2004

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού εκπονεί ένα μακροπρόθεσμο Πρόγραμμα για την ανάπτυξη των αθλητικών υποδομών σε εθνικό επίπεδο, στοχεύοντας στην κάλυψη των αναγκών του αγωνιστικού και μαζικού αθλητισμού της χώρας. Ο αθλητικός αυτός σχεδιασμός διαμορφώνεται με βάση αντικειμενικά κριτήρια και παίρνει υπόψη την ιστορικότητα και τον τρόπο ζωής του τόπου, τις αθλητικές τάσεις που αναπτύσσονται και την υπάρχουσα υποδομή.

- **Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για τους Έλληνες Τσιγγάνους**

Σε όλα τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το τσιγγάνικο ζήτημα αποτελεί ένα σοβαρό μέλημα των κυβερνήσεων και ένα σοβαρό πεδίο δράσης στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

Στην Ελλάδα τα τελευταία είκοσι χρόνια δημόσιοι φορείς αλλά και μη κυβερνητικές οργανώσεις προσέγγισαν τους Τσιγγάνους με προγράμματα και δράσεις στοχεύοντας στην κοινωνική τους ένταξη. Μερικοί δημόσιοι φορείς σχεδίασαν πολιτικές και υλοποίησαν προγράμματα με σοβαρότητα, υπευθυνότητα και συνέπεια για σειρά ετών και άλλοι φορείς πραγματοποίησαν σημαντικά βήματα στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης οξυμένων προβλημάτων.

3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ²⁹

3.1 Πρότυπο Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας

Το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου ακολουθεί αφενός τις γενικές αρχές και άξονες του Εθνικού ΣΠΑ 2000-2006 και αφετέρου συντάσσεται με τις βασικές επιλογές του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Χωρικής Ανάπτυξης (ESDP).

Ειδικότερα ως προς την εθνική πολιτική, το πλαίσιο αρχών στο οποίο στηρίχθηκε η πρόταση Χωροταξικού Σχεδίου της Περιφέρειας Ηπείρου αναφέρεται στην επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης συνολικά για τη χώρα η οποία συνδυάζει, σύμφωνα με τις "Προκαταρκτικές Συνοπτικές Κατευθύνσεις για τη Γ' Φάση Μελετών Χωροταξικών Σχεδίων Περιφερειών" της Δ/σης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ (12/7/1999), "την ανάδειξη και προστασία των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής ταυτότητας, τη διαπεριφερειακή ολοκλήρωση, την πολυκεντρικότητα και την ανταγωνιστική οικονομία εξωστρεφούς προσανατολισμού με πλέον ισότιμη ένταξη στην Ε.Ε. μέσω διεύρυνσης της ακτινοβολίας της στην άμεση και ευρύτερη γεωπολιτική της περίμετρο".

3.2 Στρατηγικοί Στόχοι Χωροταξικού Σχεδίου

Στα πλαίσια των ευρύτερων κατευθύνσεων της Εθνικής και Ευρωπαϊκής περιφερειακής και χωροταξικής πολιτικής, οι στρατηγικοί στόχοι τους οποίους θέτει η πρόταση χωροταξικού σχεδίου συνοψίζονται ως εξής:

1. Επίτευξη της σύγκλισης της Περιφέρειας Ηπείρου με τις άλλες εθνικές και ευρωπαϊκές περιφέρειες. Ο στόχος αυτός συνεπάγεται την οικονομική και κοινωνική αναβάθμιση της Ηπείρου στον Ελληνικό και Ευρωπαϊκό χώρο και την αποτελεσματική προσαρμογή της στα νέα γεωπολιτικά δεδομένα και στο διεθνή ανταγωνισμό. Η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει:
 - Την άρση της απομόνωσης της Περιφέρειας με τη διασφάλιση προσβάσεων από ξηράς, αέρος και θαλάσσης, προς και από τον ελληνικό, ευρωπαϊκό και βαλκανικό / παρα- Ευξείνιο χώρο.

²⁹ Περιφέρεια Ηπείρου, Πρόταση Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ηπείρου.

- Την εξέλιξη του παραγόμενου προϊόντος και εισοδήματος, έτσι ώστε να πλησιάσει το Κοινοτικό όριο του Στόχου 1 (75% του μέσου ευρωπαϊκού ΑΕΠ).
- Την ανάδειξη αναπτυξιακών ζωνών και πόλων ανάπτυξης, για μεγιστοποίηση και συστηματοποίηση της αναπτυξιακής προσπάθειας.
- Την ενίσχυση των μειονεκτικών περιοχών οι οποίες εκτείνονται στις ορεινές και παραμεθόριες περιοχές της Περιφέρειας με μέτρα συγκράτησης του πληθυσμού και τόνωσης της οικονομίας τους.
- Την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και της Κοινωνίας της Πληροφορίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχει ο δημόσιος τομέας.

2. Αξιοποίηση των συγκριτικών αναπτυξιακών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της. Ειδικότερα ο στόχος αυτός προϋποθέτει:

- Αξιοποίηση της γεωργικής παραγωγής με εκσυγχρονισμό των μέσων παραγωγής, έγγειες βελτιώσεις και αναδιάρθρωση της παραγωγής. Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός της κτηνοτροφίας, η οποία αποτελεί τον δυναμικότερο κλάδο του πρωτογενούς τομέα. Καθετοποίηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής.
- Ανάπτυξη του τουρισμού στην παράκτια ζώνη η οποία ευνοείται από την ζεύξη του Ακτίου, την αναβάθμιση του λιμένα της Ηγουμενίτσας και την εγκατάσταση του συστήματος των κλειστών αυτοκινητοδρόμων Εγνατίας Οδού-Δυτικού Άξονα.
- Ανάπτυξη ορεινού και πολιτιστικού τουρισμού για την ήπια αξιοποίηση του μοναδικού φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της Περιφέρειας.
- Αξιοποίηση της παραμεθόριας θέσης της Περιφέρειας για την ανάπτυξη υπηρεσιών "πύλης" προς την Ε.Ε. και τον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων και του Αδριατικού διαδρόμου.

3. Εφαρμογή ενός προτύπου "αειφόρου" ανάπτυξης. Η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει την συνολική προστασία των παραγωγικών, οικολογικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας και ειδικότερα:

- Την θεσμοθετημένη προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας.
- Την θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής αξίας και τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Την θεσμοθέτηση χρήσεων γης και την επιβολή περιορισμών δόμησης σε περιοχές συγκρούσεων χρήσεων ή ευρέων οικιστικών συγκεντρώσεων.
- Τη διαχείριση ευαίσθητων περιοχών με οικολογική και πολιτιστική αξία.
- Τη διαχείριση αποβλήτων και απορριμμάτων αστικών, αγροτικών και βιομηχανικών περιοχών.
- Την ισόρροπη ανάπτυξη του οικιστικού δικτύου και την ανάσχεση της τάσης αστικοποίησης και της παράλληλης ερήμωσης των μικρών οικισμών.
- Την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού με πρόβλεψη εκπόνησης μελετών Ρυθμιστικού Σχεδίου.

3.3 Σύνδεση της Περιφέρειας με το Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές Χωρικό Σύστημα

Το νέο καθεστώς προσβάσεων και αναπτυξιακών ευκαιριών που διαμορφώνεται στην Ήπειρο υποδεικνύει την οριοθέτηση νέων "αναπτυξιακών διαδρόμων" οι οποίοι συνδέουν την Περιφέρεια με τον υπόλοιπο Ελληνικό και Ευρωπαϊκό χώρο. Συγκεκριμένα, οι δύο ευρω-διάδρομοι με αναπτυξιακή προοπτική και αφετηρία στον Ελληνικό χώρο που προτείνει το Ευρω-χωροταξικό σχέδιο (δηλαδή Αθήνα-Ρώμη και Πάτρα –Μπρίντεζι – Βερόνα - Μόναχο) αναμορφώνονται ως εξής, με δεδομένο το νέο ρόλο της Ηπείρου και της Ηγουμενίτσας:

- **1ος Ευρωδιάδρομος:** Αθήνα – Ιωάννινα – Ηγουμενίτσα - Ρώμη,
- **2ος Ευρωδιάδρομος:** Πάτρα – Ηγουμενίτσα – Μπρίντεζι – Βερόνα – Μόναχο.

Επίσης ένας 3ος αναπτυξιακός "διάδρομος" αναπτύσσεται στα όρια της χώρας κατά μήκος της Εγνατίας Οδού (Ηγουμενίτσα – Θεσσαλονίκη - Αλεξανδρούπολη) με προεκτάσεις προς τον ευρύτερο Βαλκανικό – παρά - Ευξείνιο χώρο αφενός και την Ε.Ε. αφετέρου.

Και οι τρεις "διάδρομοι" που αναφέρθηκαν πιο πάνω, ενώνουν την Ήπειρο με τον κεντρικό αναπτυξιακό άξονα Αθήνας - Θεσσαλονίκης, δημιουργώντας σημαντικές αναπτυξιακές προεκτάσεις του άξονα προς δυσμάς. Παράλληλα, η ανάδειξη της πόλης των Ιωαννίνων σε κέντρο τηλεπικοινωνιών και τεχνολογικής ανάπτυξης,

αναμένεται να δημιουργήσει άυλους διαύλους ανάπτυξης, με κατεύθυνση τόσο προς τον άξονα Αθήνας-Θεσσαλονίκης όσο και προς τον ευρύτερο Ευρωπαϊκό και Βαλκανικό/παρά-Ευξείνιο χώρο.

3.4 Γενικευμένες Ζώνες Ανάπτυξης

Σύμφωνα με την Β' Φάση της μελέτης του χωροταξικού σχεδίου, στην Περιφέρεια Ηπείρου εντοπίζονται 4 γενικευμένες ζώνες ανάπτυξης ως εξής:

- **Η παράκτια ζώνη ανάπτυξης τουρισμού και θαλάσσιων μεταφορών.** Η ζώνη αυτή χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση έργων τουριστικής ανάπτυξης, θαλάσσιων μεταφορών και ανάπτυξης της αλιείας. Αναπτυξιακές παρεμβάσεις στη ζώνη αυτή είναι σημαντικές, διότι αφενός αυξάνουν τις αναπτυξιακές δυνατότητες των δύο μεγάλων αστικών κέντρων (Ηγουμενίτσα, Πρέβεζα) με την κατασκευή μεγάλων λιμενικών έργων και αφετέρου δημιουργούν υποδομές και προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης, με διαρθρωτικά αναπτυξιακά αποτελέσματα κύρια για το βόρειο τμήμα της ζώνης (Νομός Θεσπρωτίας). Η παράκτια ζώνη προσφέρεται τόσο για ελεγχόμενη ανάπτυξη μαζικού τουρισμού όσο και για εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Στην ζώνη αυτή πρέπει να προστεθεί και η προστατευόμενη περιοχή του υδροβιότοπου του Αμβρακικού, η οποία προσφέρεται για οικολογικό τουρισμό.
- **Η ζώνη των ορεινών όγκων που επιδέχονται τουριστική ανάπτυξη.** Η ζώνη αυτή εκτείνεται αφενός κατά μήκος του ανατολικού ορίου της Περιφέρειας, στους Νομούς Ιωαννίνων (Ζαγόρι, Μέτσοβο, περιοχή Κόνιτσας, Βόρεια Τζουμέρκα) και Άρτας (κεντρικά και νότια Τζουμέρκα) και αφετέρου κατά μήκος των συνόρων με την Αλβανία (περιοχή Φιλιατών, Πωγωνοχώρια - Μαστοροχώρια). Στην ζώνη αυτή πρέπει να προστεθούν "θύλακες" ανάπτυξης τουρισμού στους άλλους νομούς (περιοχή Λίμνης Ζηρού και Λίμνης Πουρναρίου, στενά Αχέροντα-Σούλι, περιοχή Παραμυθιάς). Η ζώνη αυτή χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητα ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, βάσει των συγκριτικών πλεονεκτημάτων (φυσικού κάλλους και πολιτιστικής κληρονομιάς) των περιοχών που εμπεριέχει.
- **Η ζώνη εκμεταλλεύσιμης γεωργικής γης με δυνατότητα υψηλής απόδοσης.** συγκεντρώνεται αφενός στο νότιο-δυτικό τμήμα της Περιφέρειας το οποίο

περιλαμβάνει εκτάσεις του Νομού Πρέβεζας και του Νομού Άρτας και αφετέρου σε "θύλακες" των νομών Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων. Στην ζώνη Πρέβεζας-Άρτας συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των αρδευτικών έργων, τα οποία όμως υστερούν σε σχέση με τις διαπιστωμένες ανάγκες της περιοχής.

- Η ευρύτερη ζώνη των ορεινών και ημιορεινών περιοχών είναι η πιο εκτεταμένη και περιλαμβάνει περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης κυρίως της κτηνοτροφίας, τόσο της ελεύθερης όσο και της οργανωμένης. Σημαντική επίδραση στη ζώνη αυτή έχουν οι υποδομές βοσκοτόπων και οργανωμένων μονάδων, αλλά και τα έργα "τοπικής ανάπτυξης" τα οποία βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και τις προσπάθειες στους ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς.

3.5 Σενάριο Χωρικής Ανάπτυξης της Ηπείρου

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ επελέγη το 3ο Αναπτυξιακό Σενάριο το οποίο είχε προταθεί κατά την Β' Φάση.

Το 3ο Σενάριο αποτελεί το πιο "αισιόδοξο" από πλευράς αναπτυξιακής πορείας, καθώς συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη με τη βέλτιστη (αιφορική) διαχείριση του περιβάλλοντος και περιλαμβάνει παρεμβάσεις πέραν των όσων προγραμματίζονται στο Γ' ΣΠΑ. Το σενάριο αυτό είναι "συμπληρωματικό" του 2ου σεναρίου το οποίο βασίζεται στις παρεμβάσεις του Γ' ΣΠΑ και του 1ου σεναρίου το οποίο λαμβάνει υπόψη μόνο τις παρεμβάσεις του Β' ΣΠΑ. Το 3ο σενάριο έχει μεσο-μακρο-πρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, προϋποθέτει τόσο την ολοκλήρωση και πλήρη λειτουργικότητα όλων των έργων που σχεδιάζονται για την Περιφέρεια (σύμφωνα με το πρώτο και δεύτερο σενάριο), και επιπλέον περιέχει παρεμβάσεις τις οποίες η Ομάδα Μελέτης κρίνει απαραίτητες για την ολοκλήρωση της αναπτυξιακής διαδικασίας στην Περιφέρεια.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά τα κύρια σημεία του επιλεγέντος σεναρίου χωρικής ανάπτυξης.

3.5.1 Κύριες Παρεμβάσεις-Έργα

Προβλέπονται τα εξής έργα υποδομών και συναφείς ενέργειες προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος.

Υποδομές Μεταφορών

- Ολοκλήρωση Εγνατίας οδού
- Κατασκευή Δυτικού Άξονα (Ιόνια οδός)
- Ολοκλήρωση του ενδοπεριφερειακού και διαπεριφερειακού εθνικού δικτύου μέσω βελτιώσεων στους οδικούς άξονες:
 - Πρέβεζα – Ηγουμενίτσα – Σαγιάδα - Μεθοριακός σταθμός
 - Φιλιπιάδα - Πρέβεζα
 - Κόνιτσα - Καστοριά
 - Άρτα - Καρδίτσα
 - Άρτα - Τρίκαλα
- Ολοκλήρωση Λιμένα Ηγουμενίτσας
- Βελτίωση αεροπορικής σύνδεσης Ιωαννίνων
- Βελτίωση Λιμένα Πρέβεζας
- Βελτίωση του επαρχιακού οδικού δικτύου στο σύνολο της Περιφέρειας
- Χωροθέτηση νέου διεθνούς αεροδρομίου στον άξονα Ιωάννινα-Ηγουμενίτσα ή εναλλακτικά, στην πεδιάδα της Άρτας
- Σιδηροδρομική σύνδεση με τη Θεσσαλία (Ηγουμενίτσα-Καλαμπάκα).

Υποδομές Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής

- Ολοκλήρωση δικτύων αποχέτευσης και εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων στους δήμους Άρτας, Ηγουμενίτσας, Πρέβεζας, Ιωαννίνων, Κόνιτσας και Μετσόβου και κατασκευή αντίστοιχων υποδομών στους δήμους Αμβρακικού, Αράχθου, Κομποτίου, Πέτα, Κομμένου, Φιλοθέης, Παραμυθιάς, Συβότων, Φιλιατών, Λούρου, Φιλιππιάδας.

Κοινωνικές Υποδομές (υγεία, εκπαίδευση, κλπ.) - Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων

- Βελτιώσεις και εκσυγχρονισμός των νοσοκομειακών υποδομών και των κέντρων υγείας της Περιφέρειας και κατασκευή νοσοκομειακής υποδομής στην Ηγουμενίτσα.

- Βελτιώσεις των υποδομών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφέρειας (αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια).
- Βελτιώσεις υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και ΤΕΙ Ηπείρου).

Προστασία και Διαχείριση Βιοτόπων και Οικοσυστημάτων

- Προστασία, ανάδειξη και διαχείριση Λίμνης Ιωαννίνων
- Προστασία και διαχείριση βιοτόπου Αμβρακικού
- Προστασία και ανάπτυξη υγροτόπων (Στενά και Δέλτα Καλαμά-Λίμνη/Έλος Καλοδικίου)
- Προστασία και ανάδειξη των οικοτόπων στην περιοχή της Βόρειας Πίνδου
- Προστασία και ανάδειξη Αχέροντα
- Ενέργειες θεσμοθέτησης περιοχών ειδικής προστασίας

Παραγωγικές και Τεχνολογικές Υποδομές

- Αγωγός φυσικού αερίου
- Έργα διαχείρισης υδάτινου δυναμικού
- Ολοκλήρωση αρδευτικών έργων
- Συμπλήρωση υποδομών ΒΙΠΕ, ΒΙΠΑ και ΒΙΟΠΑ καθώς και ελεύθερης ζώνης εμπορευμάτων στον Λιμένα Ηγουμενίτσας
- Ενίσχυση των υποδομών Έρευνας και Τεχνολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και ΤΕΙ Ηπείρου.
- Υποδομές προστασίας και ανάδειξης ορεινών όγκων (έργα τουριστικής αξιοποίησης και προώθησης ειδικών μορφών τουρισμού)
- Θεσμοθέτηση ΠΟΤΑ στην παράκτια ζώνη του Νομού Πρέβεζας.

3.5.2 Τάσεις – Προοπτικές - Προτάσεις

Σύμφωνα με τα προηγούμενα, διαμορφώνονται οι εξής τάσεις - προοπτικές ανάπτυξης για το προτεινόμενο σενάριο:

3.5.2.1 Ως προς το οικιστικό δίκτυο

Η διάρθρωση του οικιστικού δικτύου της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται από δύο παράλληλους διπολικούς άξονες, οι οποίοι ορίζονται από τις 4 πρωτεύουσες των νομών. Το πρώτο και ισχυρότερο δίπολο ορίζεται από τα Γιάννενα και την Ηγουμενίτσα, δύο δυναμικά οικιστικά κέντρα τα οποία αναμένεται να λειτουργήσουν ως "μοχλοί" ανάπτυξης της Περιφέρειας. Τα Γιάννενα αναμένεται να αναπτύξουν την δυναμική τους ακόμη περισσότερο, ως "διασταύρωση" των δύο μεγάλων αξόνων (Εγνατία, Ιόνια Οδός) και ως κέντρο προηγμένης τεχνολογίας και τηλεπικοινωνιών. Η Ηγουμενίτσα αποκτά δυναμική λόγω της αναβάθμισης του λιμένα της σε "πύλη" της χώρας προς την Ε.Ε., με παράλληλη λειτουργία συνδυασμένου κόμβου μεταφορών (αυτοκινητόδρομος, τρένο, αεροδρόμιο) και αναδεικνύεται στον 2ο σε σημασία πόλο ανάπτυξης στην Περιφέρεια, μετά την πρωτεύουσά της. Τα υπόλοιπα δύο αστικά κέντρα της Περιφέρειας, Άρτα και Πρέβεζα, αναβαθμίζουν το ρόλο τους και αποκτούν ισόρροπη θέση στο νότιο "δίπολο" της Περιφέρειας. Η Άρτα, αξιοποιεί τη θέση της πάνω στον Δυτικό άξονα (Ιόνια οδός) που θα έχει ολοκληρωθεί, η δε Πρέβεζα αποκομίζει ήδη τα οφέλη της υλοποίησης των έργων του Β' ΣΠΑ (κυρίως της ζεύξης Ακτίου) και της αναμενόμενης τουριστικής ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης.

Το επόμενο στοιχείο που χαρακτηρίζει τη διάρθρωση και ιεραρχία του οικιστικού δικτύου της Ηπείρου, σύμφωνα με το προτεινόμενο σενάριο, είναι η ανάδειξη ενός αριθμού δυναμικών μεσαίων ημιαστικών κέντρων που είναι ικανά να λειτουργήσουν αυτόνομα και ως δυναμικοί πόλοι ανάπτυξης. Τέτοια "μεσαία" κέντρα είναι κατά κύριο λόγο η Κόνιτσα, το Μέτσοβο, η Φιλιπιάδα, το Καναλάκι, η Παραμυθιά και τα Πράμαντα, ακολουθούμενα από την Πάργα, τους Φιλιάτες, το Θεσπρωτικό, τη Ζίτσα και το Δελβινάκι. Ταυτόχρονα, θα διατηρηθούν οι πολλοί μικροί αγροτικοί οικισμοί, μερικοί μάλιστα από τους οποίους - κυρίως ορεινοί - θα διατηρήσουν και θα αυξήσουν τον πληθυσμό τους, εξαιτίας των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν για την αξιοποίηση των ορεινών όγκων (έργα ανάπτυξης ειδικού τουρισμού, συμπλήρωση οδικού δικτύου, κλπ.).

3.5.2.2 Ως προς τις γενικευμένες ζώνες ανάπτυξης

Σύμφωνα με το προτεινόμενο σενάριο διαμορφώνονται οι εξής περιοχές ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων, σε σχέση με τις γενικευμένες ζώνες ανάπτυξης της Περιφέρειας:

Οι **περιοχές τουριστικής ανάπτυξης**, περιλαμβάνουν την παράκτια ζώνη των νομών Πρέβεζας και Ηγουμενίτσας, την περιοχή Ζαγορίου, την ευρύτερη περιοχή Κόνιτσας-Μαστοροχωρίων, τα Πωγωνοχώρια, το Μέτσοβο, τα χωριά των Τζουμέρκων (νομών Άρτας και Ιωαννίνων), την περιοχή Φιλιατών και τα στενά Καλαμά, την περιοχή Παραμυθιάς, την περιοχή λίμνης Ζηρού, τις προστατευόμενες περιοχές Αμβρακικού και Αχέροντα (πηγές-εκβολές), τη Δωδώνη και τα Ιωάννινα. Από τις παραπάνω ζώνες τουριστικής ανάπτυξης, μόνο η παράκτια ζώνη του Ιονίου προσφέρεται για σχετικά εντατική (κατά τόπους) εκμετάλλευση, ενώ όλες οι υπόλοιπες περιοχές προσφέρονται για ήπιες μορφές τουρισμού.

Ως επιθυμητοί άξονες για την ανάπτυξη του τουρισμού προτείνονται οι εξής:

- Παραθεριστικός και θαλάσσιος τουρισμός στην παράκτια ζώνη με ελεγχόμενο και οργανωμένο τρόπο ώστε να μην υπερβεί την φέρουσα ικανότητά της. Συνδυασμός με πολιτιστικό και φυσιολατρικό-οδοιπορικό τουρισμό. Σύνδεση του παράκτιου τουρισμού με ήπιες μορφές τουρισμού στην ενδοχώρα.
- Οικολογικός τουρισμός στα ευαίσθητα οικοσυστήματα (υγρότοποι Ramsar, εθνικοί δρυμοί, αισθητικά δάση), άλλες ήπιες μορφές στις λοιπές προστατευόμενες περιοχές (Natura, Corine). Ολοκληρωμένη διαχείρισή τους.
- Ολοκληρωμένα συμπλέγματα ειδικών και ήπιων μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές (ορεινός, πολιτιστικός, οικολογικός τουρισμός).
- Αγροτουρισμός σε επιλεγμένες περιοχές.
- Αστικός και πολιτιστικός τουρισμός στα Ιωάννινα, Άρτα, Πρέβεζα. Αναβάθμιση του αστικού τοπίου, συντήρηση και ανάδειξη μνημείων και παραδοσιακών οικισμών.
- Έλεγχος ανάπτυξης σε γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας και άλλες περιοχές με συγκρούσεις χρήσεων γης.
- Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και συμπλήρωση της τουριστικής υποδομής, κυρίως με επανάχρηση παραδοσιακών κτιρίων.
- Συγκρότηση φορέων ανάπτυξης τουρισμού, προώθηση προγραμμάτων υποστήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων του κλάδου, έρευνας αγοράς, διαφήμισης-προβολής, κατάρτισης προσωπικού.

Οι **περιοχές γεωργικής γης** με δυνατότητα υψηλής απόδοσης, συγκεντρώνεται στις πεδιάδες Άρτας, Πρέβεζας, στην κοιλάδα του Αχέροντα και της Παραμυθιάς, στην

πεδιάδα των εκβολών του Καλαμά, στο λεκανοπέδιο Ιωαννίνων και σε ορισμένους άλλους θύλακες, όπου θα ολοκληρωθούν τα έργα αξιοποίησης του υδάτινου δυναμικού. Στο παρόν σενάριο όλη η διάσπαρτη γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας θεσμοθετείται ως προστατευόμενη γεωργική γη.

Οι περιοχές ανάπτυξης κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων, περιλαμβάνουν κυρίως τις ημιορεινές περιοχές της Περιφέρειας αλλά και ορεινές περιοχές και ορισμένες πεδινές, στις οποίες εγκαθίστανται εντατικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις. Το μεγαλύτερο μέρος της εντατικής οργανωμένης κτηνοτροφίας προβλέπεται να εγκατασταθεί σε ένα κεντρικό "διάδρομο" ο οποίος εκτείνεται κατά μήκος του άξονα Πρέβεζας – Κόνιτσας.

Ως βασικοί στόχοι του αγροτικού τομέα γενικά προτείνονται οι εξής:

- Έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων για τη διαφοροποίηση της παραγωγής προς την βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, ως μέσον για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα.
- Συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο και προσέλκυση νέων αγροτών.
- Προστασία και αξιοποίηση των φυσικών πόρων με ιδιαίτερη έμφαση στην ορθολογική διαχείριση των βοσκοτόπων, του δασικού πλούτου, των αλιευτικών πεδίων και των υδάτινων πόρων.

Ως απαιτούμενες δράσεις για την υλοποίηση των στόχων, προτείνονται:

- Ολοκληρωμένα προγράμματα παρεμβάσεων, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές, για την ανάπτυξη συμπληρωματικών και εναλλακτικών δραστηριοτήτων.
- Υποδομές πιστοποίησης της ποιότητας, τυποποίησης, έρευνας, τεχνολογίας, στήριξης και εκσυγχρονισμού των δομών εμπορίας και μεταποίησης.
- Ολοκληρωμένα διαχειριστικά προγράμματα των πόρων για την προστασία και αναβάθμισή τους.

Οι περιοχές ανάπτυξης της μεταποίησης, περιλαμβάνουν τις ήδη λειτουργούσες ή θεσμοθετημένες περιοχές (ΒΙΠΕ Ιωαννίνων, ΒΙΠΕ Πρέβεζας, ΒΙΟΠΑ Θεσπρωτίας) και τις προτεινόμενες από το παρόν σενάριο ΒΙΠΑ Άρτας, ΒΙΠΕ λιμανιού Ηγουμενίτσας, (ελεύθερη ζώνη) ΒΙΟΠΑ Μετσόβου και ΒΙΠΕ Κόνιτσας-Κακαβιάς (για την εξυπηρέτηση δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν στην περιοχή λόγω της διασυνοριακής συνεργασίας με την Αλβανία).

Ως βασικοί στόχοι ανάπτυξης της μεταποίησης προτείνονται οι εξής:

- Αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιφέρειας.
- Οργάνωση και εκσυγχρονισμός των υφισταμένων δραστηριοτήτων, αύξηση της παραγωγικότητάς τους.
- Αξιοποίηση των μεγάλων έργων και της γεωγραφικής θέσης της περιφέρειας ως πύλης της χώρας προς τη Δ. Ευρώπη και τη Δ. Βαλκανική, για αύξηση της εξαγωγιμότητας των προϊόντων της.
- Αξιοποίηση της επιστημονικής και τεχνολογικής υποδομής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των ΤΕΙ της Ηπείρου για ανάπτυξη κλάδων έντασης γνώσης.
- Προσέλκυση και οργάνωση υποδοχής νέων επενδύσεων και μονάδων, τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό, μέσω της διαδικασίας αποκέντρωσης.
- Περαιτέρω σύνδεση και καθετοποίηση της αγροτικής παραγωγής, αξιοποίηση των προϊόντων της, ανάπτυξη παραγωγών φιλικών προς το περιβάλλον, ανάπτυξη μονάδων μεταποίησης βιολογικών προϊόντων. Σύνδεσή τους με τον τουρισμό.
- Περιβαλλοντική μέριμνα σε όλα τα στάδια της παραγωγικής δραστηριότητας.
- Άμβλυνση των συγκρούσεων χρήσεων γης και της περιφερειακής ανισοκατανομής της παραγωγικής δραστηριότητας.
- Αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού σε παραδοσιακή χειροτεχνία και οικοτεχνία, σύνδεσή τους με τον τουρισμό.

Όσον αφορά την **εξόρυξη** προτείνεται:

- Η χωροθέτηση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.) στις μαρμαροφόρες περιοχές του Ν. Ιωαννίνων. (αρθ. 10 του Ν. 2742/1999). Προς τούτο απαιτείται η σύσταση φορέα και η σύνταξη Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
- Η συνολική χωροθέτηση περιοχών λατομείων αδρανών υλικών με περιβαλλοντικά και χωροταξικά κριτήρια.
- Η επιβολή ειδικών περιβαλλοντικών όρων για όλες τις μεμονωμένες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες (υφιστάμενες και μελλοντικές) στην Περιφέρεια.

3.5.2.3 Ως προς το μεταφορικό δίκτυο

Η ολοκλήρωση των μεγάλων μεταφορικών υποδομών σύνδεσης της Ηπείρου με την υπόλοιπη Ελλάδα, τη Δυτική Βαλκανική και τη Δυτική Ευρώπη, παράλληλα με τη συμπλήρωση των μικρότερων ενδοπεριφερειακών μεταφορικών υποδομών, θα αναδείξει την Περιφέρεια ως τη βασική πόλη της Χώρας προς τη Δύση και ως κόμβο μεταφορών στον ελλαδικό χώρο.

Με την ολοκλήρωση της Εγνατίας οδού, δημιουργείται ο άξονας που θα συνδέει το διάδρομο της Αδριατικής, τον παραδοσιακό διάδρομο από Γιουγκοσλαβία, αλλά και τον διαφαινόμενο σημαντικό άξονα σύνδεσης με την Ουκρανία και Ρωσία μέσω Βουλγαρίας. Επίσης, η Εγνατία οδός θα διαδραματίσει το σημαντικότερο ρόλο και στην ανάπτυξη των εθνικών μεταφορών λειτουργώντας συμπληρωματικά με τον ΠΑΘΕ σαν φορέας διεκπεραίωσης με ταχύτητα και ασφάλεια των οδικών μετακινήσεων Δύσης-Ανατολής και το αντίστροφο.

Το έργο αυτό, εκτός από την εθνική του σημασία, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για την Περιφέρεια, καθώς θα αποτελέσει τον πόλο έλξης για την ανάπτυξη βιομηχανικών δραστηριοτήτων στις παράλληλες προς την Εγνατία ζώνες, ιδιαίτερα στο τμήμα μεταξύ Ιωαννίνων και Ηγουμενίτσας όπου προβλέπεται και η ανάπτυξη σιδηροδρομικού δικτύου.

Σύμφωνα με το προτεινόμενο σενάριο ολοκληρώνεται το πλέγμα διαπεριφερειακών οδικών αξόνων, που αποτελείται αφενός από άξονες μεγάλης διαπεριφερειακής σημασίας (παραλιακή οδός Πρέβεζας – Ηγουμενίτσας - Σαγιάδας) και άξονες που εξασφαλίζουν τη σύνδεση της Περιφέρειας με γειτονικές Περιφέρειες όπως η Θεσσαλία (νομοί Τρικάλων και Καρδίτσας), και η Δυτική Μακεδονία-Νομός Καστοριάς (κατασκευή διασυννοριακής οδού στον άξονα Κόνιτσα-Καστοριά), και αφετέρου από τον Δυτικό άξονα (Ιόνια οδός), έναν αυτοκινητόδρομο εθνικής σημασίας που θα συνδέει το νότο με το βορρά της Δυτικής Ελλάδας. Η Ιόνια οδός επεκτεινόμενη εντός του Αλβανικού εδάφους θα συνδέει λειτουργικά τους Αλβανικούς λιμένες Δυρραχίου και Αυλώνας με τους κύριους λιμένες της Δυτικής Ελλάδας. Έτσι, η κατασκευή του έργου θα συμβάλλει στη δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου και της Νότιας Αλβανίας.

Οι διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές και το μεγαλύτερο μέρος των τουριστικών μεταφορών εξυπηρετούνται από το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, ενώ το λιμάνι της

Πρέβεζας, το οποίο αναβαθμίζεται, εξυπηρετεί τη ΒΙΠΕ Πρέβεζας, τη διακίνηση αγροτικών προϊόντων του νότιου τμήματος της Περιφέρειας και μικρό μέρος των επιβατικών-τουριστικών μεταφορών.

Επίσης, η σιδηροδρομική σύνδεση της Ηγουμενίτσας με τη Θεσσαλία (σιδηροδρομική γραμμή Καλαμπάκας – Ιωαννίνων - Ηγουμενίτσας) θα συντελέσει σοβαρά στην περαιτέρω ανάπτυξη του λιμανιού της Ηγουμενίτσας. Η παράλληλη λειτουργία σιδηροδρομικού πορθμείου στην Ηγουμενίτσα για καθημερινή σύνδεση με Μπρίντεζι, θα δημιουργήσει μια ακόμη στρατηγικής σημασίας λειτουργία για το λιμάνι της Ηγουμενίτσας.

Για τις αεροπορικές μεταφορές, εκτός από την αναβάθμιση του Αεροδρομίου του Ακτίου, προβλέπεται η συνολική επανεξέταση της χωροθέτησης του αεροδρομίου των Ιωαννίνων και η χωροθέτηση νέου διεθνούς αεροδρομίου επάνω στον άξονα Ηγουμενίτσα-Ιωάννινα, με ανταπόκριση τόσο στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας, όσο και στην προβλεπόμενη σιδηροδρομική σύνδεση, για τη δημιουργία κόμβου συνδυασμένων μεταφορών. Εναλλακτικά, εφόσον δεν εντοπιστεί κατάλληλη περιοχή στον παραπάνω άξονα, προβλέπεται η δημιουργία διεθνούς αερολιμένος στην πεδιάδα της Άρτας.

3.5.2.4 Ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Το τρίτο σενάριο υποθέτει τη βέλτιστη (αειφορική) διαχείριση του περιβάλλοντος. Όσον αφορά τις περιοχές που θα ενταχθούν σε καθεστώς προστασίας (περιοχές που προτείνεται να ενταχθούν στο δίκτυο Natura 2000) αυτές εντάσσονται σε ένα ικανοποιητικό διαχειριστικό καθεστώς που έχει σαν αποτέλεσμα την εξασφάλιση της προστασίας παρόλο που αναμένεται να αυξηθεί η επισκεψιμότητα των περιοχών αυτών. Η απρόσκοπτη λειτουργία των Ειδικών Υπηρεσιών Λειτουργίας για τις προστατευόμενες περιοχές, θα έχει ως αποτέλεσμα τη φύλαξη των περιοχών, την επιστημονική παρακολούθηση των βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων, την στελέχωση και λειτουργία των κέντρων πληροφόρησης και την άμεση λήψη περαιτέρω ενεργειών για την αντιμετώπιση πρόσθετων μελλοντικών επιπτώσεων.

Για το σύνολο των έργων που θα κατασκευαστούν ή θα κατασκευάζονται αναμένεται μείωση των προκαλούμενων επιπτώσεων, η οποία θα προκύψει από τον έλεγχο της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων των έργων. Με την τήρηση επίσης του

υφιστάμενου και την θεσμοθέτηση νέων διαταγμάτων καθορισμού χρήσεων γης (Δασικό κτηματολόγιο) παρεμποδίζεται η παράνομη κατάληψη φυσικών εκτάσεων.

Η κατασκευή και λειτουργία ΧΥΤΑ και Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων σε όλες τις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος, θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών στις περιοχές που σήμερα αυτά διατίθενται ανεπεξέργαστα.

Επιδιώκεται επίσης η έρευνα, συντήρηση και ανάδειξη των ιδιαίτερων και διαχρονικών πολιτιστικών στοιχείων της περιφέρειας και η ανάπτυξη της σύγχρονης πολιτιστικής έκφρασης. Ιδιαίτερη σημασία έχει η πλήρης καταγραφή των κινητών και ακίνητων μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς και η ένταξή τους στο Εθνικό Αρχείο Μνημείων και το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο. Επίσης η δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου στην ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου Νικόπολης και η ένταξή του, όπως και της Δωδώνης, σε σύγχρονα πολιτιστικά δρώμενα.

Η οργάνωση πολιτιστικών διαδρομών και εντός αυτών ειδικών θεματικών διαδρομών, καθώς και η συντήρηση και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών, θα συμβάλει και στην τουριστική ανάπτυξη της περιφέρειας. Στην γενικότερη ανάπτυξη και αναβάθμισή της θα συμβάλουν επίσης η δημιουργία και ενίσχυση Κέντρων Παραδοσιακής Χειροτεχνίας και Βιοτεχνίας και η ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής παραγωγής.

3.5.2.5 Ειδικές ρυθμίσεις

Τέλος προτείνεται να θεσμοθετηθούν οι εξής περιοχές ειδικών χωρικών παρεμβάσεων, μετά από αντίστοιχες μελέτες:

- Ζώνες (περί τους κόμβους) Εγνατίας οδού και Δυτικού άξονα (Ιόνιας οδού)
- Ζώνη προστασίας και ανάπτυξης περιοχής Ζαγορίου
- Ζώνη προστασίας και ανάπτυξης Τζουμέρκων
- Παραμεθόρια ζώνη πλάτους 20 χλμ. (περιλαμβάνει περιοχές Φιλατών, Πωγωνοχωρίων, Μαστοροχωρίων-Κόνιτσας).
- Ζώνη προστασίας και ανάπτυξης Δερβίζιανων-Σουλίου

Και οι εξής περιοχές ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης:

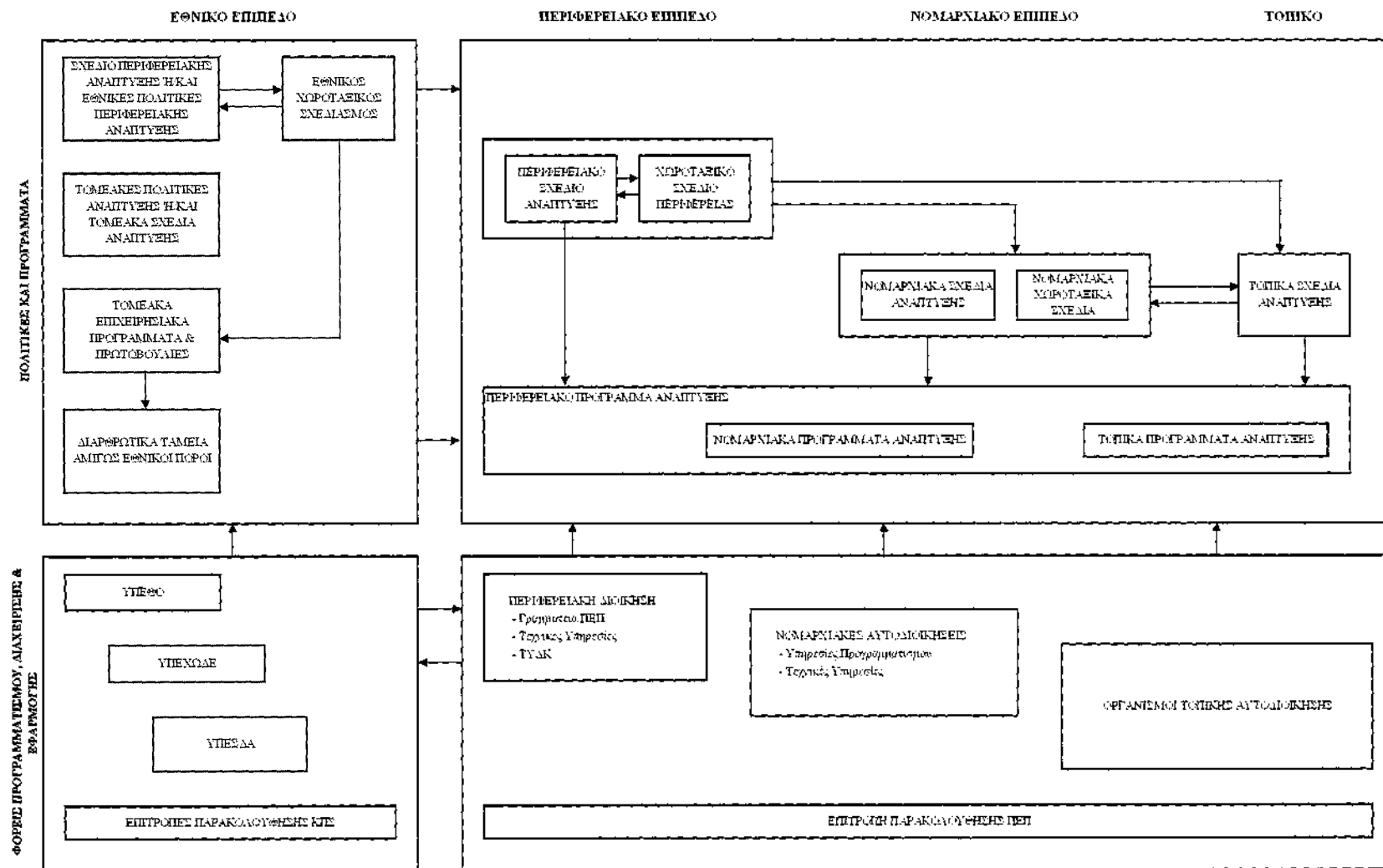
- Παράκτια Ζώνη νομών Πρέβεζας και Θεσπρωτίας
- Πεδιάδα Άρτας και Ζώνη προστασίας Αμβρακικού.

Εφόσον τα παραπάνω υλοποιηθούν, αναμένεται ότι σχεδόν το σύνολο της έκτασης της Περιφέρειας θα καλύπτεται από καθεστώς ειδικών ρυθμίσεων.

Προβλέπεται επίσης:

- Η εκπόνηση **Ρυθμιστικού Σχεδίου** και η σύσταση Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου της ευρύτερης περιοχής (λεκανοπεδίου) Ιωαννίνων.
- Η αναθεώρηση των ΓΠΣ όλων των οικιστικών κέντρων 2ου επιπέδου (Άρτα, Πρέβεζα, Ηγουμενίτσα) και η εκπόνηση **ΓΠΣ** ή **ΣΧΟΟΑΠ** κατά προτεραιότητα όλων των κέντρων 3ου επιπέδου (Φιλιππιάδα, Κόνιτσα, Μέτσοβο, Καναλάκι, Παραμυθιά, Πράμαντα) και 4ου ενισχυμένου επιπέδου (Πάργα, Φιλιάτες, Θεσπρωτικό, Ζίτσα, Δελβινάκι).
- Η εκπόνηση Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (**ΣΟΑΠ**) στην Κόνιτσα.
- Η χωροθέτηση περιοχών οικιστικής ανάπτυξης μέσα στις οποίες θα μπορούν να προσδιορίζονται υπο-περιοχές ειδικά ρυθμιζόμενης πολεοδόμησης (**ΠΕΡΠΟ**) κατά μήκος της παραλιακής ζώνης για την καλύτερη οργάνωση και εξοπλισμό ζωνών παραθεριστικής κατοικίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

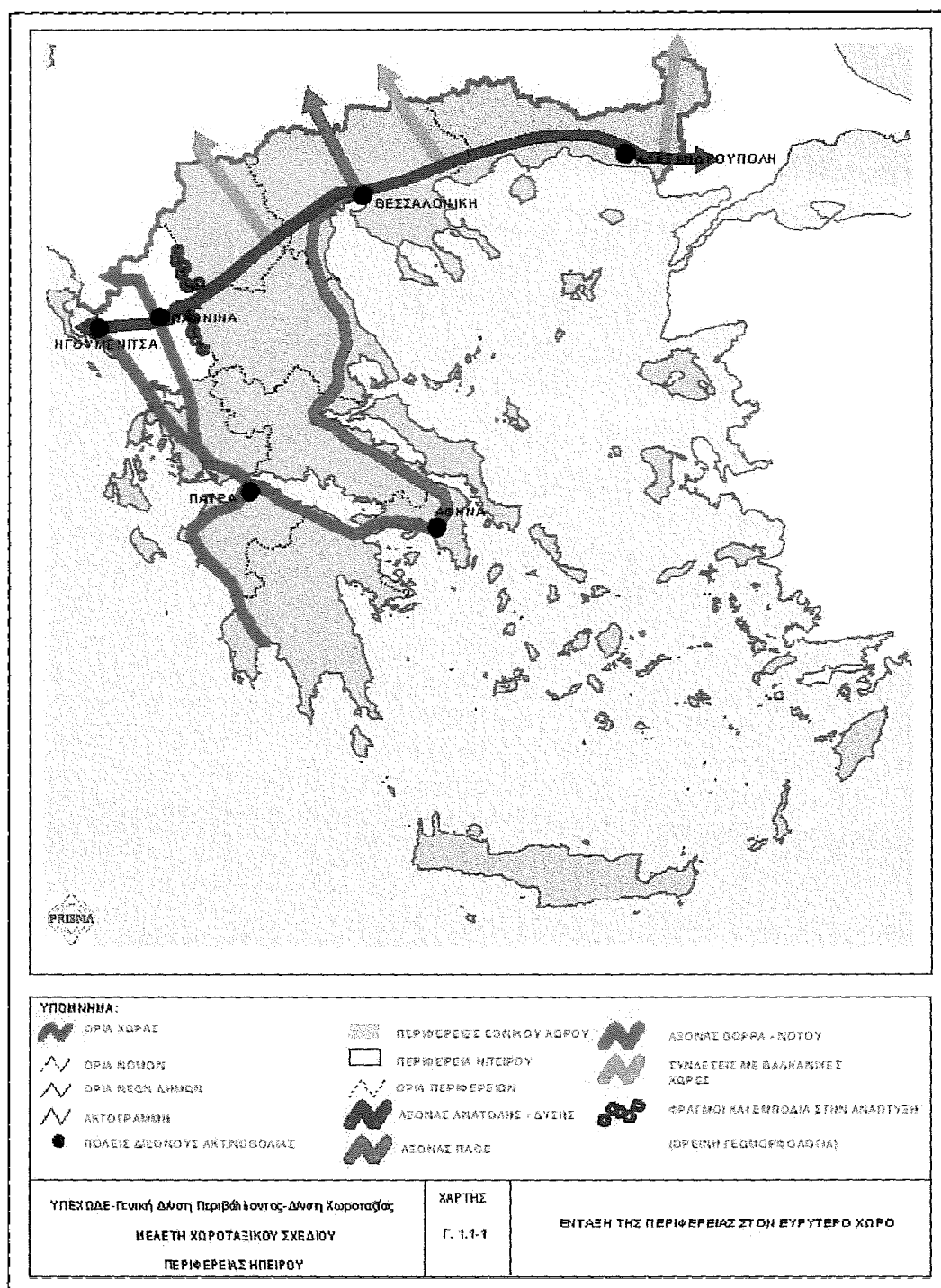

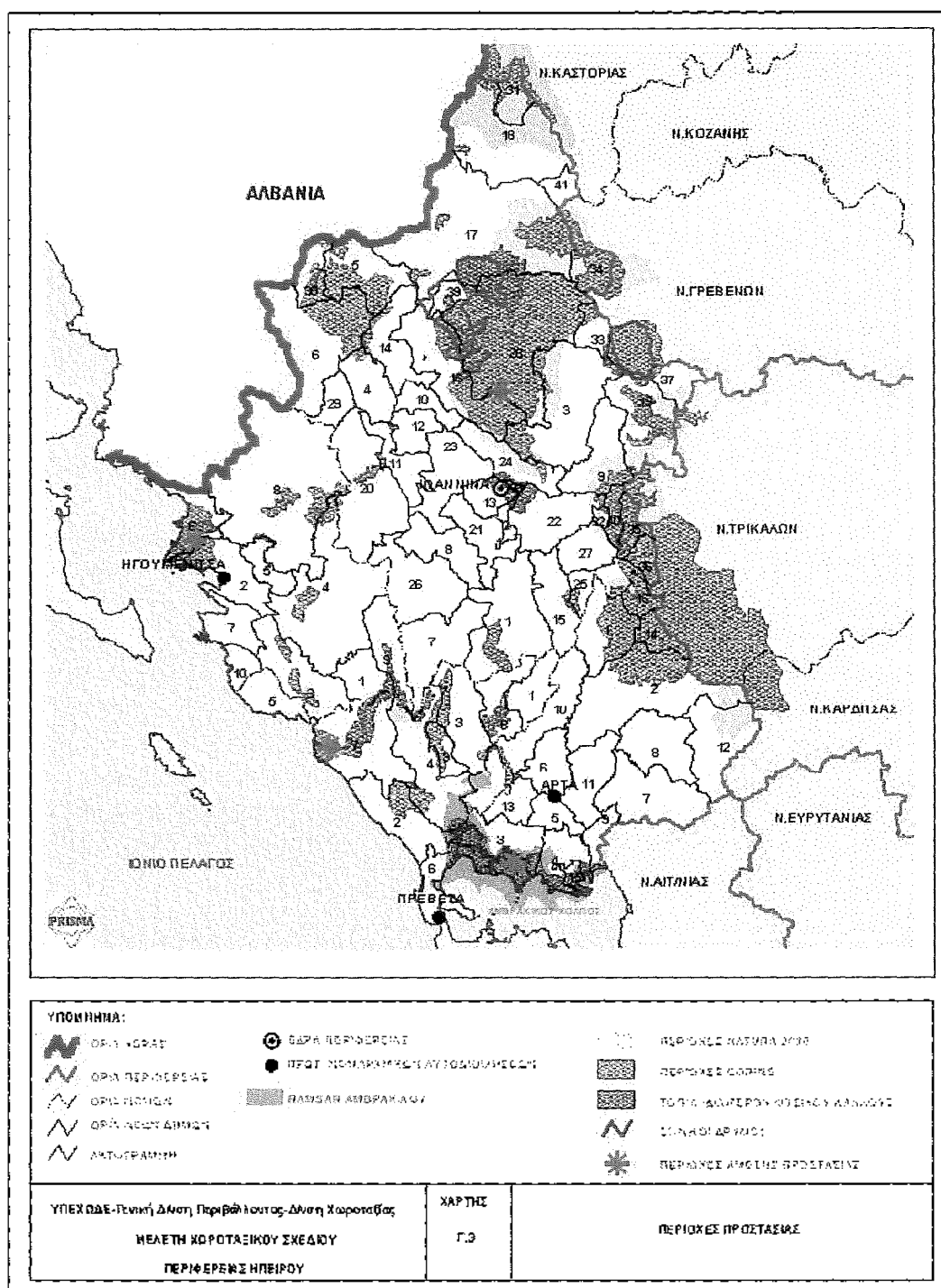
3.6 Πρόγραμμα Δράσης

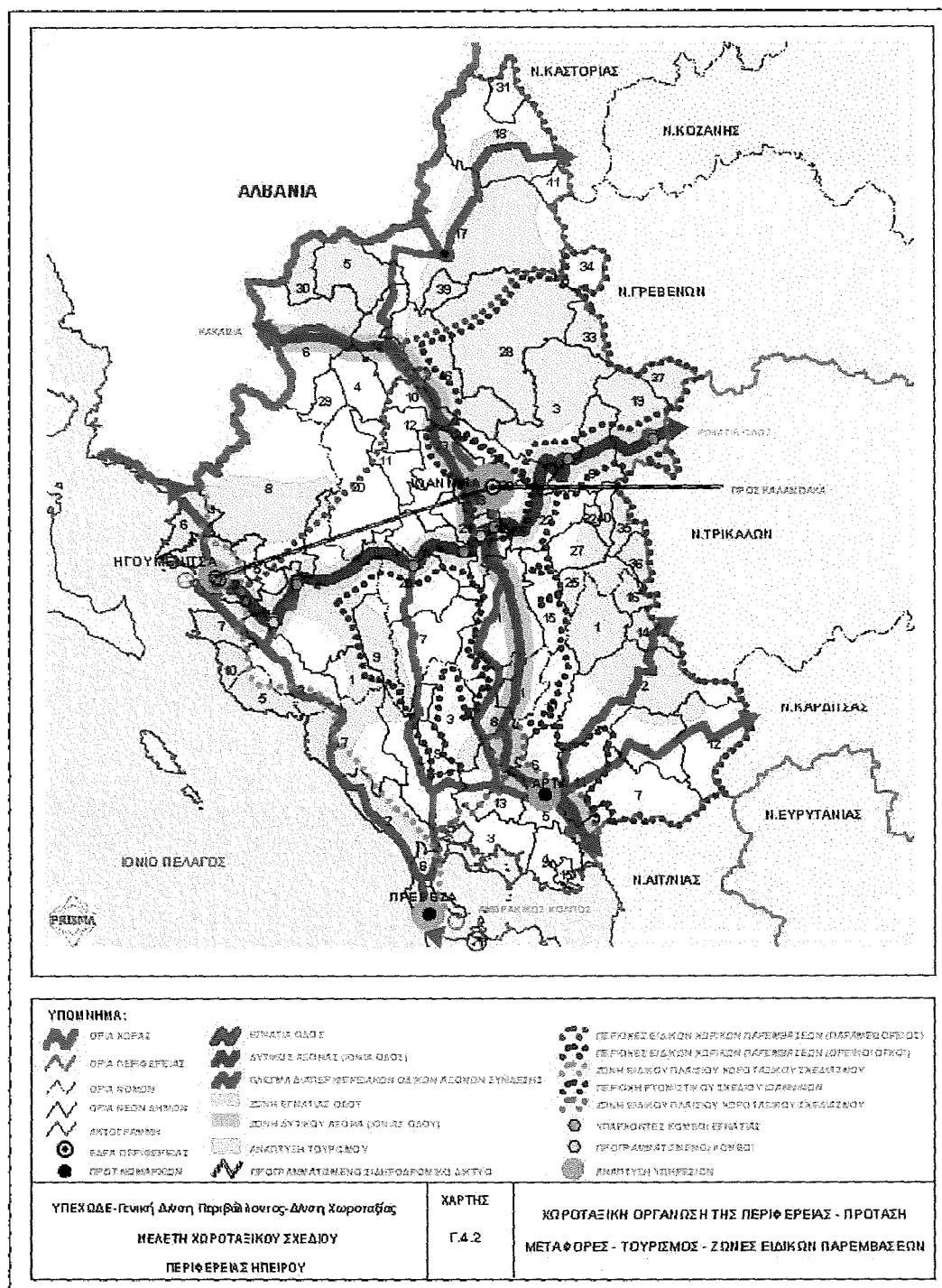
Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Περίοδος 2001-2006	Περίοδος 2007-2011
1. Πρωτογενής Τομέας		
• Ορθολογική διαχείριση υδάτινων πόρων (αρδευτικά έργα – ισοπεδώσεις κλπ.)	✓	✓
• Ολοκληρωμένα προγράμματα παρεμβάσεων στις ορεινές περιοχές	✓	✓
• Μετεγκαταστάσεις κτηνοτροφικών μονάδων	✓	✓
• Δασική οδοποιία	✓	✓
• Αναδασώσεις	✓	✓
• Διαχειριστικά σχέδια αξιοποίησης βοσκοτόπων	✓	✓
• Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας πρωτογενή τομέα	✓	✓
• Πρότυπες καλλιέργειες – βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία	✓	✓
• Ενίσχυση της αλιείας	✓	✓
• Ενίσχυση ποιότητας και δομών εμπορίας	✓	✓
2. Δευτερογενής Τομέας		
• Ελεύθερη Ζώνη – ΒΠΠΕ – Διαμετακομιστικό Κέντρο Ηγουμενίτσας	✓	
• ΒΙΟΠΑ Γκρίκας	✓	
• ΒΠΠΕ Κακαβιάς	✓	
• ΒΙΟΠΑ Μετσόβου	✓	
• ΒΠΠΑ Άρτας	✓	
• Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (Ολοκλήρωση)	✓	
• Κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις	✓	✓
• Ενίσχυση της μεταποιητικής βάσης της Περιφέρειας	✓	✓
3. Τριτογενής Τομέας – Τουρισμός		
• Τουριστικά καταφύγια σε ζώνη λιμένα (Ηγουμενίτσα, Πάργα, Σαγιάδα)	✓	
• Ολοκλήρωση μαρίνας Πρέβεζας, τουριστικών καταφυγίων Συβότων και Πλαταριάς	✓	
• Βελτίωση υποδομών διαμονής και εστίασης	✓	✓
• Αγροτουρισμός-ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού	✓	✓
• Σύγχρονοι μέθοδοι εμπορίας	✓	✓
• Δημιουργία και προώθηση πολιτιστικών διαδρομών	✓	✓
4. Έρευνα και Τεχνολογία		
• Τεχνολογικό Πάρκο Ιωαννίνων	✓	
5. Κοινωνία της Πληροφορίας		
6. Υγεία – Πρόνοια		
• Δομές κοινωνικής προστασίας	✓	✓
• Κέντρα Υγείας: Φιλιπιάδας, Πάργας, Ζίτσας	✓	
• Κέντρα Πρόνοιας: Φιλιπιάδας, Καναλακίου, Παραμυθιάς, Φιλιατών, Πραμάντων, Δελβινακίου, Πωγωνιανής	✓	
• Νοσοκομείο Ηγουμενίτσας	✓	
7. Εκπαίδευση		
• Υποδομές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	✓	✓
• Υποδομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	✓	✓
• Υποδομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	✓	✓

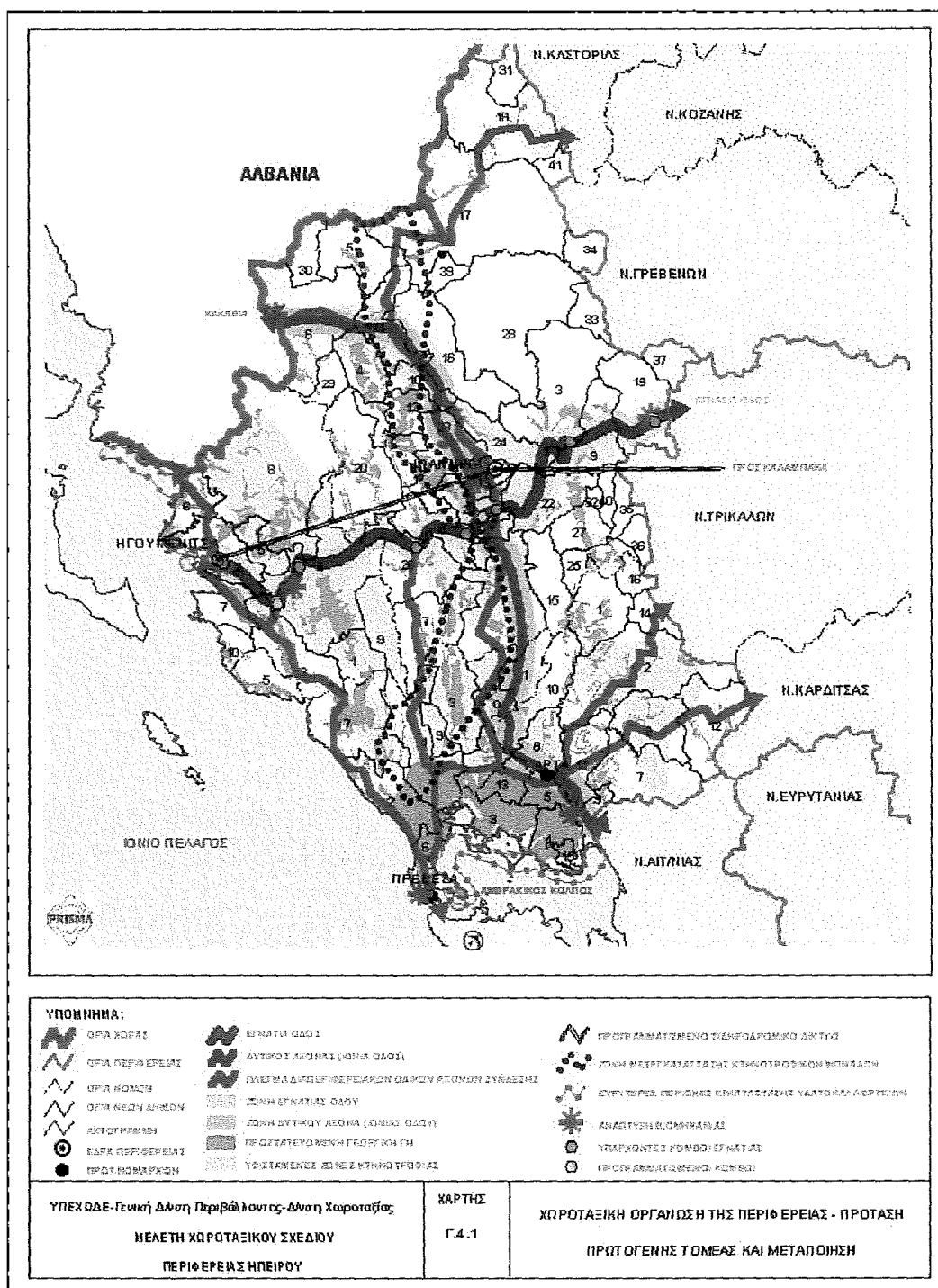
Αναγκαία έργα και παρεμβάσεις	Περίοδος 2001-2006	Περίοδος 2007-2011
8. Πολιτισμός		
• Ανασκαφές, συντηρήσεις, ανασυλώσεις αρχαίων μνημείων	✓	✓
• Συντηρήσεις-ανασυλώσεις βυζαντινών μνημείων	✓	✓
• Συντηρήσεις-ανασυλώσεις νεότερων μνημείων	✓	✓
• Αρχαιολογικό πάρκο Νικόπολης	✓	✓
• Μουσεία	✓	✓
• Υποδομές σύγχρονου πολιτισμού	✓	✓
9. Περιβάλλον		
• ΧΥΤΑ Ιωαννίνων, Μετσόβου, Κόνιτσας, Δελβινακίου, Θεσπρωτίας, Πρέβεζας, Άρτας (ολοκλήρωση)	✓	
• Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (12)	✓	
• Κέντρα Ανακύκλωσης Υλικών (4)	✓	✓
• Δίκτυα αποχέτευσης	✓	✓
➤ Ολοκλήρωση Δ. Ιωαννιτών, Άρτας, Κόνιτσας, Μετσόβου, Παμβώτιδας, Πασαρώνος, Πρέβεζας	✓	
➤ Κατασκευή Δ. Αμβρακικού, Αράχθου, Κομποτίου, Πέτα, Φιλοθέης, Παραμυθιάς, Συβότων, Φιλιατών, Λούρου, Φιλιππιάδας	✓	
• Ε.Ε.Α. (Βιολογικοί καθαρισμοί):	✓	
➤ Κατασκευή Δ. Αράχθου – Αμβρακικού – Κ. Κομμένου, Κομποτίου-Μενιδίου, Πέτα, Φιλοθέης, Παραμυθιάς, Συβότων, Φιλιατών, Κόνιτσας, Λούρου, Φιλιππιάδας	✓	
➤ Αναβάθμιση – Επέκταση Δ. Άρτας, Ιωαννιτών	✓	
• Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος	✓	✓
• Αστικές υποδομές	✓	✓
• Αναπλάσεις λατομικών ζωνών	✓	✓
• Προστασία ακτών	✓	✓
• Προστασία περιοχών Ramsar – Natura	✓	✓
• Προστασία εθνικών δρυμών	✓	✓
10. Μεταφορές		
• Εγνατία οδός (ολοκλήρωση)	✓	
• Αυτικός Άξονας	✓	✓
• Λιμάνι Ηγουμενίτσας (ολοκλήρωση)	✓	
• Βελτίωση αεροδρομίου Ιωαννίνων	✓	
• Νέο διεθνές αεροδρόμιο		✓
• Σιδηρόδρομος Καλαμπάκα-Ηγουμενίτσα, Πορθμείο		✓
• Διασυνοριακοί άξονες (και συνοριακοί σταθμοί), Σαγιάδα – Αλβανία, Κόνιτσα – Αλβανία	✓	
• Διανομαρχιακοί άξονες, Άρτα – Τρίκαλα, Άρτα – Καρδίτσα	✓	✓
• Άξονας Πρέβεζας – Εγνατίας μέσω Λούρου	✓	
• Ολοκλήρωση άξονα Πρέβεζας – Ηγουμενίτσας	✓	✓
• Λιμάνι Πρέβεζας (ολοκλήρωση)	✓	
• Νέοι σταθμοί λεωφορείων (Ιωάννινα, Πρέβεζα, Ηγουμενίτσα)	✓	
• Επαρχιακό οδικό δίκτυο	✓	✓
• Τοπικό διαδημοτικό δίκτυο	✓	
• Ολοκληρωμένα οδικά κυκλώματα εξυπηρέτησης τουριστικών περιοχών	✓	✓

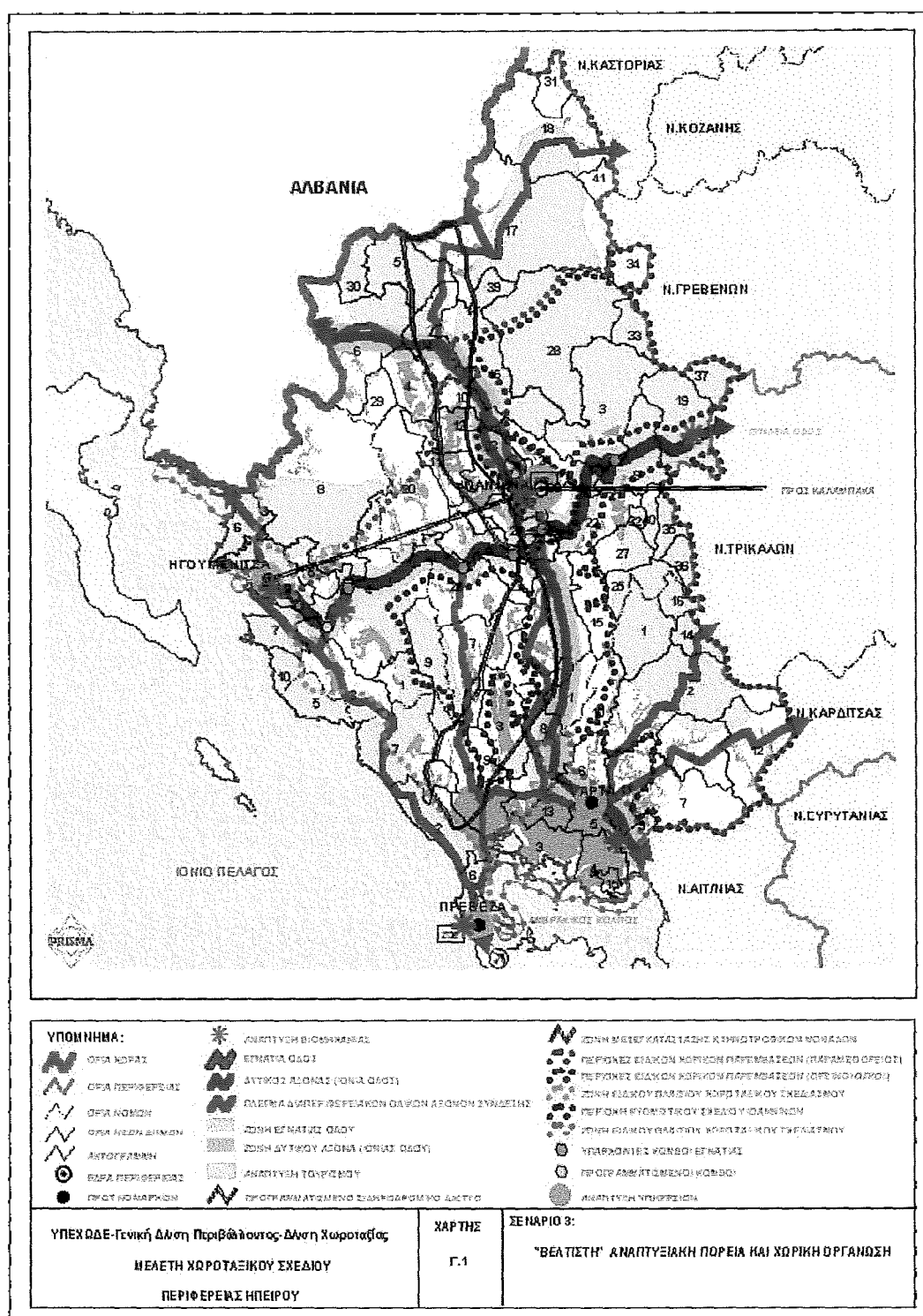
Αναγκαίες Μελέτες	Περίοδος 2001-2006	Περίοδος 2007-2011
α. Αναπτυξιακές μελέτες		
• Τομεακή μελέτη του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της Περιφέρειας πλην τουρισμού, ο οποίος έχει καλυφθεί από προηγούμενες μελέτες	✓	
• Τομεακή μελέτη των οδικών υποδομών Περιφέρειας (εθνικό, επαρχιακό, διαδημοτικό)	✓	
• Τομεακή μελέτη των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης της Περιφέρειας	✓	
• Τομεακή μελέτη των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας	✓	
• Μελέτη βιωσιμότητας της σιδηροδρομικής σύνδεσης της Ηγουμενίτσας	✓	
• Μελέτη επεξεργασίας ειδικού ολοκληρωμένου Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Ηπείρου	✓	
β. Χωροταξικές, πολεοδομικές, περιβαλλοντικές μελέτες	✓	
• Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης παράκτιας ζώνης Πρέβεζας-Ηγουμενίτσας	✓	
• Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης πεδιάδας Άρτας και υγρότοπων Αμβρακικού	✓	
• Ειδικές Χωροταξικές Μελέτες για προσδιορισμό Περιοχών Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων:	✓	
1. Παραμεθόριας Ζώνης 20 χλμ.	✓	
2. Βόρειας Πίνδου	✓	
3. Νότιας Πίνδου	✓	
4. Περιοχής Δερβίζιανων – Σουλίου	✓	
5. Ζώνης Εγνατίας	✓	
6. Ζώνης Δυτικού Άξονα	✓	
• Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Κεντρικού Ζαγορίου	✓	
• Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες Περιοχών Natura	✓	
• Μελέτη Ρυθμιστικού Σχεδίου Ιωαννίνων	✓	
• Μελέτη ΓΠΣ: Πρέβεζας, Άρτας – Πέτα, Ηγουμενίτσας, Κόνιτσας, Μετσόβου, Αράχθου, Φιλοθέης, Κομποτίου, Φιλιπιάδας, Καναλακίου, Παραμυθιάς, Φιλιατών	✓	
• ΣΧΟΟΑΠ των υπολοίπων Δήμων	✓	
• ΣΟΑΠ Κόνιτσας	✓	

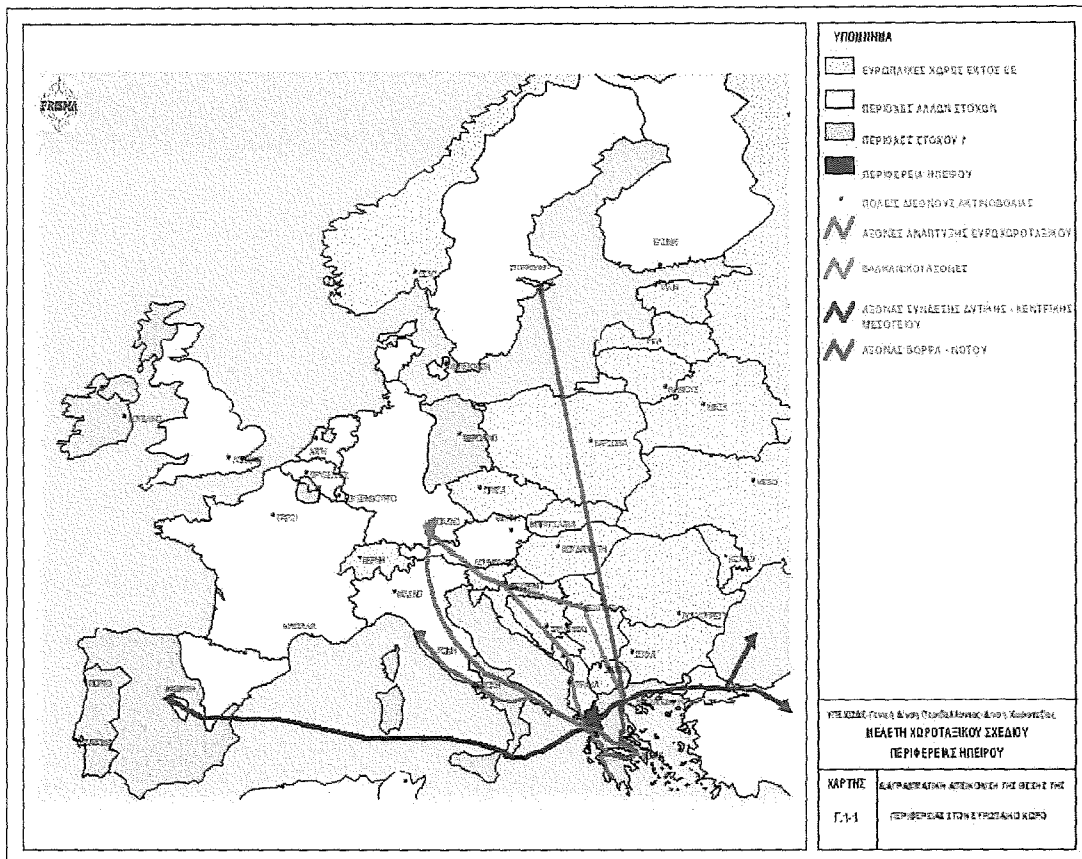

4. Η θέση της Ηπείρου στον Εθνικό και Ευρωπαϊκό χώρο

Η Ήπειρος καταλαμβάνει μια από τις πλέον "περιφερειακές" και απομακρυσμένες θέσεις στον Ελληνικό χώρο, τόσο από καθαρά γεωγραφική άποψη όσο και σε σχέση με το ισχύον σύστημα προσβάσεων. Ακόμη, πέραν της γεωγραφικής απομόνωσης, απέχει σημαντικά και από τον κεντρικό αναπτυξιακό άξονα που οριοθετούν οι δύο ελληνικές μητροπόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Η Ήπειρος βρίσκεται στην χαμηλότερη θέση της Ελλάδας αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση, ως κύριο δείκτη ανάπτυξης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας το 1996 ήταν στο 43,8% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το χαμηλότερο επίπεδο μεταξύ όλων των περιφερειών της Ένωσης.

Η Ήπειρος χαρακτηρίζεται επίσης από γήρανση του πληθυσμού, μεγάλη διασπορά μικρών οικισμών και τάσεις συγκέντρωσης του πληθυσμού κυρίως στις αγροτικές και δευτερευόντως στις αστικές περιοχές.

Η θέση την οποία κατέχει η Ήπειρος σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο επιβεβαιώνεται και από τα ακόλουθα:

- Η Ήπειρος έχει το χαμηλότερο ποσοστό του ΑΕΠ στο σύνολο του αντίστοιχου μεγέθους της Ευρώπης των 15 και των Περιφερειών της χώρας μας. Αναλυτικότερα κατά την περίοδο 1986 – 1996 το ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ από το 47,4% έφτασε στο 43,8%. Την ίδια περίοδο από τις Περιφέρειες της Ελλάδος το Βόρειο Αιγαίο παρουσιάζει χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ με αυξητικές τάσεις, από 44,0% το 1986 έφτασε στο 51,7% το 1996. Την περίοδο 1988 – 1998 το ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας μειώθηκε από 43,5% σε 41,8% ποσοστό χαμηλότερο σε σύγκριση με τις άλλες Περιφέρειες της χώρας. Κατά την περίοδο 1995 – 2000 το ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας, αν και εξακολουθεί να είναι το χαμηλότερο των Περιφερειών της χώρας, αυξήθηκε από 43,0% σε 47,1%.
- Όσον αφορά τους τομείς παραγωγής της Περιφέρειας κατά την περίοδο 1997 – 2001 μειώθηκε το ποσοστό απασχόλησης στη Γεωργία από 30,3% σε 23,4%, και αυξήθηκε από 20,1% σε 22,6% στη Βιομηχανία και στις Υπηρεσίες από 49,6% σε 54,1%.
- Σχετικά με το ποσοστό ανεργίας αυτό αυξήθηκε κατά την περίοδο 1991 – 2001 από 8,8% σε 11,9%, το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας φτάνει το 2001 το 71,4%, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών το 20,5% και των νέων το 36,3%. Στην

Περιφέρεια χαμηλά παρουσιάζονται τα ποσοστά απασχόλησης σε άνδρες και γυναίκες καθώς και η πυκνότητα του πληθυσμού.

- Επίσης η Ήπειρος έχει τη μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα, δείκτης που υποδηλώνει την ύπαρξη μεγάλης πληθυσμιακής διασποράς.
- Παρατηρώντας την πληθυσμιακή σύνθεση της Περιφέρειας παρουσιάζεται χαμηλό το ποσοστό των νέων και αυξημένο το ποσοστό της κατηγορίας άνω των 65 ετών. Η Περιφέρεια σημειώνει το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό γεννήσεων ανά κάτοικο στη Χώρα μετά τα νησιά του Αιγαίου.
- Επίσης χαμηλά είναι τα επίπεδα της μέσης και υψηλής εκπαίδευσης και υψηλά τα επίπεδα της χαμηλής εκπαίδευσης.

Οι χαμηλοί δείκτες ευημερίας της Περιφέρειας αντανakλούν το καθεστώς απομόνωσης και χαμηλής οικονομικής δραστηριότητας που χαρακτήριζε την περιοχή μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1990. Μια σειρά από μεγάλα έργα ωστόσο, τα οποία είτε ολοκληρώθηκαν είτε βρίσκονται σε εξέλιξη ή προγραμματίζονται, αναμένεται να μετατρέψουν την προβληματική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας από μειονέκτημα σε πλεονέκτημα. Η κατασκευή της Εγνατίας Οδού (Ηγουμενίτσα - Θεσσαλονίκη-Αλεξανδρούπολη), του Δυτικού Άξονα (Πάτρα - Άρτα - Κακαβιά), του διεθνών προδιαγραφών λιμένα της Ηγουμενίτσας και η ζεύξη του Ακτίου, δημιουργούν ένα σύνολο προσβάσεων και αναπτυξιακών ευκαιριών που ανατρέπουν ριζικά την σχέση της Ηπείρου με το εγγύς και ευρύτερο χωρικό και αναπτυξιακό της περιβάλλον.

Η ανάδειξη της Ηγουμενίτσας σε "πύλη" προς την Ευρώπη και τον ευρύτερο χώρο του Αδριατικού άξονα αφενός και της δυτικής Μεσογείου αφετέρου, αλλά και η λειτουργία της ως "κόμβου" πρόσβασης προς τις Βαλκανικές / παρά-Ευξείνιες χώρες και την Μέση Ανατολή μέσω της Εγνατίας, προσδίδουν στρατηγική σημασία στην Ήπειρο.

Περιφέρεια	Οικονομία							Αγορά εργασίας							Δημογραφία					Εκπαίδευση			
	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (PPS), ΕΕ15 = 100			Απασχόληση κατά τομέα (% συνόλου), 1997			Ευρ. αιτήσεις ευρεσιτεχνίας ανά εκατ. κατ., μ.ο. 1994-95- 96	Ποσοστό ανεργίας (%)					Ποσοστό απασχόλησης (% πληθ. 15-64), 1997		Πληθυσμός (σε χιλ.), 1996	Πυκνότητα πληθ. (κατ./τ.χλμ.), 1996	% πληθυσμού ηλικίας			Επίπεδο εκπαίδευσης των ηλικιών 25-59 (% σύνολο), 1997			
	1996	1996	μέσος όρος 1994- 95-96	Γεωργία	Βιομηχανία	Υπηρεσίες		Σύνολο, 1987	Σύνολο, 1997	Μακροχρόνια ανεργία, 1997 (% συνολ. Ανεργ.)	Γυναίκες, 1997	Νέοι, 1997	Σύνολο	Γυναίκες			Άνδρες	Κάτω των 15	15-64	65+	Χαμηλό	Μέσο	Υψηλό
ΕΕ15	100,0	100,0	100,0	5,0	29,4	65,3	90,7		10,7	49,0	12,2	20,9	60,9	50,9	70,9	373243	117,0	17,4	67,0	15,6	41	40	20
Ελλάδα	59,2	67,5	66,4	19,8	22,5	57,7	3,7	7,4	9,6	55,4	14,8	31,0	56,7	40,1	74,8	10476	79,6	16,6	67,6	15,8	51	32	17
Βόρεια Ελλάδα	57,2	64,8	63,7	27,5	23,1	49,4	..	6,4	9,1	52,7	14,4	29,4	57,7	40,6	76,3	3381	59,9	16,8	68,1	15,1	57	28	16
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	55,8	61,1	59,9	40,0	17,9	42,1	..	..	8,3	46,7	12,5	27,8	62,2	46,3	79,5	561	39,6	17,3	66,8	15,9	65	23	12
Κεντρική Μακεδονία	58,3	67,4	66,4	19,5	25,6	54,8	..	..	9,2	48,8	14,5	28,2	56,0	39,4	74,3	1777	94,5	16,5	69,4	14,1	51	31	18
Δυτική Μακεδονία	58,1	61,8	60,6	23,4	32,8	43,6	..	..	13,8	61,9	22,6	45,7	53,6	34,3	73,1	302	31,9	17,7	66,6	15,7	61	26	13
Θεσσαλία	55,2	62,7	61,5	38,6	17,4	44,0	..	6,5	7,5	63,8	12,8	27,1	60,6	41,9	80,6	742	52,8	17,0	66,5	16,5	64	22	14
Κεντρική Ελλάδα	57,7	58,2	57,7	37,1	19,6	43,3	..	..	8,8	61,5	14,7	32,8	60,6	42,4	79,5	2635	48,9	16,2	66,2	17,6	65	24	11
Ήπειρος	47,4	43,8	43,4	30,3	20,1	49,6	..	..	10,5	67,0	17,6	43,4	55,7	37,4	75,1	368	40,0	15,5	66,7	17,7	65	21	15
Ιόνια Νησιά	51,9	61,9	61,1	26,7	15,8	57,6	..	..	6,2	46,5	7,6	23,4	68,5	54,1	83,2	199	86,4	16,4	64,1	19,5	67	24	10
Δυτική Ελλάδα	48,9	57,7	56,9	41,5	17,6	40,9	..	..	7,9	65,6	11,6	28,5	59,9	43,5	76,6	733	64,6	17,8	66,1	16,1	68	23	9
Στερεά Ελλάδα	73,5	65,5	65,3	31,8	27,5	40,8	..	..	12,0	60,7	22,6	42,6	55,6	34,4	78,7	663	42,6	15,7	67,4	16,9	65	25	11
Πελοπόννησος	60,7	58,3	57,9	43,4	16,9	39,7	..	..	7,5	58,5	13,2	27,9	66,2	47,5	85,1	671	43,3	15,2	65,2	19,5	62	26	11
Αττική	62,8	76,8	75,0	1,0	25,3	73,7	..	..	11,6	55,6	16,9	34,5	52,4	37,2	69,3	3449	905,5	16,2	69,0	14,8	37	42	22
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	56,2	69,5	68,5	28,5	15,5	56,0	..	..	4,7	48,4	7,7	19,0	64,6	46,8	83,2	1011	57,9	18,2	64,9	16,8	61	27	13
Βόρειο Αιγαίο	44,0	51,7	50,3	24,2	19,6	56,1	..	..	7,1	54,4	12,9	23,5	52,5	29,8	76,2	184	48,0	16,6	61,0	22,4	61	27	12
Νότιο Αιγαίο	65,1	75,3	74,6	10,2	20,0	69,9	..	..	4,3	43,0	7,2	15,5	61,7	41,3	82,8	268	50,7	18,8	66,9	14,2	66	25	9
Κρήτη	56,6	72,5	71,6	37,8	12,5	49,8	..	2,7	4,3	48,8	6,9	19,8	70,1	55,3	85,6	559	67,1	18,5	65,3	16,2	58	28	14

Πηγή: Έκτη περιοδική έκθεση

Περιφέρεια	Οικονομία							Αγορά εργασίας								Δημογραφία					Εκπαίδευση		
	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΠΑΔ), ΕΕ15 = 100			Απασχόληση κατά τομέα (% συνόλου), 1999			Ευρ. Διπλώματα ευρεσιτεχνίας ανά εκατ. κατ., μ.ο. 1997-98-99	Ποσοστό ανεργίας (%)					Ποσοστό απασχόλησης (% πληθ. 15-64), 1999			Πληθυσμός (σε χιλ.), 1998	Πυκνότητα πληθ. (κατ./τ.χ.μ.), 1998	% πληθυσμού ηλικίας, (1998)			Επίπεδο εκπαίδευσης των ηλικιών 25-59 (% σύνολο), 1999		
	1988	1998	μέσος όρος 1996-97-98	Γεωργία	Βιομηχανία	Υπηρεσίες		Σύνολο, 1989	Σύνολο, 1999	Μακροχρόνια ανεργία, 1999 (% συνολ. Ανεργ.)	Γυναίκες, 1999	Νέοι, 1999	Σύνολο	Γυναίκες	Ανδρες			Κάτω των 15	15-64	65+	Χαμηλό	Μέσο	Υψηλό
ΕΕ15	100,0	100,0	100,0	4,5	29,2	66,0	119,4	8,4	9,4	46,1	11,0	17,8	62,8	53,1	72,6	374537	117,4	17,4	67,0	15,6	36	43	21
Ελλάδα	58,1	66,0	66,3	17,8	23,0	59,2	6,2	6,7	11,7	55,3	17,9	31,7	56,9	41,5	73,2	10516	79,9	15,8	67,7	16,5	49	33	18
Βόρεια Ελλάδα	56,6	62,6	63,0	26,0	23,8	50,2	3,5	6,5	12,4	51,5	19,8	32,3	56,5	39,7	74,3	3404	60,3	16,0	68,0	16,0	54	28	17
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	52,2	55,4	55,6	38,4	19,3	42,3	1,2	6,7	12,8	50,9	19,2	31,5	60,0	45,7	75,8	562	39,7	16,5	66,6	16,9	61	25	14
Κεντρική Μακεδονία	58,3	67,6	68,0	19,1	25,7	55,1	5,7	6,6	11,7	47,1	18,8	30,2	55,5	38,6	73,4	1796	95,5	15,8	69,1	15,1	49	31	19
Δυτική Μακεδονία	62,6	59,9	60,2	24,5	35,2	40,3	0,0	5,7	14,6	54,6	24,2	47,0	54,7	36,2	73,7	303	32,1	16,6	66,6	16,7	57	28	15
Θεσσαλία	53,8	57,4	57,6	32,7	19,0	48,3	1,4	6,5	12,8	61,1	21,7	33,5	57,0	38,9	75,8	743	52,9	16,0	66,7	17,3	60	24	16
Κεντρική Ελλάδα	56,0	59,3	59,5	32,5	20,7	46,8	0,9	5,5	11,0	60,5	17,9	34,4	59,7	43,2	76,2	2646	49,1	15,0	66,5	18,5	61	27	12
Ήπειρος	43,5	41,8	42,1	24,7	24,1	51,2	0,7	4,0	13,9	64,6	22,1	42,6	54,2	39,1	70,3	373	40,5	14,2	67,2	18,6	62	25	14
Ιόνια Νησιά	54,6	55,7	56,3	25,1	16,0	58,9	0,0	2,8	5,5	33,9	8,1	20,7	70,2	55,1	84,5	203	87,9	15,6	64,3	20,1	60	27	13
Δυτική Ελλάδα	48,2	52,6	52,9	35,0	16,9	48,1	2,0	7,2	11,8	61,3	18,6	36,9	57,7	41,8	73,7	737	65,0	16,6	66,7	16,7	58	29	13
Στερεά Ελλάδα	71,6	84,2	84,4	27,9	29,7	42,4	1,0	5,9	14,2	64,4	24,9	38,0	57,1	38,0	75,5	663	42,6	14,4	67,7	17,9	67	24	9
Πελοπόννησος	58,0	52,7	52,7	40,2	17,4	42,5	0,5	4,8	7,6	55,3	12,5	27,2	64,3	48,4	80,3	670	43,2	14,1	65,4	20,5	58	29	13
Αττική	61,1	73,8	74,0	1,0	25,3	73,7	13,7	8,5	12,5	57,8	17,8	33,2	54,3	40,5	69,3	3450	905,8	15,6	69,2	15,2	36	41	23
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	57,6	68,4	68,7	24,6	16,7	58,7	2,8	3,5	7,9	44,0	12,0	19,8	64,5	49,3	79,9	1017	58,3	17,5	65,8	16,7	60	27	13
Βόρειο Αιγαίο	44,5	60,8	60,8	17,9	19,7	62,4	0,0	5,9	11,3	57,5	15,6	30,1	53,8	34,5	74,5	184	47,8	16,0	61,3	22,7	58	27	15
Νότιο Αιγαίο	68,4	76,9	77,4	8,3	23,2	68,5	1,2	4,4	7,3	25,3	11,6	15,7	61,3	43,9	78,7	271	51,2	18,1	67,2	14,7	67	25	8
Κρήτη	57,3	66,8	67,1	33,0	13,2	53,8	4,4	2,4	7,3	47,5	11,5	19,9	69,4	56,9	81,9	563	67,5	17,6	65,8	16,6	58	28	15

Πηγή: Δεύτερη έκθεση

Περιφέρεια	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΜΑΔ)				Απασχόληση ανά τομέα (%) συνόλου), 2001			Αιτήσεις ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (ανά εκατ. Κατοίκων), μέσος όρος 98-99-2000	Ποσοστό ανεργίας (%)					Ποσοστό απασχόλησης (% πληθ. 15-64), 2001			1000 κάτοικοι, 2000	Πυκνότητα πληθ. (κατ.τ. χλμ.), 2000	% πληθυσμού ηλικίας, (1998)			Επίπεδο εκπαίδευσης των ηλικιών 25-59 (% σύνολο), 1999		
	1995, ΕΕ - 15 = 100	2000, ΕΕ - 15 = 100	μέσος όρος 1998 - 1999, 2000, ΕΕ-15=100	2000, ΕΕ-25=100	Γεωργία	Βιομηχανία	Υπηρεσίες		Σύνολο, 1991	Σύνολο, 2001	Μακροχρόνια ανεργία, 2001 (% συνολ. Ανεργ.)	Γυναίκες, 2001	Νέοι, 2001	Σύνολο	Γυναίκες	Ανδρες			Κάτω των 15	15-64	65+	Χαμηλό	Μέσο	Υψηλό
ΕΕ-15	100,0	100,0	100,0	110,2	4,1	28,5	66,7	140,1	7,9	7,6	42,6	8,9	15,1	64,3	55,1	73,5	378914	118,7	16,8	66,9	16,3	34,2	43,5	22,3
10 υποψήφιες για προσχώρηση χώρες	41,3	43,7	44,1	48,2	13,2	33,2	53,6	5,7	..	14,5	51,4	15,3	31,4	56,8	51,1	62,7	74855	101,8	18,3	68,7	12,9	17,2	68,6	14,2
ΕΕ-25	90,2	90,7	90,7	100,0	5,5	29,4	65,1	117,8	..	8,7	45,0	10,0	17,7	63,1	54,4	71,7	453769	115,6	17,1	67,2	15,7	30,7	48,7	20,6
12 υποψήφιες για προσχώρηση χώρες	37,8	38,0	38,5	41,9	20,8	31,4	47,8	4,5	..	13,0	52,3	13,3	28,6	57,8	52,4	63,3	105460	97,2	18,2	68,6	13,2	19,1	66,8	14,0
ΕΕ-27	86,2	86,5	86,6	95,3	7,6	29,3	63,1	110,5	..	8,8	45,8	9,9	18,0	62,9	54,5	71,3	484374	113,3	17,1	67,3	15,6	30,4	49,4	20,2
Ελλάδα	65,9	67,7	67,6	74,6	16,0	22,8	61,2	6,7	6,9	10,2	52,8	15,4	28,0	55,6	41,2	71,0	10558	80,2	15,2	67,6	17,3	44,6	36,9	18,5
Βόρεια Ελλάδα	61,2	64,2	64,4	70,8	23,3	24,0	52,8	4,6	5,7	11,0	50,7	17,1	28,1	55,4	40,3	71,7	3422	60,6	15,4	67,6	17,0	49,7	32,5	17,8
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	55,6	54,6	54,9	60,2	33,2	22,3	44,5	1,2	4,8	9,0	43,7	13,7	19,9	59,6	45,4	75,2	564	39,8	16,0	66,2	17,9	59,3	26,6	14,1
Κεντρική Μακεδονία	64,4	67,9	68,4	74,9	17,8	25,7	56,5	7,4	5,5	10,8	48,0	16,7	28,7	54,5	39,4	71,0	1809	96,2	15,3	68,6	16,1	45,1	35,4	19,5
Δυτική Μακεδονία	63,0	67,0	67,5	73,9	18,4	34,5	47,2	1,1	7,2	15,8	61,6	22,2	39,1	53,7	39,5	68,7	304	32,2	15,8	66,3	17,9	53,9	31,0	15,1
Θεσσαλία	57,1	61,4	60,8	67,7	30,8	17,1	52,2	1,8	6,2	11,6	56,6	19,5	30,2	55,1	38,8	72,0	744	53,0	15,2	66,7	18,2	52,8	29,8	17,4
Κεντρική Ελλάδα	58,9	59,1	59,6	65,2	30,1	20,5	49,4	1,4	6,5	10,1	60,3	16,0	32,9	55,5	39,2	72,2	2657	49,3	14,0	66,6	19,4	56,7	30,4	13,0
Ήπειρος	43,0	47,1	46,7	51,9	23,4	22,6	54,1	0,9	8,8	11,9	71,4	20,5	36,3	52,7	36,4	69,6	376	40,9	13,2	67,2	19,6	57,7	26,4	16,0
Ιόνια Νησιά	56,2	59,2	59,8	65,2	26,8	13,6	59,6	0,0	3,5	6,7	32,1	7,4	17,7	61,2	48,5	74,7	205	89,0	14,8	64,7	20,5	56,8	30,6	12,6
Δυτική Ελλάδα	52,7	51,1	51,3	56,3	32,5	18,0	49,6	3,2	7,8	9,9	64,9	14,8	33,9	54,5	37,5	71,6	741	65,3	15,5	67,1	17,4	57,9	29,6	12,5
Στερεά Ελλάδα	82,7	76,4	78,7	84,2	24,0	31,4	44,6	0,5	6,3	13,3	59,6	22,0	40,2	51,6	33,8	69,7	664	42,7	13,2	67,7	19,1	59,5	30,1	10,5
Πελοπόννησος	51,8	57,7	57,1	63,6	37,1	16,1	46,8	1,2	5,0	8,1	54,6	13,5	27,3	60,3	44,7	76,3	671	43,3	13,2	65,3	21,5	52,0	33,9	14,2
Αττική	51,8	77,1	76,1	85,0	1,4	24,5	74,1	14,0	8,9	10,4	54,8	14,7	27,4	54,8	41,8	68,7	3456	907,6	15,3	68,8	15,9	32,8	44,5	22,6
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	66,3	69,7	70,2	76,8	24,5	16,9	58,6	2,8	4,3	6,8	28,6	10,9	21,0	60,3	45,5	75,8	1023	58,6	16,8	65,6	17,6	56,7	30,5	12,8
Βόρειο Αιγαίο	58,9	65,6	65,3	72,3	18,7	19,9	61,4	0,0	7,9	6,1	50,0	11,3	20,5	52,1	33,1	72,6	183	47,8	15,4	61,6	23,0	52,3	36,3	11,4
Νότιο Αιγαίο	73,9	79,8	80,8	87,9	7,9	21,0	71,1	0,0	3,2	9,7	11,7	14,6	21,3	57,0	39,8	75,9	273	51,7	17,5	67,5	15,0	61,6	28,1	10,3
Κρήτη	65,2	66,1	66,6	72,9	32,9	14,4	52,7	5,0	3,6	5,8	35,1	9,4	20,9	64,6	52,5	76,9	566	67,9	16,9	66,1	17,1	55,7	29,8	14,5

Πηγή : Δεύτερη έκθεση

5. Συμπεράσματα

Η γεωγραφική της θέση, το ανάγλυφο του εδάφους και το υπάρχον σύστημα πρόσβασης προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης προσδίδουν στην Περιφέρεια το χαρακτήρα της απομόνωσης και της μειονεκτικής θέσης. Καταλυτικό ρόλο στην άρση αυτής της απομόνωσης θα παίξει η αναπτυξιακή διαδικασία των τελευταίων χρόνων καθώς η Περιφέρεια βρίσκεται κάτω από σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές που τείνουν να μεταβάλλουν την εικόνα της.

Σημαντικό ρόλο παίζει και η φυσική θέση της Περιφέρειας που την ορίζει ως πύλη προς την νοτιοανατολική Ευρώπη, τη Μεσόγειο και την εγγύς ανατολή. Η Περιφέρεια Ηπείρου, μια περιοχή περιζήτητου κάλους, συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία που της επιτρέπουν να έχει τη δική της ξεχωριστή ταυτότητα αλλά και ένα ειδικό ρόλο στην οικονομική γεωγραφία της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα μεγάλα έργα μεταφορικών υποδομών που υλοποιούνται – η Εγνατία οδός (Ηγουμενίτσα – Ιωάννινα – Θεσσαλονίκη – Αλεξανδρούπολη), η ολοκλήρωση της αναβάθμισης του λιμανιού στην πόλη της Ηγουμενίτσας σε λιμάνι διεθνών προδιαγραφών και κόμβου μεταφορών, η κατασκευή της υποθαλάσσιας ζεύξης Πρέβεζας – Ακτίου και η ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου της ανοίγουν τους επικοινωνιακούς δρόμους των οικονομικών και πολιτισμικών συναλλαγών, αίρουν μέρα με τη μέρα την απομόνωση της περιοχής από τον υπόλοιπο κορμό της Ελλάδας και ελευθερώνουν τις αναπτυξιακές της δυνατότητες. Η ανάδειξη της Ηπείρου σε Δυτική Πύλη και μεταφορικό κόμβο της Δυτικής Βαλκανικής, πέρα από την ενδυνάμωση της ενδογενούς ανάπτυξης, θα λειτουργήσει και ως παράγοντας μεγέθυνσης της επιχειρηματικής βάσης.

Οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές με το φυσικό τους κάλος, το νέο είδος τουρισμού που καθιστά την Ήπειρο περιζήτητη, το υψηλό περιφερειακό δίκτυο υγείας και παιδείας, η εναλλακτική γεωργία με καλλιέργειες μικρής κλίμακας και πιστοποιημένης ποιότητας προϊόντα, οι μεταφορές και το άνοιγμα επικοινωνίας προς την Αλβανία και την Δυτική Ευρώπη, αναδεικνύουν την περιοχή με σημαντικό ειδικό βάρος στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Επιπλέον η Ήπειρος μεταγγίζει μέσα στους αιώνες μια πλούσια πολιτισμική κληρονομιά στο χώρο των γραμμάτων, της μουσικής, της αρχιτεκτονικής, της χειροτεχνίας – με ειδίκευση στη χρυσοχοΐα και αργυροχοΐα.

Η Περιφέρεια της Ηπείρου προσπαθεί δυναμικά να πάρει τον δρόμο της ανάπτυξης.

Η θέση της Ηπείρου, στη βορειοδυτική πύλη προς την Ευρώπη, συνιστά εξ' αντικειμένου συγκριτικό πλεονέκτημα και βοηθά στην ανάδειξή της σε κατεξοχήν περιοχή ανάπτυξης της Ελλάδας στα προσεχή χρόνια. Η ίδια η φύση μοιάζει να συμμαχεί με την σύγχρονη τεχνολογία και να επιβάλλει την περιοχή ως κόμβο διακίνησης αγαθών και υπηρεσιών και σημείο πολιτισμικής σύνδεσης με τη Βαλκανική. Η ολοκλήρωση των υποδομών, η σύνδεση με τα διευρωπαϊκά δίκτυα, η συμβολή στην ανάπτυξη της Αλβανίας, η ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της, οδηγούν σταθερά και αναπόφευκτα στην επιχειρηματική κίνηση και συνεπώς στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη.

Ευθύνη της Περιφέρειας είναι ο κοινός σκοπός προώθησης μιας ισορροπημένης ανάπτυξης, ώστε να ενισχυθεί η κοινωνική – οικονομική και γεωγραφική συνοχή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασόπουλος Γε. Κων/νος, «Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης», Τόμος Α', Δ' έκδοση, Αθήνα 2000.
2. Αθανασόπουλος Γε. Κων/νος, «Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση» (Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία), τ. Α' Γ' έκδοση, Αθήνα 1996.
3. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού – Κατοικιών της 5^{ης} Απριλίου 1981, Τόμος III – Τεύχος Β', Αθήνα 1985.
4. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 1987, Αθήνα 1988.
5. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Πραγματικός Πληθυσμός της Ελλάδος κατά την απογραφή της 17^{ης} Μαρτίου 1991.
6. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος 2001, Αθήνα 2002.
7. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Διεύθυνση Απογραφών, Τμήμα Απασχόλησης και Ανεργίας, Αθήνα 1996.
8. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Απασχόληση – Ανεργία, Έτος 2001, Αθήνα, Αύγουστος 2002.
9. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Απασχόληση), 1996.
10. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Απασχόληση), 2001.
11. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21^{ης} Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, 26/06/1999.
12. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής, Οι περιφέρειες κατά τη δεκαετία του '90, Τέταρτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και την ανάπτυξη των περιφερειών της Κοινότητας, Βρυξέλλες – Λουξεμβούργο, 1991.
13. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση της Επιτροπής, Δεύτερη έκθεση προόδου σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, Βρυξέλλες 2003.

14. Ευρωπαϊκή Ένωση, Οι διαρθρωτικές δράσεις 2000-2006, Παρατηρήσεις και Κανονισμοί, Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, Το Ταμείο Συνοχής, Το προενταξιακό διαρθρωτικό μέσο, Οδηγός 1999.
15. Ευρωπαϊκή Ένωση, Περιφερειακή πολιτική και συνοχή, Η έκτη περιοδική έκθεση για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση και ανάπτυξη των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο 1999.
16. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Οι Περιφέρειες της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Λουξεμβούργο 1999.
17. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Ανταγωνιστικότητα και συνοχή οι τάσεις στις περιφέρειες, Πέμπτη περιοδική έκθεση για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση και την ανάπτυξη των περιφερειών της κοινότητας, Βρυξέλλες, 1994.
18. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ενότητα της Ευρώπης, αλληλεγγύη των λαών, πολυμορφία των περιοχών, Δεύτερη έκθεση σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, Τόμος 2, Λουξεμβούργο 2001.
19. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Εκθέσεις 18, Ήπειρος: Εξελίξεις και προοπτικές ανάπτυξης 1994 – 1999, Αθήνα 1995.
20. Κόνσολας Ι. Νικ., «Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Ι Γενική Θεώρηση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1985.
21. Νομοί, Η Οικονομική και Κοινωνική Φυσιογνωμία των 52 Νομών και 13 Περιφερειών, Έκδοση 2002.
22. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Η Οικονομία των Ελληνικών Περιφερειών, Επιστημονική Επιμέλεια: Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Πανεπιστημίου, 17 Φεβρουαρίου 2000.
23. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολές και Τμήματα.
24. Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθ., «Οικονομική Περιφέρεια και Αναπτυξιακή Στρατηγική», Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Επιστημονική Επετηρίδα, Αθήνα 1992.
25. Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθ., «Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1995.
26. Παπαδασκαλόπουλος Δ. Αθ., Χριστοφάκης Σ. Μαν., «Περιφερειακός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2002.

27. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου, Ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος 1989-1993, Δεκέμβριος 1993.
28. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Ηπείρου 2000 – 2006, Ex Ante Αξιολόγηση, Προοπτική Α.Ε., Μέτρον, Αθήνα, Νοέμβριος 1999.
29. Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 1989 –1993.
30. Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 1994 –1999.
31. Περιφέρεια Ηπείρου, ΠΕΠ Ηπείρου 1994 – 1999, Απολογιστική έκθεση συμβούλου διαχείρισης, Τεύχος Α', Φεβρουάριος 2000.
32. Περιφέρεια Ηπείρου, Σχέδιο Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου Κ.Π.Σ. 2000 – 2006, Οκτώβριος 2000.
33. Περιφέρεια Ηπείρου, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου 2000 – 2006.
34. Περιφέρεια Ηπείρου, ΕΥΔ ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006, Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης του ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006, Κοινοπραξία Εταιρειών Υποδομή Α.Ε.-Ε.Ε.Ο. Group Α.Ε. – Προοπτική Α.Ε., Οκτώβριος 2003.
35. Περιφέρεια Ηπείρου, ΠΕΠ Ηπείρου, Πρόοδος Επιχειρησιακού Προγράμματος, 3^η συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης 27/11/2003.
36. Περιφέρεια Ηπείρου, Πρόταση Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Ηπείρου.
37. Περιφέρεια Ηπείρου, INTERREG III Ελλάδα – Αλβανία.
38. Σκούντζος Α. Θεόδωρος, «Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική», Τόμος Β, Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα – Πειραιάς 1993.
39. Σκούντζος Α. Θεόδωρος, «Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική, Θεωρία και Μέτρα Πολιτικής», Τόμος Α', γ' έκδοση, εκδόσεις Α. Σταμούλης, Αθήνα – Πειραιάς 1996.
40. Σκούντζος Α. Θεόδωρος, «Οικονομικός Προγραμματισμός», Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Πειραιάς 1992.
41. Σπιλάνης Γιάννης, «Περιφερειακός Οικονομικός Σχεδιασμός και Περιβάλλον», Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996.
42. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος, Διεύθυνση Εθνικών Λογαριασμών, Τμήμα

Περιφερειακών Λογαριασμών, Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά Νομό και Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας.

43. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, ΠΕΠ Ηπείρου 1994 – 1999, Απολογιστική Έκθεση Αξιολόγησης – 1998, Σύνοψη, Προοπτική Α.Ε., Μέτρον, Αθήνα, Ιούλιος 1998.
44. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Τομέας Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Προγραμμάτων και Μελετών, Σχολές και Τμήματα, Μάρτιος 2002.

Διαδίκτυο

<http://www.regionofepirus.gr>

<http://www.dimioan.gr/activities.html>

